

Sequitur nunc autoritates phi. i. amatoris sapientie Et
 primo primi libri metaphisice

Omnēs hoīes naturaliter scire desiderant
 Genus vñus multas nobis dīas demīat
 Solū hominū genus arte z rōne viuīt
 Expētia facit artem in expētia vero casum.
 Acc^o et operatiōes sunt circa singularia. qz me

dicus non sanat hominem in omni. sed socratem vel aliqū
 alium in particulari: similiter et in alijs

Expētia est cognitio singulariū. ars vero vniuersalium

Artes est sapientior expto architector manuali artifice.

Signum scientis est posse docere

Conueniens est quemlibet artificem inuenientem vltra omni-
 nes sensus extolli nō solū propter aliquā intentionis vtilitatē
 sed tanqz sapientē z ab alijs differentem.

Scientes quoz scie ad vsum non sunt sapientiores z bono-
 rabiliores sint illis quoz scientie sunt ad vsum.

Sapientia est scia prima z altissima z causarum

Sapientez oportz scire oīa in vñ. z scire difficillima z habere
 sciam certiorē et scire reddere cās ipoz q̄ scit. et habere sciam
 que subordinet alias scientias subseruientes z habere sciam
 que sui ipsius sit causa et non alterius

Sapientis non est ordinari sed ordinare oportet. i. sapientis
 est regere et non regi

Disoli docent qui causas de singulis docent

Que maxime sunt vñā difficillima sunt ad cognoscēdum ho-
 minibus quia a sensu sunt remotissima.

Finis est bonū vniuscuiusqz rei z vñ ē optimū in omni natura

Scia. i. metaphisica nō est scia practica sed speculatiua. qz
 ppter nullum est. sed est solum ppter fugam ignorantie

Propter ammirari nūc hoīes primo ceperūt philosophari.

Philomites. i. fabulaz auditor aliquid est phs: qz fabula
 ex miris et raris constituitur.

Sūmi sacerdotes z antiqui phi acquisitis vite necessarijs in-
 ceperunt philosophari.

Qui dubitat et ammiratur ignorare videtur

Homo liber dicitur qui sui ipsius et non alterius gratia est
 Humana natura multipliciter est acilla tam ex parte anime quam corporis.
 Secundum synodum solus deus habet honorem et sapientiam .i. metaphysicam
 Divinum non invidet **U**ltra mentiuntur poete.

Nulla scia est nobilior et melior metaphysica. quia ipsa est maxime
 divina: cum sit de deo. etiam quia deus maxime habet eam. unde aliene
 cessariores sunt hominibus. dignior vero nulla
 Deus videtur esse causa omnium et principium quoddam.

Tunc unum quod scire arbitramur cum prima causa scire putamus
 vel cum causas eius cognoscimus

Quatuor sunt cause. scilicet materialis: formalis: efficiens: et finalis
 In fundamento nature. id est in materia prima nihil est distinctum.

Commentum. Materia prima nullam formam habet omnino
 nec vlem nec particularem. sed recipit primo formam vlem et median
 te illa recipit omnes alias formas usque ad individuales

Item commentator. Species non est forma tantum. sed etiam quid
 aggregatum ex materia et forma

Item vlem non habet esse nisi secundum quod est in anima

Sequitur autem .iiij. libri metaphysice. aristotelis

Sicut se habet oculus ad noctivocum ad lumen solis vel diei. sic
 se habet noster intellectus ad manifestissimam nature ad deum
 et ad substantias separatas et ad naturas reum subtilium

Non solum his dicere gratias iustum est quorum opinionibus aliis com
 munit. sed etiam his qui superficialiter enunciarunt quia hinc etiam profuerunt ali
 quid habitum nostrum preexercitati sunt

Uocando philosophiam sciam veritatis recte se habet

Finis scie speculative veritas est practice vero opus.

Utrum nescimus sine causa

Quicquid est causa aliorum ut tale: illud est maxime tale. ut ignis qui est maxime
 tale. quia ignis est causa caloris aliorum. ideo ipse est maxime talis

Illud quod est causa que alia sunt vera: illud est verissimum.

Unum quod se habet ad entitatem: sic se habet ad veritatem

In nullo genere causa veniunt in infinitum sed semper est deveni
 re ad aliquid quod est primum in illo genere. unde veniunt devenire ad
 primum finem: primam materiam: et primam formam

Primum est per causa posterioris Generatio unum est corruptio alteri

Generatio est medium inter esse et non esse.

Dupliciter dicitur aliquid fieri ex alijs. vel quod ex puero fit vir. ex aurora dies. vel sic. ex aere fit aqua et vlt ex incompleto completum

Impossibile est principium sempiternum ex quo fit generatio corrumpi scilicet materiam primam

Qui infinitum agunt naturam boni latenter auferunt. ex quo habetur quod finis et bonum auertuntur

Nullum agens naturale siue intellectuale ab intentione finis absoluit

Infinitum non est scibile

Quicquid intellectus intelligit ipsum prius scit

In omni eo quod mouet necesse est intelligi materiam.

Tunc scire putamus rem cum causis eius cognoscimus.

Auditiones contingunt secundum consuetudines mentium

Sicut consueuimus ita dignamur loqui

Consuetum semper notius est

Quantam vim habeant quae consueuerunt leges ostendunt

In quibusdam fabularia puerilia magis valent propter veritatem conseruandam.

Absurdum est simul habere sciam et modum sciendi

Commenta. Comprehensio veritatis non est impossibilis in multis rebus. et hoc ideo quia nos habemus desiderium naturale ad sciendum veritatem

Nihil est ociosum in natura

Principia se habent in scia sicut ianua in domo quam nullus ignorat. quod aristoteles nostrum intellectum afficit in intelligendo subiecta separatas oculo respectu adiectis. non tamen in impossibilitate demerit sed difficultate

Nullus potest inuenire scias speculatiuas et practicas in maiori parte. quod non complet nisi per iuuamentum prioris ad subsequentes. et si prior non fuisset subsequens non esset

Prima causa est magis digna esse et veritate quam alia omnia. quod omnia entia acquirunt veritatem esse a prima causa

Qui destruit finem destruit omne bonum et nihil precipit

Consuetudo audiendi a prologos et fabulas magnus est impedimentum in cognitione veritatis

Ars logice est quedam utilis via in omnibus scientijs. et modo sciendi in vnaquaque scientia

Q Sequuntur auctoritates. iij. li. merba. aristotelis
 Dubitatorum solutio est veritatis inquisitio.
 Ignorantis non est soluere. i. determinare
 Veritatem querentes sine dubitatione similes sunt ignorantibus quo tre oportet

In mouentibus non est mouens neque finis.

Finis et bonum idem sunt.

Magis dicimus illum scire ratione quam scit affirmatiue quam scit negatiue

Unus rei est una definitio

Ens et unum non sunt genera. Deum non sunt extra rationes generis

Non contingit ponere domum propter hanc vel istam domum vel particularem

Unum numero et singulare non differunt

Deus theologus qui antiquitus fecerat deos faciebatur principia entium et dixerunt prima esse principia immortalia quam gustauerunt nectar et manna. illa vero mortalia quam non gustauerunt. scilicet in hoc non est veritas

Eterna non indigent cibo.

Corruptibile et incorruptibile non sunt eadem principia.

Impossibile est aliquid fieri ex non ente **C**omenta.

Qui nescit quid querit nescit quid inuenit.

Finis est melior omnibus causis.

Idem numero et singulare idem sunt cum particulari.

Q Sequuntur auctoritates. iij. libri merba. aristotelis.

Prima philosophia. i. metaphisica considerat ens et passiones et principia entis secundum quod ens

Ens secundum quod est ens dicitur multis modis. non equiuoce sed secundum attributionem omnium in unum. i. analogice

Substantia est primum ens a quo omnia dependent

Ens et unum conuertuntur

Idem est homo et unus homo.

Eadem sunt quorum generatio et corruptio est eadem vel quam eadem generatione generantur et corrumpuntur

Eiusdem scientie est opposita considerare. hoc est oppositorum eadem est disciplina

Negatio et priuatio differunt quia negatio est alicuius simpliciter remotio. scilicet priuatio est remotio alicuius in subiecto apto nato ad illud.

Circa idem genus versatur metaphisicus et sophista.

Primum principium in aliqua scientia notissimum esse debz
in ea: non conditionale nec demonstratum.

Prima dignitas ē de quolibet affirmatio vel negatio, als de
quolibet esse vel non esse: 7 de nullo simul

Qui negat loq̄lā ponit loq̄lā. Qui non vnū intelligit nihil in
telligit. Qui nō vnum significat nihil significat.

Nō omne qd̄ videt vez 7 apparet vez est verum

Necessarium non potest se aliter habere.

Mouens naturaliter prius est moto.

Accidens non est accidens: nisi in q̄ntū ambo tertio accidūt

Vnum creatum refertur ad vnum

Contradictio est oppositio cui⁹ fm̄ se non est mediū.

Cōmenta. // Ens nec est vniuocuz nec equiuocū sed est
nomen significans plura vni attributa 7 est mediuz inter vni
uocum 7 equiuocum. i. analogum

Dia q̄ attribuitur vni vel attribuitur alicui fini 7 oīa sana
fano qd̄ est in aiali vel vni agenti vt oīa medicinalia ad artem
medicīne vel subiecto vt puta substātie 7 idem vult aristoteles

Exercitiū dicit sanū eo q̄ seruat sanitatem.

Vna scīa nō est tm̄ vni⁹ vniuoci, sed etiā bñ vni⁹ analogi.

Auicenna inseruit scīam suam cum lege

Auicenna putauit q̄ idem esset vnū qd̄ ouertit cū ente 7 prin
cipiū numeri, qd̄ nō est vez qz differūt multum.

Res non est ens vel vna p̄ dispositionem sibi additam: sed est
ens 7 vna p̄ suam essentiam.

Sophista intendit se videri p̄m̄ 7 non est: s; vt acquirat glo
riā vel gratiam humanā, sed p̄s tm̄ intendit scire veritatem.

Qui negat primū principiū scz q̄ duo p̄tradiozia nō stant
simul: impossibile est ipsum philosophari.

Ratio quam significat nomen est diffinitio, hoc est verum in
sp̄bus sed non in indiuiduis

Sequitur auto. v. libri metha. aristotelis

Ut modis dicitur principiuz quot modis dicitur cā: qz oēs
cause sunt principia sed non econuerso.

Principiū 7 primū idem sunt, qz oē principiū est primum.

Quatuor sunt cause scz materialis formalis efficiēs 7 finalis

Aliqua sibi inuicem possunt esse cause vt exercitium est causa sanitatis et econuerso.

Idēse aliter hñs est cā opositoꝝ sicut gubernator nauis per suā pñtiā est cā salutis nauis sed p suā absentia est cā piciditōis
Finis est optimum rei Leiusdem

Cause sibi accūs et effectus simul sunt

Causa et effectus debent esse proportiōata

Materia omnium liquefactibilium est aqua

Necessariū vno mō dicit sine quo res nō p̄t eē: vt aīal nō p̄t esse sine cibo vel viuere **S**ecūdo mō sine quo non p̄t bñ eē vt vi uere sine vestimentis **T**ertio mō idē est qđ violentū: et sic diuisa res necessario p̄icit extra nauim .i. violenter **Q**uarto mō dicit nēcāriū qđ non p̄tingit aliter se habere

Continuus est cuius motus est vnus

est vna

Eadē nūcro sūt quoꝝ materia ē vna. eadē spē sūt quoꝝ forā

Ens est duplex scz p se et p accidēs **E**ns p se est qđ significat de cē p̄dicamēta vno mō **A**lio mō significat f̄ritatē vni⁹ cur⁹ qđ

Ens p accidēs est qñ vnū accidēs dicit de alio vt albū est musicū: vel accidēs de subiecto vt hō est alb⁹: vel subiectū de accidēte vt album est homo vel musicum est homo

Extrema relationis semp sunt diuersa vel re vel rōne

Unum in substantia facit idem

Unū in qñtitate facit equalē: vnū in qualitate facit simile

Prūis est qđ principio est propinquius

Potētia actiua et passiua ad inuicē se respiciunt **U**nū qñlibz potētia actiua corrūdet potētia passiue et econuerso **Q**uārtū ē qđ ē diuisibile in pres quaz vna qđ est hoc aliquid in actu

Cōmēn. **P**erfectū est extra qđ nihil est et est duplex: scz perfectū simpliciter extra qđ nihil ē simpliciter: et hoc est qđ dicitur mēnator qđ illa est dispositio primi principij in quo sunt perfectōes et nobilitates oim entij nobilioꝝ mō qđ sunt i seip̄: s̄ perfectū i genere ē extra qđ nihil ē alicui⁹ determinati generis

Boz methaphorice dicitur finis

Quotiens dicitur principij toties dicitur termin⁹: et adhuc apli⁹ qđ qđ est principij est termin⁹ initialis et non econuerso

Omne attingens suum finem est perfectum

Quedam relatiua dicuntur esse natura quorum esse est ad aliud essentialiter paratum.

Sequitur auto. vi. libri metha. aristotelis

Methaphisica considerat causas et principia entium in quantum entia subiecta et essentia rei non potest cognosci nisi per demonstrationem.

Nulla ars particularis probat suum subiectum esse supponit ipsum esse. Disciplina vel est actiua vel factiua vel theoretica vel speculatiua.

Tres sunt partes philosophiae speculatiue. scilicet naturalis: mathematica et diuina: id est methaphisica.

Naturalis considerat res diuinctas motui et materie secundum esse. scilicet separatas secundum rationem.

Mathematica uero considerat res separatas a materia et motui secundum esse et rationem. Idem uult promentator.

Theoretice scientie. id est speculatiue alij scientijs sunt delectabiliores: et methaphisica theoreticis.

De ente per accidens non est speculatio.

Entium quaedam sunt simpliciter. quaedam uero frequenter. quaedam raro. et prima sunt entia secundum accidens: ut casualia et fortuita. ex quo habet quod non omnia eueniunt ex necessitate.

Bonum et malum sunt in rebus. sed uerum et falsum in anima.

Entium quoddam est per se et quoddam per accidens.

Ens per se aliud est in anima: aliud extra animam. et diuiditur in decem predicamenta. scilicet substantiam: quantitatem: qualitatem et sic de alijs.

Comenta. // Naturalia sunt in quorum diffinitione ens recipit in natura diuina in quorum diffinitione recipit deus. uoluntaria in quorum diffinitione recipitur uoluntas.

Licet omnes scientes sint nobiles tantum scientia dei et eius subiectum est nobilissimum subiectum aliarum scientiarum subalternatarum methaphisice.

Res immobiles diuine sunt cause rerum diuinarum mobilium: id est corporum celestium.

Substantia prior est accidente: natura: tempore: et diffinitione.

Sequitur auto. vii. libri methaphisice aristotelis.

Accidentia non sunt entia sed quid entis materia prima nec est quid nec est quantum: nec quale nec aliquid eorum quibus ens est determinatum.

Disciplina fit in omnibus per magis nobis nota.

Diffinitio est sermo indicans quid est esse rei per essentialia
 Diffinitio accidentium fit per additamentum scilicet substantie
 Quia accipit diffinitum per aliquid extraneum a sua natura scilicet per substantiam
 Compositorum non est diffinitio sed simplicium terminorum
 In entibus per se idem est quod dicitur et habens quidditatem
 Omne accidens per se duo signat scilicet formam accidentalem et sub
 iectum eius. sicut album signat albedinem et subiectum albedinis
 Omnia que sunt: vel sunt a natura: vel ab arte: vel a casu
 Materia est ex qua res potest esse vel non esse.
 Ex sanitate in anima fit sanitas in natura
 Materia non fit forma sed totum oppositum. Nec generat
 Particulare non generat nisi particulare. sed vltimum nec generat
 Uniuersalia non sunt separata a singularibus secundum esse ut voluit
 plato. sed sunt in eis secundum esse: quia predicantur de eis predicatione
 essentiali et directa. ut dicendo hoc est homo
 Omnis predicatio fit a forma.
 Omnes partes diffinitionis sunt forme.
 Natura humana non est nisi in his carnibus et in his ossibus
 Generans et generatum veniunt in specie et sunt uniuoca
 Sperma facit ad generationem sicut artifex ad artificialia.
 Diffinitio est sermo habens partes
 Nihil contingit vno nomine tantum diffiniri.
 Singularium nec est scientia neque diffinitio. quia quando re
 cordatur a sensu tunc non est certum aut manifestum utrum sint vel non sint.
 Materia secundum se est ignota.
 Nihil aliud debet esse in diffinitione nisi genus et differentia.
 Diffinitio est vna propter vltimam differentiam
 Ex duobus entibus in actu non fit tertium in natura.
 Quis separatur et distinguit
 Forma est causa essendi in rebus
 Unde forma dat esse rei

¶ Commentator

Individuum substantie est prius individuis accidentium.
 Substantia individualis et demonstrativa non est vna nisi per formas
 Sicut extra materiam non cognoscuntur due forme sic nec in anima.
 Impossibile est ut due forme separete a materia: transmutentur

materia immediate. qz nihil transmutat materia nisi corpus.
 Causa multitudinis generabilium ab vno generante est multiplicatio materiaz in quas agens agit

Proprium est substantie inter oia alia pdica meta vt aff substantiam generatam sit alia substantia sibi similis. sed no est necessarium vt ante qualitatem generataz sit alia qlitas agens. s; bu est aliqd ante qlitatem vt est potentia qlitas scz materia.

Materia non cognoscit p se sed per formam.

Qui nescit re nullu nome ei iponit siue dat. qz nullu aliqd non me dat ei qd n noscit. vii. hēm? q reb? nobis nos? noia iponit forma non est elementum nec elementatum: sed est substantia addita elemento vt dicit aristoteles

Sequitur autoritates. viij. libri methaphi. aristo.

Omnis substantie sensibiles materiam habent

Triplex est substantia scz forma materia z opositum

Substantia id est forma substantialis dat esse

Diffinitiones essentielles qda dant p formam: qda p materiam: z qda p vtrūq: z prime sunt diffinitiones pfecte.

In separatis a materia idem est quidditas z quidditates habens. sed in alijs non sunt idem sed differant

Diffinitiones z forme rez comparant numero. qz sicut in numero addita vnitate vel ablata no manet eadē spēs numeri. s; alia et alia: sic ablata vel addita aliq diffinitioe vel forma no manet eadē spēs s; variant. Itē sicut numerus no suscipit magis et minus: sic nec diffinitiones vel forme magis vel minus suscipiunt

Lies oim sit vna materia prima tñ cuiuslibet materia prima

Si agens fuerit diuersum z materia diuersa: factū ē diuersū

Foran sunt quedam naturalia que no habent materiam: vel si habent non habent talem qualem generabilia z corruptibilia sed solum habent materiam mobilem fm locum

Dicit dicit commentator qz p hoc datur intelligi corpora celestia in quibus non est materia cuius esse est in potentia ad corruptionem. sed materia eorum est aliquid existens in actu scilicet corpus. adco dignius habet nomen subiectū qz materia. no omnium est materia sed solum quoz est generatio z transmutatio ad inuicem z qcuqz sunt intransmutabilia hoz no est materia.

v

Causa unitatis diffinitio est. q̄ vna pars eius ē vt materia.
z alia vt forma. s̄ cā unitatis materie z forme nō ē alia q̄ vnuz
eorū est in potētia. aliud vero in actu. vñ nulla est alia cā unita
tis eorum. nisi motor qui extrahit materiam de potētia in actū

Commenta. Forma scđm diffinitionem est a materia se
para. s̄ nō fm esse qz impossibile ē formā separā a materia fm cē
Essentia materie est mediū inter esse in actu. z nō esse in actu
Forma dat esse rei.

Corpa celestia non hñt materiā in potētia ad corp⁹ s̄ ei⁹ ma
teria est aliquid existens in actu scz corpus. adco dignius hab
ber nomen bicorum q̄ materia

Sicut transmutatio facit scire materiā. sic operatio formam

Exms alicui⁹ de potētia ad actū. n̄ largit ei mltitudinē s̄ p̄cōz

Sequūtur auctoritates. ix. libri methaphi.

Duplex est potentia scz actiua z passiuā.
Potentia actiua est principū transmutādi aliud in
Potentia passiuā est principū transmutādi aliud
mutādi ab altero in quātum ab altero.

Nihil agit in seipsum   Nihil patitur a seipso

Potētia rōnalis valz ad opposita. irrōnalis vero ad vnū tm̄

Eadem est scientia orationum.

Nihil fit qđ impossibile est fieri   Tria precedit actum

Actus simpliciter precedit potētiā. i. vno aut̄ idemduo potē

Duplex est actio quedam est transiens in materiam extra. vt

edificatio z illa dicitur factio vel operatio factiua. quedam est

immanens sive intra manens in operante. z est visio vel intel

lectio z illa dicitur actio actiua.

Sempiternum prius est corruptibili

Non est timendum q̄ celum ster. i. a motu quiescat.

Materia cuius esse est in potentia est causa fatigationis

In bonis est act⁹ melior potētia. In malis vero est potētia

melior actu. qđ patz. qz actu sanū esse est melius q̄ posse fieri

sanū. sed posse fieri infirmū melius est q̄ actu esse infirmum.

In eremis non est malum neqz corruptio neqz peccatum.

Volam sempersequitur pena.

Quicquid cognoscitur cognoscitur fm quod est in actu.

Circa entia vere in actu. i. circa subas sepatas nō sic deceptio
sed ignorantia: non tñ talis ignorantia sicut est cecitas.

Commentator Qui tollit a reb⁹ suas pprias operatōes
non habet cerebrum apcum natum ad omne bonum. qz tol-
lit ab eis eorum proprias essentias.

Nihil agit actionem aliquā ad quā nō habet potentiam

Dij deoz quoz opifex ego sum natura vestra corruptibilis
lis est: mea autem voluntate incorruptibilis

Sequitur autoritates .x. libri metapbifici.

In unoquoq; genere est dare aliqd̄ primū z minū qd̄
sit metz z mensura oim illoz que sunt in illo genere.

Mensura primo debet q̄ntitati z p̄ q̄ntitatē dñr debet alijs.

Mēsurā omogenia. i. eiusdem generis dz esse suo mensurato

Numerus est unitatum pluralitas

Contraria sunt q̄ sub eodē genere posita sunt z maxime a se in
uicē distāt z eidē susceptibili vicissim isunt z mutuo se expellūt

Prinatio z habitus sunt radices contrariorum

Unum tm̄ vñ est contrarium

Numerus est multitudo unitate mensurata.

Media sunt in eodem genere cum extremis

Materia negative oñdit. i. materia cognoscit p̄ priuationem

Vir z feia nō dñt sp̄s: s̄ sunt vñ in sp̄e aialis Lformaz

Masculinū z femininū sunt differentie sexus animalis.

Contrarias fm̄ formā facit diuersitatē specificam. s̄ ductas

fm̄ materiā nō facit diuersitatē specificam sed naturalem

Corruptibile z incorruptibile pl⁹ differūt genere q̄ specie

Accidens p̄tingit in esse z non esse.

Commentator // Mensura cuiuslibz rei est sui generis

Primus in genere substantie est primus motor: qui est actus
purus sine potentia.

Sequitur auto. xi. libri metapbifice aristotelis

Omnis substantia sensibilis est mutabilis.

Quęcūq; transmutantur habent materiam

Generatio est ex ente in potentia

Tria sunt principia naturaliu: scz materia forma z priuatio

Materia nō sit nec forma neq; priuatio s̄ totā p̄positum.

Triplex est substantia. scz materia: forma: et compositum
 Nulla forma est materia sua s; diuersoꝝ diuersa sunt principia.
 Dorus celi est eternus
 Primus motor est actus sine omni potentia. substantia sine omni accidente
 simplex sine omni proposito. et immobilis: impassibilis: et eternus
 Primus motor mouet sicut aërium et desideratum
 A primo principio dependet celum et tota natura
 Speculatio est optimū et delectabilissimum
 Deū dicim⁹ esse sempiternū et optimū Actio intellect⁹ est vita
 Prim⁹ motor nullā hz magnitudinem corporalem.
 Impossibile est esse in magnitudine finita potentia infinitam
 Stellaz natura est eterna
 Impossibile est esse aliq̄s substantias sepe a ras non mouentes.

Sequitur aut. xij. libri metha. aristotelis.

Unum tantum est celum et non plures

Primum principium extra se nihil intelligit.

In separatis a materia idem est intelligens et intellectum

Bonū vniuersi consistit in ordine. q; oia hnt ordine s; n̄ eodē mō

Et nā bonū vniuersi consistit in prio principio ad qd oia ordinant.

Entia nolūt male disponi nec est bonū pluralitas principia

tuū. sit ergo vnus princeps

Commentator.

Apud aristotelē ipa vltia sunt collecta a particularib⁹ ab intellectu

quod precipit inter ea similitudinē et facit ex eis vnā intentionem

Natura nihil facit nisi rememorata a causis superiorib⁹ q̄ sunt

Op⁹ nature est opus intelligentie **I**dem et intelligentie

Quicquid est in materia prima potentia passiuā in primo mo-

torē est potentia actiua.

Quicquid est accidentale creaturis essentialē est creatori

Corpa celestia sunt aëria et non hnt alias frutes aëre nisi intelli-

In separatis a materia idem est finis et efficiēs **L**ctū et volūtātē

Nō est idē qd de primo principio intelligit motor saturni cuz

eo qd intelligit de ipso motor primi mobilis

Ultima prosperitas hoīs est p̄ transformationem eius siue cō-

tinuationem cum intellectu separato.

In separatis a materia idem est disponens et dispositum

Dis termin⁹ creat⁹ duo signat. s. formā et subiectū illi⁹ forme

Scia dei causat res: sed nostra scia causata est a rebus.
Prima dispositio intelligentiaz consistit in monendo. vñ si es-
 set aliq̄ intelligentia non mouens illa esset frustra.
Autoritates circa primū libz phisicoz aristotelis.
Cire z intelligere contingit circa omnes scias quaz prin-
 cipia sunt cā z elementa ex eorum cognitione
Tunc vnūq̄qz arbitramur scire cū cās z principia eius cog-
 noscimus vsqz ad elementa
Innata est nobis via cognoscendia cōtorib⁹ ad propria
Torum fm sensum notius est.
Pueri primo appellat oēs viros patres: z oēs mulieres ma-
 tress: postea determinant vnūq̄qz horum
Contra negantē principia nō est disputandū / **U**no incon-
 uenienti dato plura contingūt / **N**ō nature ē nulli accidit
Ratio finiti z infiniti soli q̄ntitati congruit
Continuū est diuisibile in infinitum
Quecunqz vni z eidem sunt eadem. inter sunt eadem
Indiuisibile neqz finitum neqz infinitum est
Pincipiū dicit̄ dupliciter. scz temporis. z magnitudinis.
Nō vere est nulli accidit f̄ formā z subiectuz.
Omnis forma accidentalis in concreto duo significat. scilicet
 Scdm omnes phos ex nihilo nihil fit.
Tria sunt principia nature. scz materia forma z priuatio
Ex infinitis fm spēm nihil contingit scire
Subiectum est prius predicato
Pincipia nō fiūt ex alijs neqz ex alterutris: sed ex his fiūt oīa
Pincipia semper oportet manere La ia
In infinitum fm hmōis semper est ignotum
In intellectus qui querit accidens a subiecto separato est van⁹
 z impossibilia querens.
In diuisione carnis contingit deuenire ad minimā carnē q̄ si vl-
 tra diuidit nō manet eadē spēs carnis. silt̄ z in alijs reb⁹ natu-
 ralib⁹. **C**ū in naturalibus est dare minimum z maximum
De cozp⁹ finitū p̄ depositionē alicui⁹ finiti tandem assumitur
Best⁹ est ponere principia finita q̄ infinita. ex quo habet: q̄
 peccatum est fieri p̄ plura qd̄ potest fieri p̄ pauciora.

Ule fm intellectum notius est pticulare fm sensum. vn cõiter
dicat vlcõ intelligit: particulare dum sentitur

Nihil est sibi ipsi contrarium.

Materia nõ cognoscit nisi p analogiã. i. p ppatõez ad formã

Materia cũ forma est cã omniũ rez q̄ sũt sicut mater. i. sub//
stantia pposita est causa omnium accidentium

Forma est diuinum quoddam optimum ⁊ appetibile

Materia appetit formam sicut femina virum ⁊ turpe bonum

Pravatio q̄ est in materia multoties machinat̄ ad maleficiũ

Nihil appetit illud quod in se habet

Nihil appetit illud quod sibi est contrarium

Omnis resolutio stat ad materiam primam

Materia fm se ex qua fit aliud ple ⁊ non per accidens.

Commentator in prologo huius libri

Ultima pfectio hois est vt sit pfectus psciẽtiã speculatiuas.
⁊ hoc est sibi vltima felicitas ⁊ vita perfecta

Phs: vel sapiens est vel virtuosus naturaliter fm ocs sensus
virtutũ moralium q̄ sunt: iusticia: castitas: liberalitas: ⁊ similia.

Liber phisicoz ē principiu ⁊ radix toti phie naturalis. Ho-
men autoris hui⁹ libri est aristoteles fili⁹ nichometri vel atho-
maci sapiẽtissim⁹ grecoz q̄ scias inuenit ⁊ ppleuit. Inuenit
qz q̄cquid scriptũ est ab antiq̄s in scientijs nõ est dignissimũ
q̄ sit p scie vel principiu. P̄pleuit qz null⁹ eoz q̄ secuti sunt
eũ vsqz ad illud tẽp⁹ qd̄ est mille ⁊ q̄ngentoz annoz. addidit
aliqd̄: nec inuenit in dictis ei⁹ errorem alicui⁹ q̄ntitatis. ⁊ talez
virtutẽ in vnico individuo eẽ miraculosuz est ⁊ extraneũ. ⁊ qz
hec dispositio in vno hoie fuit ideo dici digni⁹ ē diuin⁹ poti⁹

Scia ⁊ qdã ē pfecta ⁊ ē illa q̄ fit p cãm. qdã est Lq̄ human⁹
ipfecta: ⁊ est illa q̄ fit sine cãm: sicut exponit alexãder aristotelẽ. p
principia intelligit cãs efficientes. p cãs intelligit cãs finales.
⁊ p elementa intelligit materiam ⁊ formam.

Totum nihil aliud est nisi omnes ptes simul sumpte

In spermate ⁊ prima generatõẽ hois nõ cessant ptes sperma-
tis corũpi ⁊ fieri ptes hois donec forma humana sit ppleta.
⁊ hoc rez ē si forma recipit picipatõẽ. si aut̄ nõ illud neces-
sitate accidit in accidentib⁹ proprijs forme generate

Transmutatio accidentalis et substantialis pueniunt in hoc
 q sunt mutatio rez de vna dispositioe in aliam. sed differunt
 qz transmutatio substantialis transmutat nomen et diffinitio
 nem rei. accidentalis vero tm nomen transmutat

Materia prima nullam in se habz formā sed est in potentijs
 ad recipiendū omnes formas

Materia nō ē sua poña qz poña ē i genere relatōis. materia i
 Consuetudo est altera natura L genere substātie.

Materia prima nō p̄separari ab omni forma

¶ Sequitur auto. ij. libri phisicoꝝ aristotelis

Natura est principiū et cā motus et quietis in quo est pri
 mo p̄se et non p̄ accidens

Omneens artificiale mouet ab extrinseco

Locus nat^o nō p̄t disputare de colorib^o q̄ntū ad rē. s; q̄stū ad

Tota substātia artificialiū est eoz materia Lnomen

Forma et materia nō sunt fm rēsepata s; fm nomen et rōnem

Forma dicit^r natura. materia dicit^r natura. s; forma dicit^r ma

gis natura q̄s materia. qz vniūq̄q; nō magis dicit^r fm id q̄d ē

in potentia: q̄s fm id quod est in actu.

Subiectū et eius ppria passio sunt eiusdem p̄siderationis

Abstrahentium non est mendacium

Naturalia diffiniunt^r cū motu a materia sensibili

Materia et forma sunt eiusdem p̄siderationis

Ars imitat^r naturā in q̄ntum p̄t Forma est finis materle

Finis non est solū rei vltimū sed etiā vltimū et optimū

Nos sumus quodāmodo finis omnium

Nos vrimur omnib^o quesunt tanq̄s propter nos

Homo generat hominem et sol.

Materia p̄portioata forme est de p̄sideratiōe naturalis

Quatuor sunt cause rē. Aliq̄ sibi h̄nuicem p̄nt esse cause.

Idem aliter se habens est causa oppositoꝝ

Eadem cā est causa p̄trarioꝝ.

Lui^o p̄ntia est cā salutis: ei^o absentia ē cā picliratōis et mortis.

Causa et effectus simul sunt et non sunt.

Causa et effectus debent esse proportionata.

In celestib^o nihil videmus fieri a casu

Cause perfecte sunt finite, sed cause per accidens sunt infinite

In finita vni accidunt

Fortuna est causa s^m acc^o in his que fiunt a p^oposito s^m fine

Bona fortuna est qⁿ aliqd boni accidit, mala at qⁿ aliqd ma

l^o fortune est qⁿ aliqd magnū bonū euenit U^o accidit

Qui parum discit apud intellectum quasi nihil discit

Fortuna nō est nisi in agentib⁹ a p^oposito, s^z casus bⁿ est in aīa

lib⁹ z reb⁹ agētib⁹ nō a p^oposito **U^o d^r** q^e equ⁹ venit ad stabu

lū a casu z ibi saluat⁹ ē a lupo z tripes a casu cecidit z ibi stetit

frustra z vanū est illud qd est ordinatū ad aliquem finem z ill^o

Omne per accidens reducit ad aliqd per se **U^o** nō includit.

Illud quod est per se est prius eo quod dicitur per accidens.

Forma z effect⁹, finis z efficiēs sepe coincidunt **M**ateria vero

et efficiens nūq^z coincidunt similiter materia z finis.

Entia non mota amplius non sunt p^hisice p^hiderationis

Que sunt mouentia z mota illa sunt p^hiderationis naturalis

Natura agit propter finem.

Finis ponit necessitatem his que sunt ad finem

Finis in opabilib⁹ est sicut principium in speculabilib⁹

Commentator // Forme acc^o ralis dⁿ r ipse forme artifi

ciales in substantijs materialibus.

Anima hūana ē media inter formas naturales z abstractas.

Qui dicit naturam non agere, p^oter finem tollit sollicitudinez

dei circa illa inferiora.

Sequūtur autoritates. iij. libri p^hisicorū aristo.

Ignorato motu necesse est ignorare naturam

Omnis mot⁹ fit in loco z in t^ope **U^o** p^o act⁹ z potētia

Tot sunt spēs motus quot sunt spēs entis. **I**n quolibz re

Motus est actus entis in potentia s^m qd in potentia

Omne mouens naturale in mouendo mouetur

Actio z passio sunt vnus motus z in passio sicut in subiecto

Quodcūq^z fit necesse est accipere finem

In perpetuis non differunt esse z posse

Nullū corp⁹ ē actu infinitū. **I**nfinītū s^m qd h^o mōi ē ignotū

U^o quodq^z resoluitur in id ex quo p^oponitur.

Idem est motus totius et partis

Continuum est diuisibile in infinitum
 Infinitū hz rōem ptis z nō totū? z hz rōez materie z nō forme
 Totum et perfectum est cui nihil deficit

Numero causatur ex diuisione continui.

Continuum ē infinitū s̄m diuisionē: nūer⁹ s̄o s̄m a oppositionem

¶ Commentator in prologo huius tertij libri

Quidā hoies ita erāt p̄sueri comedere uenenū qđ erat eisib⁹

Quidam propter usum audiendi fabulas negauerunt princi-
 pia uera perse nota: ut est illud ex nihilo nihil fit.

Fides uulgi fortior est q̄ fides philosophorum.

Quum principio addiscit p̄siam nō bñ p̄c audire leges sed q̄
 in principio addiscit leges nō impedit posse audire p̄siam

Sequuntur autoritates. iij. li. p̄bicoz aristotelis.

Quod non est nisi q̄ est.

Rebus mobilibus queritur locus.

Quine corp⁹ est in loco z in omni loco est corp⁹. **U**nā dici solet
 q̄ non est corp⁹ sine loco: nec est locus sine corpore.

Loc⁹ duplex est scz cōis z p̄p̄i⁹. **L**ōis ē in quo plura sunt cor-
 pora. p̄p̄i⁹ est in quo t̄m est unū corp⁹. **L**oc⁹ est termin⁹ cor-
 poris diuidentis immobilis primū. i. locus est vltima superficies cor-

poris. **E**re b⁹ intellectuab⁹ nulla ē magnitudo. **L**poris om̄nis
 forma z materia non separāt a re. sed locus separatur.

Multipliciter dicit aliqđ in altero. **U**no mō sicut ps in suo
 toto. **A**lio mō sicut digit⁹ in manu. **T**ertio modo sicut totus
 in partibus ut domus in parietibus z fundamento. **Q**uarto

modo sicut sp̄s in genere: ut hō in aial⁹. **Q**uinto mō sicut gen⁹
 in sp̄e ut aial⁹ in hoie. **S**exto mō sicut forma in materia. **S**e-

ptimo mō sicut effect⁹ in suo efficiente. **S**eptimo mō sicut a. i. qđ
 in fine quo locatum est in loco

Nihil est in seip̄o primo et per se.

Locus continet et conseruat locatum

Unūqđz tūc pulcherrime dem̄stratur cū oñdit qđ ē ip̄m z cū ac-
 cidētia p̄p̄na oñdunt sibi nec z cū opposita circa ip̄m solunt

Loc⁹ est cōlis locato. **Q**uine corp⁹ in q̄n. ū est p̄ se est in loco

Unūqđz refertur naturaliter ad locum sibi proprium

Non est vacuum in natura

Quicquid est loc^o in quo nullū ē corp^o in quo tñ aptū natū est eē
 Ad ens nō sunt spēs ⁊ differentie L corpus

Quicquid ad plēnū vel n̄ entis ad ens illā ē pportio vel ppatio.

Neceesse dūdi excellēs ⁊ excellentiaz ⁊ in illud qd excellitur
 Unde excellens ⁊ excessum semp debent in aliquo puenire

Contrariorum eadem est materia S motum

Temp^o exequit motū qz qd nō a pprehēdit tēp^o nō a pprehēdit

Temp^o est numer^o mot^o s̄m p^o ⁊ posteri^o a. prius ⁊ posteri

is sunt in motu prout nata sunt pprehēdi in anima.

Nihil habemus de tēp^o nisi nunc ⁊ p^oens tempus.

Tempus est mensura motus rerum mobilium

Dia quec. unē in tpe tabescūt ⁊ senescūt simul cū tpe.

Sempiterna non sunt sub tēp^o

Temp^o est passio motus ⁊ p^ocipue motus celi

Comentator // Celi nō ē in loco p se s̄ p accūs. s̄ rōcentri

Quāritas nō ē de genere p^o tū accūs ⁊ simplr p^oia vniūsqz

Successio mot^o causat ex res. stētia mediū v^o mobil^o lex resistē

Temp^o est numerus prior^o ⁊ posterior^o existentiū in motu

Sequitur autoritates. v. libri p^oficorū aristotelis.

Omnis motus recipit de p^oiarōem a termino ad quem

Mediū ppatū ad vñū extremū h̄z rōnem alterius ex

fulcū pparatū ad albū nigrū esse dicit L tēp^o

Motus est transmutatio successiua que fit in tpe. sed mutatio

est transmutatio subitanea que fit in instanti.

Putatōes p^oie dicte sunt due spēs scz generatō ⁊ corruptō

Generatio est mutatio de non esse ad esse

Corruptio est mutatio de esse ad non esse

Ad subām non fit motus qz substantie nihil est p^orarium

Mot^o tñ est in trib^o p^odicamētis q̄ sunt quāritas q̄litas ⁊ vbi

Mot^o in q̄litate dicit alteratio In quāritate dicit augmenta

tio vel diminutio In vbi dicit locatio vel s̄m locū mutatio

Omnis motus fit a p^orario in p^orarium

Continua sunt quo^o vltima sunt vñū vt cutis ⁊ caro

Contigua sunt quo^o vltima sunt simul vt cutis ⁊ carnis.

Consequenter se h̄ntia sunt inter q̄ nō est mediū eūsdē generis

licet inter ea sunt alia media. vt domus consequenter se habet

ad aliam domū inter quas non est aliqua domus media.

Quies est priuatio motus.

¶ Commentator

Omnes gentes ponunt principia notationum esse nomen: et
verbum cuiuslibet forme mobilis

Elementa sunt tria s̄m suas q̄litates non s̄m sp̄s et formas
Qualitates elementoz nō sunt eoz forme sb̄nales licz affimi
lent formis sb̄nalib⁹. vñ caliditas nō est forma sb̄nalis ignis.

Sequuntur auctoritates. vi. libri phisicorū aresto.

Omnino sunt quoque vltima sunt vnum. vt curis et caro

Nullū cōtinuū p̄t eē et indīsilib⁹. vñ linea nō p̄t cōpo

Diffinitū et diffinitio sunt eiusdē materie Lni ex punctis
Omnis quantitas est diuisibilis. Tid est mediam

Inter quibz p̄tra signata in cōtinuo est dare lineā in cōtinua z

Pūctū nec est cōtinuū nec cōtinuū nec frequēter se h̄ns cuz alio

Cōtinuū est diuisibile in semp diuisibilia.

Omne corpus est mobile et omne mobile corpus

Omnis motus est in tempore.

De q̄s mouet ē diuisibile qz p̄tim ē in termino ad quē mouet

Terminus cuiuslibet rei est semp diuisibilis

Indiuisibile moueri non potest nisi s̄m accidens.

Nulla mutatio est infinita s̄m terminos: s̄z s̄m tēp⁹ bñ p̄t eē in

Indiuisibile est termin⁹ indiuisibilis L finita vt mot⁹ celi

¶ Commentator

Forma est res indiuisibilis.

Generatio et corruptio sunt termini alterationis

Alteratio ē diuisibilis Generatō et corruptō ē indiuisibil.

Sequuntur auctoritates. viij. libri phisicorū aristotelis

Omnino quod mouet ab aliquo mouet
In mouentib⁹ et motis non est ire in infinitū. et ergo ne
cesse est deuenire ad vnū primū motorem

Mouens et motū simul sunt et inter ea nō est dare mediu

Virtus est dispositio p̄fecti ad optimum.

Unūquodqz t̄c̄ dicit p̄fectū cū attingit virtutē eius propriam.

Ab experientia particulariū accipimus vlem scientiam.

In quiescendo et cedendo sc̄z a mūdānis aīa fit sciēs et prudēs

Infantes ita bene nō possunt iudicare virtutē sicut senes.

Alteratio solum est in tertia specie qualitatis.
 Solum uniuoca et non equiuoca sunt comparabilia.
 Equiuocationes latent in generibus.
 Omne corpus est mobile et conuerso.

¶ **Cōmen.** ¶ Quedā sunt pōnes in quibus nec aīns ē vey ne
 q̄ dīs. t̄m̄ in ipsis p̄ntia est. vt si aī. n̄ volat asinus h̄z pennas
 Vidi arictē ambulare huc et illuc multotiens: et hoc nō posset
 fieri si principiū motus esset in capite vt dixit galienus
 Perfectio rerum consistit in diuisibilibus
 Virtus est perfectio quedam.

¶ Sequuntur autoritates. viij. libri phisicorū aristo.

Quid est quedā vita hoibus in natura subsistentibus

¶ Peccat volūtari⁹ sciens quā cōtrario vti sciencia

¶ Bonus est eternus ¶ Bonus est eternus.

¶ Bonus oportet esse combustibile anteq̄ comburatur

¶ Finis et infini nulla est proportio.

¶ Homo dicitur minor mundus.

¶ Moueri ex seipso proprium est animalis

¶ Intra vltima in p̄tite p̄cedentis cauat lapidē s̄z nō p̄cedens

¶ Graua et leuia per se non mouentur a generante. sed mouent̄
 a remouente prohibens per accidens.

¶ Primum mouens mouet magis quā vltimum

¶ Infinitis non est dare primum principium

¶ Omne quod mouetur ab aliquo mouetur

¶ Accidens non est necessarium sed contingit non esse

¶ Possibili posito in esse nullum sequitur impossibile.

¶ Quicquid aliq̄ iuncta sunt in vnū: si vnū p̄t esse sine altero: et
 alterum conuerso sine ipso. vt si iungit dare aliquod quod mo
 uet et mouet et aliq̄ quod t̄m̄ mouetur. ergo etia 3 est dare aliq̄
 quod t̄m̄ mouet et non mouetur.

¶ Impossibile est mouens mouere eo motu quo mouetur.

¶ Omne quod mouetur ex se diuisibile est in partem mouentē
 et motam

¶ Primum motor omnino est immobilis p̄ se et p̄ accidens

¶ Primum motor t̄m̄ est vnus et eternus siue perpetuus

¶ Bonus localis est primum omnium motuū.

Solus motus localis est continuus vere et perpetuus quia non est medium inter motum et quietem

Motus circumflexus non est continuus quia est interpolatus quiete

Motus circularis est ab eodem ad idem Lte media

In circulo non est de re principium et finem in actu

Motus circularis est prius motus omnium: et est mensura omnium motuum

Celū finem se totū non desinit sed mouet continue. Et solus uniformis

Prius motor nullam habet magnitudinem nec finem nec infinitam unde ipse est incorporeus indiuisibilis et eternus

Perpetuum prius est corruptibili.

Impossibile est in corpore finito esse potentiam infinitam

Primus motor est ibi ubi velocissimus est motus. scilicet in oriente.

Commen. In prologo huius libri. viij. hoc nomen homo dicitur equiuoce. de eo qui est perfectus per scientias speculatiuas. et de alijs hominibus: hoc est desiciente et ignorante.

Sapiens naturaliter est virtuosus

Agens non posse agere est impossibile et diminutio agentis cuius hoc sit contra naturam agentis: sed ipsum dicere posse agere est impossibile

Ex nihilo nihil fit L sibile est error et deceptio

Homo dicitur paruus mundus

Experimentum sermonum verorum est ut ueniat rebus sensatis.

Generans dat generato formam. et omnia accidentia ueniunt ad formam.

In causis essentialiter subordinatis non potest ire in infinitum.

sed in accidentaliter subordinatis. et hoc non est impossibile

Primū antiquū nihil agit in istis inferioribus sine scō antiquo

Inter omnia entia quiescit adheret immediatius substantie.

In celo non est infinita potentia actiua sed passiua

Primus motor est in oriente. et propter hoc leges quedam adorientant ipsum versus orientem

Auto. supprimum librum de celo et mundo incipiunt.

Omninum est diuisibile in semper diuisibilia.
Nihil est perfectum nisi trinitas
Perfectum est cui nihil deficit

Omne totum z perfectum super tria ponimus.
 Totum vniversum esse pfectum necesse est
 Natura apta nata est facere sicut fecit. ex quo habetur qd ad p
 fectionem vni² cuiuslibet rei tria requiruntur. scz substantia si
 ue natura: virtus z operatio.
 Dicto nō ppetit mot² nisi rōne elemēti p̄dñantis in ipso
 Motus circularis non habet contrarium.
 Unum tñm vni est contrarium
 Motus circularis est primus omnium motuum
 Perfectum naturaliter prius est imperfecto
 Celum nec est graue neqz leue:
 Totū z pars mouent^r ad eūdem locū. ¶ fm naturam
 Si alicui inest vnus mot² p̄ter naturā: etiā inest ali² motus
 Celū ē generabile: icorruptibile: iaugmētabile z ialterabile
 Celum elongatum est a contrarijs
 Celum non potest suscipere peregrinas impressiones
 Deus z natura nihil faciunt frustra.
 Paruus error in principio maximus erit in fine.
 Principia sunt minima in q̄ntitate: maxima s̄o in idēitate
 Non est dare aliquod corpus actu infinitum
 Finiri ad infinitum nulla est proportio.
 Non sunt plures mūdi: nec impossibile est plures eē mūdos.
 Individua alicuius sp̄i nō differunt specie sed numero
 Differt dicere celū z hoc celū qd habz formam in materia
 Nō sunt plures mūdi qz tota materia a sua forma ē cōp̄hensa
 Tripliciter accipit^r celū. s. p octaua spera: p corpe q̄nto. z pro
 Extra celū nullū est cor² siue nihil est. ¶ Ltoto vniverso
 Extra celū nec est loc² neqz tps neqz vacuū. s. sibi sunt entia i
 alternabilia ip̄sibilia optima vitā ducētia quaz toto eterno
 perficiūt ¶ primo quidem ente cōmunicatum est omnibus
 esse z viuere. his q̄dem clarius: his vero obscurius
 Omnia q̄ mouent^r qñ veniāt ad locū proprium quiescunt
 Pporer inquisitores veritatis non esse inimicos.
 Impossibile est aliqd eē eternū qd hēat poñtia nisi sit aliqñ
 Omne quod est generabile: id est nouū a parte ante non pōt
 esse perpetuum a parte post

5 11

Quicquid est incorruptibile et generabile hoc est perpetuum
et econuerso.

Omne corruptibile de necessitate corrumpitur.

Virtus est vltimum alicuius quod potest

Virtus actiua terminatur ad maximum

Virtus autem passiuā ad minimum.

Materia est causa esse vel non esse.

Commen. **C**elum est quasi medium et ligamentum
quoddam inter generabilia et corruptibilia et eterna.

In celestibus non sunt plura in diuidua sub vna specie.

Celum non habet materiam que est in potentia ad esse sed eius
materia est corpus in actu.

Res est intellectiua per formam et est sensitiua per materiam.

Unde actiua diffinitur in vltimo augmenti sui. sed passiuā in
vltimo detrimenti sui

Sequuntur auctoritates. ij. libri de celo et mundo

Celum mouetur sine labore et pena.

Amabile est a melioribus periuadere

Celi est aiatum et habet principium sui motus in se.

Quicquid rei est aliqua operatio illa est finaliter propter ipsam

Operatio motus celi esse circa aliquod fixum sicut est terra

Nullum violentum est perpetuum

Si vnus contrariorū est in natura et reliquum est in natura.

Eadem est materia contrariorū.

Celum est rotunde figurē.

Figura spherica et rotunda est nobilissima omnium figurarū

Unum est prius multo et simplex composito

Spacia celi est mensura omnium motuum

Spacia celi est continuus perpetuus et vniformis

Natura ex possibilibus facit semper quod optimum est.

Vis motus naturalis est debilis in principio in fine fortior. sed

econuerso motus violentus in principio est fortior in fine debilioz

Vis motus in potentia et defectu est accidens per naturam.

Opposita iuxta se posita magis elucescunt

Stelle sunt eiusdem nature cuius est celum

Stelle in istis inferioribus calorē generant a lumine

Fortis natus est calefacere et ignire.

Magis diligim⁹ illa scire de quib⁹ maximam dubitationem habent⁹ p⁹ quasdam rationes debiles quam notiora p⁹ rationes efficaciores

Dirabilia nature sunt iuultra.

Illud quod p⁹ paucas rationes acquiri⁹ facili⁹ acquiri⁹. sed quod p⁹ plures rationes acquiri⁹ difficilius acquiritur.

Illud quod bonitate p⁹ pauciores actiones participat nobili⁹ est quam quod p⁹ plures eam participat.

Cömen. Necessè est omne aiatum corpor⁹ nobili⁹ esse inaiato
Dia entia nihil incedunt p⁹ suas opationes nisi quod assilient primo
Absentia materie est causa eternitatis l⁹ principio mobili

Entia diuina et eterna agunt p⁹ se prima intentione: scolaria
vero intentione propter p⁹seruationem inferiorum.

Stella est densior pars sui orbis.

Velius est scire modicum de rebus nobilibus quam multum de
rebus ignobilibus.

Sequitur auto. iij. libri de celo et mundo

Prima consideratio scie naturalis est de corporibus

Impossibile est diuisibile p⁹poni ex indiuisibilibus

Quod est a propria natura rerum naturalium.

Elementa non sunt infinita et sunt quatuor. scilicet ignis: aer: aqua et terra

Elementa sunt generabilia et corruptibilia

Similiter nihil est p⁹trarium **D**e leue sursum et omne graue deorsum

Si totum vniuersum de nouo generaretur necesse est vacuum esse

Elementa sunt prima corpora ex quibus consistant alia corpora

Cömen. Qualitates prime elementorum non sunt eorum forme
Tria fecerunt auicennam errare in naturalibus. scilicet experientia: p⁹side
tia proprii ingenij. et ignorantia logice.

Ex quo ex materia p⁹ter... aliquid fit necesse est ipsam situatam
esse in vniuerso.

Sequitur autoritates. iij. libri de celo et mundo.

A extremum celi dicitur sursum. sed medium dicitur deorsum

Leue dicitur quod sursum mouet. graue vero quod deorsum.

Ignis est leuis terra vero grauis **V**acuum nihil est

Omnia corpora inferiora habent grauitatem preter ignem.

Medium p⁹trarium est extremum

Forme est continere sed materie est contineri.
 Graua z lenia mouentur ex seipsis in sua propria loca nisi sit impedimentum.
 In immediate quod mediate mouentur a generate vel a remouente.
Comen. Agens non habet eterna nisi secundum similitudinem in
 quantum scilicet agens dicitur forma finis z seruans Agens transmutans ma-
 teriam z formam balem transmutat ipsam ad accidentia propria illi forme
 Finitatio z terminatio inueniuntur in rebus per suas formas
Incipiunt autem super primū librum de generatione.
Omnium transmutationum huiusmodi ad se in se eadem est materia.
 Pauca respicientes de facili enunciant
 Generatio est quod totum scilicet compositum ex materia z forma transmutatur
 in totum nullo subiecto sensibiliter remanente in eodem.
 Qualitas symbola. id est simul scilicet in specie z non in numero eadem
 manent in generato z corrupto
 Erubilo nihil fit.
 Passiones non sunt separabiles a subiectis
 Generatio vnius est corruptio alterius. propter hoc generatio
 z corruptio sunt eterna.
 Quod non est cognitum non est ens
 Ite. l. materia prima maxie z proprie est subiectum generatois z cor-
 ruptiois susceptibile. vñ subiectum generatois z corruptiois est
 Materia non est quantitas scilicet est illud cuius ter l. materia prima
 Materia nunquam separat ab aliquo forma l. min⁹ est quantitas.
 Omne agens naturaliter in agendo repetitur.
 Agens z patiens sunt in principio dissimilia z in fine sunt similia:
 similia in genere: dissimilia vero in specie.
 Agens z patiens non agunt nisi a proxima
 Ius non agit nisi metaphorice
 Habitibus partibus extrinsecis in materia cessat omnis motus z trans-
 mutatio
 Elementa non manent actu in mixto sed virtute l. mutatio
 Dicitio est inuisibilium alteratoz vnio.
Comen. Omne ens naturaliter est cognitum a nobis: z quod
 non est cognitum a nobis non est ens naturaliter. non est credendum quod ille
 prim⁹ magister scilicet aristoteles aliquid sine forti ratione dixerit
 Albert⁹: quod mihi dicitur miracul⁹ diuinis cum de rebus naturalibus loquitur
 Toposada presupponit opinionem primam. quod pro prima est scilicet a

compositionis causa

Prima propositio est proposita ex materia et forma. sed propositio
secunda est accidens et subiecti

Sequitur autem. ij. libri de generatione aristotelis

Elementa actiua et passiuua sunt ad inuicem cum subiecto

Calidum est quod congregat omogenia in quantum omogenia. i. quae sunt eiusdem generis et segregat entrogenia. i. quae sunt diuersi generis. Frigidum est quod congregat tantum entrogenia quam omogenia. humidum est quod male est determinabile termino proprio: bene tantum terminabile termino alieno: Siccum est quod bene est terminabile termino proprio: male autem termino alieno

Calidum et frigidum humidum et siccum sunt prime qualitates elementorum ad quas omnes alie reducuntur.

Quatuor sunt elementa. scilicet terra quae est frigida et sicca: aqua quae est frigida et humida. aer est calidus et humidus. et ignis quae est calidus et siccus.

Inhibito symbolo. i. similitudine facili est transitus. i. transmutatio facili est unum transmutare quam multa. Flamma est fumus ardens

In finita pertransire est impossibile

Necesse est corpora mixta persistere ex elementis omnibus et non ex
Eiusdem sumus et nutrimur

Materia est causa quare aliqua possunt esse

Ignis est contrarius aequae et aer terre.

Materia est passiva: agere vero alicuius potentie scilicet forme

Ignis sine superiori agente quod est celum detinetur agit quam organum artificis sine artifice

Orbita solis et aliorum planetarum in obliquo circulo est causa generationis et corruptionis rerum inferiorum.

Contrario contrarie sunt cause

Idem manens idem semper aptum natum est facere idem

Generatio et corruptio sunt perpetua.

Adueniente sole aetalia redibunt recedente vero peribunt.

Vita et tempus uniuscuiusque numerum habet et mensuratur circa periodum. i. certa reuolutione et mensura.

Natura semper desiderat quod melius est.

Melius est esse quam non esse

Impossibile est omnia manere inde numero propter longe distare

Et primo principio.

Generatio et corruptio perpetuantur circulariter: et non in
rectitudinem

Duo et subalternaria deperit non redeunt eodem numero sed specie

Comment. Concauū orbis lune est quasi forma ignis

Et per anni circulariter currūt propter motū solis circulaarem

Incipiūt autē sup primū librum meteororum

Quidus constat ex quatuor elementis.

Ter^o mūdus sensibilis et ignis est latioribus superioribus celi
insibilis ut inde tota eius virtus gubernetur

Mot^o celi est perpetuus. **M**ot^o celi est prim^o omni motū inferioribus

Corpora celestia motu suo generant calorem in istis inferioribus

ip̄a tamen non recipiūt peregrinas impressiōes. quia calefieri non possunt

Aer et ignis mouentur circulariter

Comment. Non est stella sed est quidam impressio aeris

Sequiūtur autē. scilicet libri meteororum aristotelis.

Quomodo congelantur nubes fit nix: scilicet cum vapor congelatur fit pluuia:

cum autē congelatur pruina fit grando

Interiora terre et etiam aërialium in estate sunt frigida et in hyeme

Contrariū circumstantiā suā contrariū fornicat. **L** sunt calida.

ipsum per antiparitasim. id est per resistantiam

Dulce propter leuitatē ferē sursum. sed saluz propter grauitatē sub

tus manet. et ergo aqua pluuialis dulcis est: maris autē salua

Sequiūtur autē. iij. libri meteororum aristotelis

Humidū non est sine sicco: nec sicca sine humido.

Aque magis fluūt de nocte quā de die

Tlentus est vapor terreus aeris superiora transcendens eū per
cutiendo et forniciter impellens.

Motus terre causat ex vaporibus in terra incluso

Tonitruū fit ex vapore igneo in vetre nubis incluso quā cum ven
tre nubis egredere dicitur ip̄m violētē rumpit et strepitū facit sine sonū

Sequiūtur autē. iij. libri meteororum aristotelis.

Qualitates prime elemētōrum sunt quatuor: scilicet iter quā due sunt

scilicet calidū et frigidū et due sunt passive. scilicet humidū et sicca

Putrefactio est vltima resolutio

Omnia elementa putrefiunt preter ignis

Propter istorum et propter ista sunt cause

Quaecunq; a frigido opponunt a calido resoluntur & e converso.
 Excellentia frigiditatis impedit putrefactionem

Digestio fit a calido naturali

Quaecunq; liquefcunt sunt ad modum aque

Omnia corpora ignita & sub igne facta habent caliduz in potentia: vt cementum siue calx.

Uniq; d; entiu naturaliu est determinatu ad quada opationem & in qntu pr dicit ens: in qntu vero no pr no dicit ens: vt ho mortu no dicit ho nisi equo ce. & ocul' du pr facere opationem que est videre dicit oculus: dumodo no pr non dicit oculus nisi equivo cesz depictus vel lapideus

Autoritates super primuz libz de anima aristo.

Scientia est de numero bonorum honorabilium.

Una scientia est melior alia: vel qz est de nobiliori subiecto: vel qz est certior altera. & ppter hoc vtraq; scia de anima e nobilior & melior alijs naturalibus

Cognitio de anima utilis est ad omnem veritates & maxime ad scientiam naturalem

Anima est tanq; principium omnium animalium

Aliorum alia sunt principia.

Animal v'le aut nihil est aut posterius est. qz nihil non est in rerum natura vt voluit plato. vel si est tuc posterius est vt mo no resive intentio posterior est ipsa re

Accidentia magnam partem conferunt ad cognoscenduz qz quid est: id est subiectum id est diffinitio subiecti

Omnia demonstrationis principium est qd quid est. id est diffinitio subiecti

Omnes operationes que sunt in animatis sunt totius compositi ex corpore & anima: & non ex anima tm

Un nulla opatio anime est propria in q no pmunicez corpori vnde ipsum intelligere non est propriu anime sed totu pincti

Intellectus non est fantasia vel non est sine fantasia.

Triplex est diffinitio. vna q dat ad materia tm. vt cu dicit domus est qd stans ex lapidibus & lignis. alia est q dat per formam tm. vt cu dicit dom' est quoddam coopimentu defendes nos a caumatib' & umbrib' Tertia q dat p vtrunq; scz cu di

dicitur domus est cooperimentum quoddam defendens nos a
 caumatibus et imbribus consistans ex lapidibus et lignis
 Naturalis diffinitur per materiam tantum vel per materiam et formam simul
 Impossibile est corpora aialium resurgere Iterere vel edificare
 Dicere aiam gaudere vel tristari simile est ac si quis dicat eam
 Si senex haberet oculos vel iuuenis videret vel iuuenis
 Intellectus est quod diuinum impassibile et incorruptibile.
 Melius est dicere quod homo intelligat per aiam quam quod aia intelligat per hominem
 Intelligere enim corruptum aliquo inter corrupto scilicet fantasia
 Posset artificem vel organum animam vero corpore
 Non quilibet anima potest intrare quodlibet corpus sed que-
 libet anima requirit proprium corpus
 Anima secundum platonem est res manens seipsum mouens.
 Rectum est in de se vel obliqui
 Egrediente anima a corpore corpus marcescit et expirat.
¶ Comen. Res non dicitur a se inuicem nisi vel demerita nois
 confirmat de vel nobilitate subiecti vel utroque modo
 Subiectum scilicet de aia nobilior est subiectis aliis scilicet et de
 demonstratio eius magis est firma et ideo precedit alias scias
 Aialia sunt nobilissima corpora generabilia et corruptibilia
 Actus et potentia sunt de materia opposite et repiunt in vnoquoque
 Intellectus agens causat vilitatem in rebus Lpredicamento.
 Intellectus secundum aristotelis sciam est abstractus a corpore et tamen in
 possibile est ut intelligat aliquid sine imaginatione
 Membra leonis non differunt a membris cerui nisi propter di-
 uersitatem anime leonis ab anima cerui.
¶ Gemistius **¶** Cum multa sunt dicta aristotelis que vti que alia
 que mirabitur magis omnibus mirari conuenit negotium de aia
 Si veritatem de aia cognouimus valde introductorium est nobis
 ad omnem veritatem nam ad omnes partes philosophice insignes dat occasiones
 Aia seipsum cognoscens digna est de alijs fide facere sed si ipsa
 decepta fuerit de quo tunc fide facere putabitur quasi de nullo.
 Nihil est ociosum in natura sed vnicuique enti est opus attributum
 Genus est quoddam conceptus summatum collectus ex similitudine suorum
 Intellectum nihil est diuinum. Lgularium.
 His que secundum apparatus poeticas recipiunt fabulas nihil videtur

esse derivabili: sicut nec in his quod occultū quātū intellectū in eis.

Sequuntur auctoritates. ij. li. de anima aristotelis

Triplex est substantia rerum scilicet materia forma et compositum.

Materia est potentia: forma vero actus

Duplex est actus scilicet primus et secundus. Primus ut scientia. Secundus ut speculari secundum scientiam

Naturalia sunt principia artificialium

Animā est actus corporis organici phisici vitā hūitatis in potētia scilicet ad

Animā est subā. i. forma subālis corporis Opera vite

Nō oportet quod vivere ut ex anima et corpore fiat unū et vltimē ex materia

Si ocul⁹ esset anima vltim⁹ esset vltim⁹ anima ei⁹ Lria et forma

Animatum differt ab inanimato in viuendo

Vivere dicitur quod dupliciter. scilicet vegetare: sentire: intelligere et mo

uere secundum locū. et si unū istorum alicui inest hoc dicitur vivere.

Animā mouet corpus ad omnem differentiam positionis scilicet

sursum: deorsum: sinistrosum: dextrosusum: ante et retro

Animale est animal propter sensum tactus

Animā est principium quo primo et principaliter viuimus in

telligimus sentimus et mouemur secundum locum.

Quatuor sunt potētie anime principales. scilicet vegetatiua sensitua

et secundum locū motiua et intellectiua. hec se habent adinuicem quod vege

tatiua potest esse absque sensitua ut patet in plantis et non e converso: et sensiti

ua sine motiua secundum locū manet: ut patet in quibusdam animalibus quod habent

motum et non e converso: et tamen secundum locū motiua quod sensitua potest esse si

ne intellectiua ut patet in animalibus brutis et non e converso.

In plantis est vna anima in actu sed multe in potentia. et ideo

partes eorum absque viuunt

Intellectus separatur ab alijs potētijs anime: perpetuū a corruptibili

Non solum scimus scientia sed etiam anima: et etiam non solum

sanamur sanitate sed sanamur corpore

Unde non solum omnis comparatio dependet a forma sed etiam depe

det a materia. principalius tamen dependet a forma

Actus actiuus sunt in patiente predisposito. Potētie cogi

nosuntur per actus: actus vero per obiecta

Naturalissimū enim opus est in omnibus viuētib⁹ quod quicquid perfecta sunt

et non orbata et quod generatores non habent spontaneam generare sibi si

mile vt esse diuinū ⁊ innaturale participāt fm id qđ possunt.
 Nihil de numero corruptibilū contingit idem numero manere: semp tñ p̄ vnū pmanere in specie per generationem.

Scientia est vniuersalium.

Vniuersalia sunt in aia. sed particularia sunt extra animam.

Aia intelligit qñ vult: scz nō sentit qñ vult: qz obiectū intellect⁹ est in aia vt vlē. obiectū sensus est extra aiam vt particulare

Duplex est sensibile scz p se ⁊ p accñs. p accñs vt aliq̄ substantia particularis: vt darij fili⁹. Sensibile p se est duplex scz cōe et p̄uū. Coia sensibilia sunt quinqs: scz magnitudo: mor⁹: q̄es: numerus: ⁊ figura. Sed p̄uū est qđ per se sentitur ab vno sensu: vt color a visu et sic de singulis.

Quinqs sunt sensus. scz visus: audit⁹: odorat⁹: tact⁹ ⁊ gustus
 Sensus non decipitur circa propriū obiectum.

Color est visibilis perse: lumen est actus dyaphoni fm qđ dyaphonum.

Dyaphonum est aliqđ corpus p̄spicūū vt aer ⁊ aqua ⁊ corp⁹ celeste. lumen nec est corpus nec est fluxus corporis.

Impossibile est duo corpora esse in eodem loco

Illuminatio nō fit successiue ⁊ in tempore: sed fit in instanti

Tenebra est priuatio luminis

Color non est visibilis sine lumine.

Sensibile positum extra sensum non facit sensationem

Son⁹ causat⁹ ex collisione corporū aerē violenter frangentiū

Echo est son⁹ scđario fact⁹ ex repercussione soni prius facti.

Vox est sonus animati tñ.

Vox est repercussio aeris inspirati ad vocalem artibrez ⁊ cū ymagine significandi

Inanimatum nullum vocat

Lingue congruunt duo officia seu opera nature scilicet in gustum ⁊ loquelam

Dōp̄raue odorat ⁊ odoratū habet p̄ eiozem multis animalibus: similiter ⁊ gustū: sed tactū certiozem omnibus aialibus.

Anima est causa corporis viuētis in genere triplis cause: scz formalis finalis ⁊ efficientis.

Duplex est finis. s. finis gr̄a cui⁹: ⁊ finis gr̄a quo. i. finis itra et

finis extra

Nihil proprie nutritur naturaliter nisi vinum

Tres sunt potentie anime vegetatiue scz nutritiua augmentatiua z generatiua

Radices in plantis similes sunt oribus in animalibus: quia ambo nutrimentum suscipiunt

Ignis augmentat in infinitum quousq; fuerit combustibile.

Omnium natura constantium positus est terminus: z ratio magnitudinis z augmenti

Alimentum ante decoctionem est contrarium z dissimile aliis. sed post decoctionem erit sibi simile

Necessè est omne viuens q̄d diu uiuit nutriri

Nihil generat seipsum sed saluat

Agens z patiens in principio sunt dissimilia: in fine v̄o filia.

Duplex est potentia: scz p̄p̄inqua z remota. siue potētia p̄m̄ta acui z distans ab actu. **R**emota vt puer dicit habere potentiam militandi. **P**ropinqua vt homo adultus.

Omnia appellare a fine iustum est.

Passio dicit dupliciter **U**no mō capit pro trāsmutatōe quadam que fit cū abiectiōe contrarij: z illa dicit passio p̄p̄ie dicitur.

Alio modo idem est q̄ salus z perfectio alicuius in potentia ab aliquo quod nō est in actu. z illa dicitur passio methaphorice: vt est sentire intelligere z sic de alijs

Scientia est vniuersalium

Gustum z tactum habemus certiozem omnibus animalib⁹ vnde nullū animal precellit hominez in gustando z tangēdo

Homo est prudentissimum animal.

Dolles carne mente apros dicimus: duos vero ineptos.

Nihil est gustabile sine humido.

Laro nō est mediū tactus sed aliqd̄ circa carnē sicut neruus.

Bedū p̄partū ad vnū extremoz hz rōnem alteri⁹ extremi

Omnis sensus est susceptiuus omnium speciez sensibilū sine materia. sicut cera suscipit figuram sigilli auri sine auro

Excellens sensibile corrumpit sensum

Abeuntibus sensibilibus remanet species in fantasia

Non est necesse omne mouens moueri

Sensus communis est potētia aie que discernit sensibilia diuer-
 forum sensuū in vno ⁊ eodē tpe scit dulce ⁊ album in lacte
 Sicut dicit homerus talis est intellectus in hominibus ter-
 renis qualem inducit pater filiorum deorum q̄s id est sol
 Deceptio ⁊ ignorantia maḡ p̄rie est in animalibus q̄s sciētia
 quia in ipsis magis pficitur ignorantia q̄s sciētia
 Eadem est sciētia p̄rariorum. ¶ multa agunt ⁊ patiunt̄
 Fantasia est motus factus a sensu fm actū. fm quē animalia

Cōmenta. Anima est substantia ⁊ non accidens.

Substantia est dignior omni accidente.

Forme bālis equo ce eē in subiecto dñr. qz subiectū forme sub-
 stantialis est ens in poña qd nō est in actu nisi p formā. s; subie-
 ctū accñs est aliqd exñs in actu. s; positū ex materia ⁊ forma

Unde habemus q̄ omne qd aduenit eni in actu est accidens

Compositū ex forma ⁊ materia nō dicit̄ nisi qz forma est vna.

Forma rerum artificialium sunt accidentia.

Individuum non est nisi p formam suam

Corpa celestia nō hñt de sturib⁹ aie nisi intellcū ⁊ desideria

Sollicitudo dīna cū nō potuit facere vñū indiuiduū nūero

sp̄ pmanere mītra est ei dando sibi sturēp quā sp̄ p̄t pmanere

Dīneens naturale desiderat pmanentiā eternā Lidē in spē

Natura semp agit p̄ter aliquid tanq̄s p̄ter finem

Diuerſitas formarum est causa diuerſitatis materialium

Omne recipiens debet esse denudatum a natura recepti.

Lux nō requir̄ invidēdo p̄ter ip̄os colores. s; p̄ter ip̄m dia

De exēplo nō requir̄ verificatio sed manifestatio Lp̄ bonū

Stelle non vident̄ de die p̄ter maius lumen solis

Homo boni tactus sp̄ est discretus sicut est de alijs sensib⁹

Odor est in medio non formaliter. sed intentionaliter.

Vultures ⁊ tigrides venerunt ad loca prelīj p̄ter odorē qui

occidit in terra grecorum a quingentis miliaribus

Albertus Clade facta in terra grecorū venerūt vultu-
 res ⁊ tigrides a quingentis miliaribus ad cadauera mortuorū

Commen. Locus est similis ⁊ equalis locato

Sensus sp̄ dicit vey nō in vniuersalibus sed in p̄tīs. sed in

tellectus semp dicit vey in vniuersalibus. non autem in p̄tīs

Temistius Omnia artificialia habent rōez acciden-
tis respectu naturalium

Quibuscūq; de nūero mortaliū natura dedit intellectus. his
pmisit singlas poñas ī misteriiū itellect^o. Sēsus n̄ decipit cir-
ca suū sensibile. p̄riū fūatis trib^o additōib^o q̄ sūt debita dispō
medij: debita dispositio organi: z debita obiecti distantia.
Ea que scim^o sunt minima respectu eoz que ignoramus.

Sequitur autoritates .iij. libri de anima

Intellect^o est ps aie intelligere est pati s̄ intelligibilia
Sicut se hz sensus ad sensibilia. sic se hz intellectus ad
Intellect^o possibilē nihil ē ī actu d̄ nūero entiiū añq; itelligit ea
Intellect^o nō hz organū in corpe. s; ē ab oi organo corpali se
Alia intellectiua est sp̄ez intelligibiliū loc^o Lparatus
Intellectus cum intelligit valde intelligibilia non minus in-
telligit imo magis

Intellectus cū intellexerit alia potest seipsum intelligere

In oib^o būtib; formā in materia differt res z rei esse

Entia siue quidditas rei est propriū obiectum intellectus

Intellectus est simplex impassibilis z immixtus.

Intellect^o possibilis est p̄mo tanq; tabula rasa in qua nihil
est depictum: possibilis tū depingi.

Intellect^o noster intelligit se sicut alia p̄ sp̄es aliarum

In separatis a materia idem est intelligens z intellectum.

Sicut ī oim rez natura ē aliqd qd p̄t p̄mo fieri z facere oia

ill^o generis. sic etiā in aia ē necē hec duo esse: vnū. s; qd p̄t fieri

oia intelligibilia z recipe ea. z hoc est intellect^o passibilis. aliud

vero qd p̄t facere oia intelligibilia: z hoc est intellect^o agēs. Un

dplex est poña aie intellectiue. s; agēs z passibilis. Intellect^o

agēs est sicut lumen. qz lumē facit colores in poña actu visibi-

les. sic intellect^o agēs poña intelligibilia facit actu intelligibilia

Agens est nobilius z honorabilius passio z forma materia.

Intellectus est immortalis z perpetuus.

Duplex ē opatio intellect^o Una que dicitur simplicii termino

rū apprehensio. Alia simplicii terminoꝝ apprehensioꝝ opo-
nitio z diuisio: sub q̄ apprehendit tertia scz rōnatio remota

Priuatō cognoscitur per habitum

In intellectus noster est ens in potentia Sicut potentia
 Potentia in vno individuo precedit actū: sed actus simpliciter p̄ce
Omnia que sunt ab vno ente: in actu fiunt
Duplex est intellectus possibilis. scz practicus et speculatiuus
Speculatiuus considerat rem simpliciter. Practicus consi
 derat ipsam per comparationem ad opus
Sicut res habet esse sic habet intelligi.
Omne ens aut est sensibile aut intelligibile.
Anima est quodammodo omnia.
Scientie secantur quemadmodum res de quibus fiunt scie.
Lapis non est in anima sed species eius.
Manus est organum organorum
In intellectus est species specierum id est formarum
Duplex est appetitus. scz intellectiuus: et ille dicitur voluntas. et sen
 sitiuus: et ille diuiditur in duas scz in irascibilem et in concupiscibilem.
Necessesse est quęcunq; intelligentem fantasmata speculari.
Natura nihil facit frustra **U**nde nō deficit in necessarijs nec
 habundat in superfluis
In intellectus principiorum semper est rectus.
Appetibile semper mouet appetitū sub ratione boni: siue hoc
 sit bonum apparens siue existens
Tria requiruntur ad motum animalis: scz mouens motus et
 organum motus
Duplex est motus. scz mouens mobile quod est appetibile: et mo
 uens motū quod est potentia appetitiua in homine. motū autē est
 organū animalis puta ipsum cor Finitis siue vsq; in finez
Necessesse est oē quod viuunt hēre aiām vegetatiuā a principio genera
Necessesse est omne animal habere sensus
Impossibile est corpus animalis esse simplex elementum.
Sensus gustus et tactus necessarij sunt oīa iāli: alij autē debent ēē
Non videmus extramittendo sed intus suscipiendo
Sensus tactus est primus oīm sensuū. quia sine eo aiā eē nō pōt.
Excellens sensibile corrumpit sensum
Excellens tangibile corrumpit animal
Lingua habet animal vs significat aliquid alteri.
Cōmentā. **I**n intellectus nō est corpus nec p̄t in corpore.

Sermo in principijs debet esse longus vt ait plato
Aristoteles adinueniens intellectū possibile inuenit quōdaz
Spēs humana est eterna   Inouū gen^o materie
Necessē est in omni intelligibili abstracto aliquid simile esse
 materiet aliquid simile esse forme. scz potentiam z actum
Nulla forma est liberata a poñā simplr nisi prima forma que
Dis forma sepata a materia ē intellectia   Lextra se nihil itelligit
Credo q ille hō scz aristoteles fuit in natura reglā z expēlar
 quōdaz. nā adinuenit ad demāndū vltimā pfectōez ī materia
Habit^o est fīm quē hñs ipm p̄t agere qñ vult.
Opatio intellect^o possibilis est intelligere. sed opatio intelle-
 ctus agentis est abstrahere intelligere facere
Intelligere est recipe intelligibilia. sed abstrahere est potentia
 intelligibilia facere actu intellecta denudando ea a materia z
 a conditionibus materie
Alia non hñt esse extra aīam vt voluit plato
Intellect^o possibilis est vltim^o in ordine itelligētiāz sepataz
Prima principia p nihil aliū q̄ solo lūne itellectūs cognoscūt
Quicūq; hō fuerit copulat^o intellectu p scīam oīm rerum tūc
 est quasi deus.
Cemisti? **S**i aliq; est intellect^o in quo non est poñā: il-
 lenec intelligit priuatiōes nec mala: z talis est prima causa
Ille intellect^o q̄ pl:ra intelligit nō est dignior. sed q̄ nobilioza
 intelligit ille est nobilioz z dignior.
Intellect^o diuin^o est ipsa veritas: z nō semp vez intelligit.
Cōmen. super terciū de aīa. **P**rius est scire actōes aīe:
 q̄ eius substantiam
Intellectus est omnibus cōis. cognitio autem non.
Scire genus precedit ipsum scire differentiam
Prima pfectio sensus est virtus in corpore
Dimin^o error in principio est cā maximi erroris in fine
Virtutes passive sunt mobiles ab eo cui attribuūtur. actiue
 mouent cui attribuūtur
Anima rōnalis indigna est inspicere z p̄siderare intentiones
 que sunt in imaginatiua
Sic sensus idiget inspicere sensibilia. sic intellect^o intelligibilia

Forme rez extrinsecar mouent intellectum

Sens. i. intellect⁹ agens aufert formas a materijs 7 fact ea
intellectiua in actu postq̄s erunt intellectiua in potentia

In intellectus recipit omnes formas naturales.

Dmnerecipientes debz esse denudatū a natura recepti.

In intellect⁹ possibil' nihil hz in sui natura in formis naturalib⁹

Formae naturales non sunt separabiles

Extrima in specie differunt a medijs.

In intellect⁹ possibilis est illud qd̄ ei potētia ad oēs irēctōes for
maz naturalū vltuz. 7 n̄ ei actu ad aliqd̄ entū añq̄s itelligat

Diuersitas materie recepte facit diuersitatē nature recipientis.

Dmnegenerabile 7 corruptibile est particulare [corpore.

In intellect⁹ nō est hic. i. particularis neqz corp⁹ neqz e forma in

In intellect⁹ q̄ creat 7 generat intelligibilia ē intellect⁹ agens

Anima non intelligit sine uaginatione sicut sensus non sen
tit sine presentia sensibilis

Impossibile est easdem intentiones ponere qñqz corruptib⁹

les quandoqz eternas.

Natura corruptibil' siue passibilis n̄ p̄t trāsmutari i eternam

Color non mouet visum nisi p̄ presentiam lucis

In formis abstractis nō est nisi vnū indiuidū in vna specie.

Ab vno instrumento non potest venire nisi vna actio.

In intellectu agēs vt possibil' neqz ē generabil' neqz corruptibil'.

Dmnens sensibile diuidit in materiam 7 formam.

Nisi essz hoc gen⁹ entū non possemus intelligere multitudi
nem in rebus abstractis

Scire de aīa necessarium est in sciendo primā phiam.

Sicut sebz lux ad dyaphonū sic intellect⁹ agens ad possibili
lem. qz sicut lux est p̄fectio dyaphoni sic intellect⁹ agens est p̄
fectio intellectus possibilis

Docnomē intellect⁹ equo ce d̄ de intellectu agēte 7 speculatiuo

Dmnis virt⁹ exis in corpe p̄posito est ex primis q̄titatibus.

Virtus imaginatiua est in interiore parte cerebri: 7 cogitatiua

na est de genere existentū virtutum in corpore

Oēs pt es aīe sunt forme in materijs preter rōnalem

Locus nihil est eorum que existunt in eo

Virtus cogitativa est in genere virtutum sensibilium.
Primum intelligens extra se nihil intelligit
Movēs et motū debēt eē eiusdē spēi   **I**quā extrahit a se.
In intellectū cū fuerit in actu p̄t intelligere seipm p̄ intentionem.
In intellectū abstrahit q̄dditatē ab habenti q̄dditatem. et non
 cessat abstrahere donec venit ad simplicem quidditatem.
Rectum est in continuo sicut similitudo in naso:
Si non esset materia non esset passio.
Inelligere est passio et non actio
In eo q̄ intelligit: le est ex se intelligens: et intelligens et Intel-
 lectum erant idem in omnibus modis
Ea que agunt et patiunt in subiecto communicant
Propria passio est aliqua privatio et nullam habet naturā p̄/
 priam preter naturam subiecti
Unum oppositorū p̄ reliquū intelligitur.
Anima est unum entium naturalium rerum
Consideratio de anima est consideratio naturalis.
Nihil agit nisi per suam formam
Actus intellectus agentis est sua substantia
Spēs humanas deficere est impossibile
Forme immateriales ex se sunt intellectiue.
Ubi non est vera generatio ibi non est verum agens
Per virtutem cogitativā hō differt ab omnib⁹ animalibus
In intellectū agens t̄m est in actu et non in potentia.
Perfectio humana est intelligere res abstractas.
Eternū in sua actione non indiget corruptibili:
Omne factum habet quidditatem.
Impossibile est vt aliq̄d generabile et corruptibile sit materia
In intellectus passibilis intelligit formas materiales   **L**eterni
 et formas abstractas.
Quarum differentia sunt eadem
Illud quod existit in anima est forma t̄m et non materia
Imaginationes sunt de genere rerū sensibilium
Ratio non existit in omnibus animalibus.
Si motor est vnus mobile erit unum
In intellectus non movet sine voluntate

Sequuntur autoritates de sensu et sensato

Naturalis phi est sanitas et infirmitas prima principia
Naturalis sumit considerationem suam ab eis quae Linuente
sunt de consideratione medicine. scilicet medicus incipit ex eis quae sunt de
consideratione naturalis. unde ubi dimittit naturalis ibi incipit me-

Neceffe est aial in quantum aial habere sensum Ldicus
Auditus magnam partem ad intelligendam prudentiam profert.
Sermo audibilis existens ex causa discipline non per se sed per acci-
dens. id est in quantum significat aliquid.

Ufus nobis multas rerum differentias demonstrat
Aetate a nativitate naturali sapientior esturdo et muto a nativitate.

Thomas dicit omnis surdus a natiuitate est mutus et non e converso.

Ufus attribuit aquae quod aqua ratione qua est perspicua est potes
recipere species coloris

Ufus virtus non est in extremitate oculi sita. sed infra oculum
circa cerebrum.

Odor est fumalis euaporatio. id est fit ex fumali euaporatione

Aerebus est per frigidior et humidior omnibus partibus corporis

Aer est oppositum cerebro et est calidissima pars corporis

Color est extremitas perspicui in corpore terminato

Manifestius est nobis genus saporum quam odorum

Odoratum habemus peior omnibus animalibus

Tactu vero certior est respectu omnium animalium

Ignis non agit neque patitur ratione quam ignis scilicet ratione quam calidus. unde a
forma subtili non egreditur aliquid operatio nisi mediante forma accidentali

Dia quae nutriunt dulci nutriunt. id est comedendo dulcia.

Dulcis sapor et amarus sunt saporis extremi ex quibus commiscuntur
alii saporis. sicut ex albo et nigro alii colores

Duplex est odorabile: unum quod profert ad nutrimentum. aliud quod
non profert ad nutrimentum sed tantum ad confirmationem cerebri

Fumositatis cibi veniens ad cerebrum infrigidata propter locum eius
facit hominibus reumata.

Fumus carbonum facit hominibus grauumen capitis.

Simplex elementum non nutritur scilicet odor omnium cibum oppositum esse et mixtum

Intellectus nisi nihil intelligit sine sensu Lex elementis.

Suprafluiditates et minime pres corporis separate a toto resolu-

uñtur incōtinēti vt min⁹ sapor amar⁹ infusus in aliū resoluīr.
 Illuminatio fit subito ⁊ non successiue.

Un⁹ son⁹ nūero nō p̄t puenire ad aures plurius s̄ vn⁹ in sp̄e

Motus maiores expellunt minores

Opatio nō est sine virtute

Opinio nō est sine p̄itate.

Unus rei non est nisi solus vnus motus in vno tpe.

Contrariozum contrarij sunt motus

¶ vel aq̄ multa.

Cōmen. ¶ Uisus obscurat̄ i locis frigidis vbi fuerit nix

Palpebre posite sunt in oculis hominū ad perseuerationem

eorum a rebus extrinsecis sicut viagna gladij

Instrumentum auditus est aer positus in auribus.

Instrumentum odoratus est aer positus in naso.

Color causatur ex p̄mixtione corpoꝝ lucidi cum diaphono.

Color albus ⁊ niger sunt extremi colores

Lux est perfectio corpoꝝ dyaphoni interminati. est em̄ in

superficie dyaphoni terminati

Ignis non lucet perse: sed natura ignis lucet cum adunatur

cum aliquo alio corpore

Animus bestialis in aialib⁹ exis nō impetit actiōes nature

Artifer s̄m possessuum intendit se simulare nature

Ar̄s imitatur naturam in quantum potest.

Forme sensibiliū extra aiā h̄nt eē corpale oio. sed in aiā h̄nt

eē sp̄uale oio. in medio at̄ h̄nt mediū inter corporale ⁊ sp̄uale.

Auditus in homine est via ad disciplinam.

Disciplina non redditur nisi per auditum.

Inelligere quid verba significant non est ipsius auditus: sed
 ipsius intellectus

¶ **Albertus** ¶ Gratissimi medici incipiunt suam considerationem ab his que demonstrat naturalis

Medicina habet p̄municationem cum scientia naturali: eo

q̄ principia sua ab eo accipit ⁊ est sub ipsa

Sensatio dicit̄ passio quia cum passione fit

Omnes sensus in animali sunt causa salutis animalis.

Non est idem sensibile ⁊ esse sensibile

Libꝝ de plāris nō fecit aristoteles s̄ discipul⁹ ei⁹ tbcofrast⁹.

Aurum non putrescit

Sanguis in angustis venis circa cerebry existens subtilis ē
 ⁊ purus ⁊ defacili passibilis ppter qd̄ indiget extrinseco adiu-
 torio ad sua ⁊ partium frigiditatem temperandā.

Sequuntur auctoritates li. de mēoria et reminiscētia.

Memoria nec ē pntiū nec futuroꝝ: sed tm̄ pteritoꝝ.
 Un̄sensus est presentium. memoria preteritoꝝ. spes ve-
 ro vel opinio futuroꝝum.

Memoria ē aliquid apphēnsus vel intellect⁹ iterata resūptio
 Intellectus n̄ non intelligit sine continuo ⁊ tempore.

Spēs vl̄ silitudo rei cōsiderata fm̄ se ex̄ns in aia ē imaginabi-
 lis ⁊ intelligibilis. s; cōsiderata vt ē aliquid silitudo qd̄ pri⁹ fuit.

Meditatōes mēoria saluāt. L̄s fatū vl̄ intellectū sic ē mēoria.

Meditari ē aliqd̄ cōsiderare mltoties nō fm̄ se s; fm̄ imaginē.

Reminiscētia d̄t a mēoria. q; reminiscētia tm̄ ē. Lalicuius

n̄ hoib⁹: s; memoria etiā ē in alijs aialib⁹. Reminiscētia nō est

memoria s; sequit mēoria q; pcedit ab aliquo reterō i mēoria.

Dis reminiscētia vel fit a re ipsa vel sibi simili vt a p̄trario.

Consuetudo est altera natura.

Due ordinem habent bene reminiscibilia sunt.

Quidā semel vidētes mag; mēorant q; alij multoties vidētes.

Quidā nolētes reminisci nō pnt̄ dimittere reminiscētia sicut

melācolici. q; fantasinata maxime mouēt eos p̄tra velle eorū.

Pueri ⁊ multū senes immemores sunt propter nimū motū

accidentalem in corporibus eorum.

Cōmen. Quatuor sunt p̄tutes aīe sensitiue interioris. s.

s; sensus cōis: imaginatio siue fantasia qd̄ ē estimatiua: q̄ in

hoib⁹ dicit cogitatiua ⁊ memoria. Imaginatio ē in interiori

pte cerebri: estimatiua in medio: mēoria p̄o in posteriori pre-

Sequuntur auctoritates libri aristō. de somno et vigilia.

Quius est potentia eius est actus.

Necessē est omne qd̄ vigilat etiam dormire.

Somn⁹ ē q̄ si ligamentū oīm sensuū. vigilia vero solutio eorū.

Sonus est req̄es qd̄ q̄ data ē aialib⁹ ppter salutem eorū.

Omnia aialia sanguinem habentia habent cor.

Cor est principium sensus ⁊ motus in animalibus.

Autrimētū vltimū oib⁹ sanguinē h̄ntib⁹ ē sanguinis materia.

Loca sanguinis sunt vene

Loz est principium venarum

Somnus causat ex euaporatōe cibi q̄ ascendit ad cerebz. et
frigidata descendit et facit somnū. vñ post cibū fortē sunt somni

Somnus affilatur epilentie. i. morbo caduco. L validi.

Vinum bibere non puenit pueris nec nutricibus eorum

Omnium eoz que sunt in corpe frigidissimū est cerebrum.

In somno fit ppulsio caloris ad interiora aialis ¶ sunt calida

¶ In superiora et exteriora mēbra i somno sunt frigida. et interiora

¶ Aialia magis nutriunt et augentur in somnis q̄ in vigilijs.

Abentibus sensibilib⁹ remanēt spēs eoz in organo sentiēdi.

Ufus nō solū patit a visibili s; etiā agit. hoc vez est p accūs. s. f.

rone vaporis in vidēdo ab oculo excūtis In speculis valde puris

¶ si mulieres mēstruose inspiciāt in supficies speculi fit q̄ si nubes

sanguinea. et si nouū est speculū nō facile est abstergere maculā

¶ Puz subito demrāt quicqd accepit L hmoi. si po ver⁹ facile

Delectatio maior expellit minorem

Pueri non habēt somnia ppter nimum metum qui est in eis

¶ Principia oia sunt pua. vñ et principia egritudinis sunt pua.

¶ Quēdā sōnia sūt sig futuroz. q̄dā cause. q̄dā accūtia sunt illoz

¶ Multa puita et osilia q̄ fieri expediebat obmittunt ppter nobi

¶ Noctes silentiores sunt q̄ dies L liores inchoatōnes

¶ Aer noctis magis est quietus q̄ diei.

¶ Melancolici maxime somniantur.

¶ Notozum notiozes sunt motus.

¶ Noti de seinuicem maxime sunt solliciti

¶ Nō omē qd futurū est de nēitate fit ¶ ctione eius dē ad cor

¶ Cōmen. Sōn⁹ fit ppter calor⁹ recessuz natural⁹ et extra

¶ Null⁹ hō est qui nō vidit somniū qd nō annūciauit sibi aliqd

famosum fm rationem non est falsum L futuri

¶ Vulgus dicit qd somnia fiunt ab angelis. deuiationes siue ve

rationes a demonibus. pphetie a deo

¶ Hētes diuersificānt duobus modis. vno modo naturaliter

fm virtutes eozum et fm entia eis ppta in suis regionibus. se

cundo fm leges fm quas receperunt fidem a natiuitate. s. de

¶ primo principio et de angelis et de resurrectione

Homo debet esse medius ad somnum et vigiliam non declinando ad alterum

Autoritates libri de longitudine et breuitate vite

Gentes que sunt in calidis regionibus sunt longioris vite quam que sunt in frigidis.

Corruptis animalibus corrumpuntur scientie et sanitates que in eis sunt

Quicquid corrumpitur a suo contrario corrumpitur

Id quod in se est corruptibile in nullo alio loco est corruptibile.

Impossibile est habenti materiam non existere in contrarium.

Minor flamma consumitur a maiori per accidens. quia alimentum quod illa consumit multo tempore. hoc multa flamma consumit paruo tempore

Locus continens rem: vel operatur ad generationem vel ad conservationem rei: vel contraria rei operatur.

Inter animalia longissime vite sunt ceruus et coruus

Vita animalis fit per calidum et humidum

Senectus frigida est et sicca

Animalia multum coeuntia multum senescunt. quia sperma quod est superfluum nutrimenti emissum exiccat. et propter hoc mulus longioris est vite quam asinus vel equus ex quibus generatur: quia ipse non generat

Masculi si coitum non faciunt naturaliter sunt longioris vite quam femelle. quia masculus calidior est quam femella. sed si masculi multum coeunt breuioris sunt vite femellis.

Labor exsiccat et senectutem inducit

Unde multum laborantes magis senescunt

Commentator **C**omplexio iuuenum est calida et humida. senum vero est frigida et sicca

Qui multum coeunt parum viuunt

Castrati plus viuunt quam non castrati propter paucitatem coitus.

Propter paucitatem coitus viuunt plus mulus quam equus vel asinus et femelle quam masculi

Qui habitant in regionibus calidis et humidis longioris sunt vite per accidens propter paucitatem putrefactionis

Sequuntur autoritates libri de senectute et iuuetute.

Quo primo fit in animali. unde cor palmū est viuens ⁊ v
tūm moriens

Principium sensus est in corde

Locus medius est locus principalis

Natura semp ex possibilibus facit qđ optimum est.

Cor est principium caloris naturalis ⁊ vite animalis **U**n de
structo cordis calore destruit ⁊ animal.

Vita conseruatur per calidum.

Ieiunia calefactoria fitim faciunt

Sequūtur auto. libri de respiratione ⁊ inspiratōe.

Quēcūq; aialia hñt pulmonem illa respirant

Pisces nō respirant p aeris attractōem sed refrigerium

cordis fit ipsis ab aqua quā recipiūt p brancias

Idem est principiū sanguinis ⁊ venarū scz cor

Respiratio fit in aiali ad refrigerandū cor ⁊ loca vicina cordi.

vñ q̄ magis calida sunt magis indigent respiratione

Unū organū tm̄ est necessariū ad vnum opus.

Naturam nihil videmus facere frustra

Domo hz pulmonem multum sanguineum ⁊ calidum

Unūquodq; maxime pseruat loco ⁊ tpe sibi p naturali. atve
ro in contrario corrumpitur

Sequūtur auto. libri de morte ⁊ vita

Quis ⁊ vita sunt p̄munia omnibus animalibus

Mors senium est sine dolore ⁊ tristitia. qz nullo dolore eis cō
tingente moriuntur

Vita est mansio anime in corpore

Animalia respirantia suffocant vel moriunt in humido

Sanguis prius fit in corde: qz nōdū distinctis venis sz solo
corde generato videt animal habere sanguinem

Cor semper mouetur ⁊ vene semper mouentur. quia omnes
vene sunt a corde

Aeris ingressus in pectus animalis vocatur inspiratio: exi
tus autem respiratio

Calor cordis humidi qui est in ipso tumescere faciens ⁊ ebu
lire facit pulsū cordis

Pulmo habet se circa cor sicut follis

Sequuntur auctoritates libri de motibus animalium

Omnis motus requirit aliqd fixum circa qd fiat
 Celum est incorruptibile

Virrutes sensibiles nō sunt passibiles ad inuicem s̄m q̄ earū
 excessus patiuntur ad inuicem.

Illud qd s̄m se est simplex et imobile a nullo p̄t moueri. vñ diu
 cit homerus si omnes dī omnesq; de laborarent multum io
 uem summum non mouerent de celo in terram. Mouens est
 prius moto et generans generato: sed nihil est prius seipso: et
 ergo nihil seipsum mouet et generat.

Appetibile est primum mouens in animali: et est mouēs non
 motum. sed appetitus non mouet et est motum

Quicūq; non rōcinantes operantur velociter opantur.

Principium motus in animali est in corde

Fortus cordis est voluntarius.

Estimandū est aial p̄stare quēadmodū ciuitatē bñ legib⁹ reu
 ctā atq; munitā. qz in ciuitate qñ semel stabilit⁹ est ordo. non
 oportet ei⁹ principē interesse singulis opatōib⁹ ciuitatē. sic nec
 necesse est aiaz existere a quilibz pte corpis s̄z vno principio tm̄:
 scz in corde tm̄. et hoc est vey q̄ntū ad potentiam motuam.

Sequuntur auctoritates sup̄ primū libz aristo. de aialibus.

Quēadmodū pluma est in auib⁹ sic quama in piscibus.

Omnia aialia q̄ gignūt sibi similia hñt oculos p̄ter talē
 p̄a que ē priuatis oculis qd p̄z qz oīo nō vider. sed si q̄s absen
 dit corzeum quod est supra loca oculoꝝ eius subtiliter inueni
 et loca oculoꝝ eius

Facil est homo.

Nobilissimū et altissimum apud nos notius et magis fixum

Sicut omnia metalla et omnia frustra auri et argenti ad aurū
 mūdissimum manifestantur. ita dispositiones omnīū aialiuꝝ
 manifestant cum ad hominem comparantur

Partes corporis in homine sunt create et posite s̄m creatōez
 et tipo totius mundi

Umbilicus est radix ventris.

In cerebro omnino non est sanguis neq; vena

Non mouetur facies in aliquo animali p̄ter q̄s in homine

Frons parua significat bonitatem motus

Frons lata significat prauitatem discretionis.

Frons rotunda significat iracundiam

Omne animal his aures habet eas mobiles preter hominem.

Aures multum preeminentes et magne stoliditatem et garrulitatem significant

Sternitio sive quod fingunt homines est signum verificationis facti aut dicti illius temporis

Nasus elephantis est magnus et fortis et vitur eo loco manus in accipiendoo cibum et potum et alia quibus indiget

Nasus leonis collo est continuuum.

Splen hominis est similis spleni porci

Venter id est stomachus hominis est similis ventri canis

Extremitas virge virilis dicitur prepuccium

Situs cordis est in medio pectoris in brutis. sed in homine declinat modicum ad sinistram partem

Sequitur auctoritates. scilicet libri aristoteli de animalibus.

Dentes canum inueniuntur albi et acuti: senum vero obtusi et nigri

Dasculi naturaliter sunt plurius dentium quam femelle

Dentes equorum senum albefcunt

Omne quadrupes generans sibi simile habet dentes

Homo in comparatione sui corporis habet paruum os.

Non est mulier utens manu dextra sicut sinistra

Sinea vitur manibus sicut pedibus

Aleuium sunt eis loco manuum

Sinea mure est nature pueniens in natura hominum et quadrupedum

Forma omnium animalium sunt vacua preter cornua cerui que sunt dura et non est in eis concavitas.

In mari est quidam piscis nauem tenens quoniam ipse prohibet recedere nauem potentia sua naturali

Omnes pisces audiunt

Omne animal carens pulmone caret voce.

Omnia animalium femine sunt gracilioris et acutioris vocis quam masculi preter vaccam

Omne animal vocat suam comparem tempore coitus propria voce: et hoc facit specialiter rana

Vociferatio animalium est magis tempore coitus.

Gallinus siue gallus vociferat post prelium ⁊ victoriam. e
 Omne animal qđ facit oua habet ea in matrice ⁊ nō in vētr
 qđ si haberet in ventre digererent sicut cibus.

Sequitur autoritates. iij. li. de animalibus aristo.

Opost abscissionem non crescit neq; solidat
 Ossa leonū ita dura sunt qđ si collidantur reddūt ignez.

Propriū hoīs est canescere in senectute

In castratis pubes non barbescit

Lacaialiū habentū multas mamillas nō puenit ad caseum

Omne animal multi sanguinis est multi seminis.

Omne corpus sanguineū cito putrescit

Testiculi ⁊ matricēs sunt organa principalia ad generatōem

Mulieres hysteres matricēs densas ⁊ duras non ꝑcipiunt

Homo inter animalia est multi seminis

Lacouis capre ⁊ vacce multum puenit casco

Lacnigrarum mulierum est melius ⁊ purius lacte albarum
 mulierum

Coagulum leporis valet ꝑtra fluxum ventris

Nullum animal mutat cornua nisi ceruus

Animal diuersoz piloz est diuersi coloris in corco

Galline multum ouantes cito moriunt

Qua longa acutioris capitis produciunt mares. oua vero ro
 tunda ⁊ obtusa feminas

Hemelle nō inueniunt in ouis in quibus sunt duo vitella.

Bascul⁹ colūbe cubat oua ꝑ diem. feia vero ꝑ noctem

Non sunt animalia vni⁹ spēi que se comedant.

In oibus animalibus est appetitus coitus ⁊ delectatio.

Omne quadrupes desiderat magis in vere

Bonum est vt parentes corrigāt ociosos filios. ideo rectores
 apum ociosos a se eijciunt.

Omnes pisces a principio impregnati omēs sunt boni

Omnia animalia naturaliter appetūt delectatiōem. in annis
 nubilibus manulle incipiunt grossari

Aries ⁊ capra vni⁹ anni coeūt sed debile est qđ generant.

Lanis ⁊ porc⁹ octo mensiū coeūt sed debile est qđ generant.

Lanis viuunt vsq; ad. xiiij. annos. porcus vero. xi.

Equus duorum vel trium annorum coit. sed debile est quod generat.

Equus est fortis a quatuor annis vsq; ad. xx. annos et coit vsq; ad. xxx. annos. et uiuit vsq; ad. xxxv. annos.

Clota: hic quidam incipiunt libz sextuz et veri. qz. xij. sunt libri aristotelis de animalibus.

Femina elephantis impregnata oio non tangitur a masculo post partum vero quiescit post triduum.

Mutatio vocis est signum motus ad coitum.

Pediculi generant lendes **M**usce vero generant vermes

Asolibe ouant oio mense et pullulant siloc^o mansionis sue fuerit calidus et cibus eaz parat^o. aliqui non nisi in estate pullificant et eoz pulli meliores sunt in vere

Nulli aiali accidit menstruum sicut mulieribus

Item hic quidam incipiunt libz septimum

Sequuntur auto. iij. libri aristotelis de animalibus.

Aurures non pariunt nisi in estate. qz in hyeme manent in nidis sicut irudines. vel iacent in cauernis arboruz. vel transferunt se ad loca calida

Pisces in pluuiosis tpebus impinguntur.

Pisces senes mali sunt ad salendum.

Lupus gulose comedit absq; masticatione. et tantu vno die qz sufficit sibi per tres dies

Ursus quinquaginta diebus latet sine cibo

Maccediligunt bibere aqua pura et clara: equi vero turbidam

Salina hois ieiuni oibus aialib^o venenu hntib^o est otraria

Tpa pluuiosa nocent auib^o. sicca vero piscibus

Item hic quidam incipiunt libz octauum.

Sequuntur auto. v. libri aristotelis de animalibus

Apes in vere et autu no mellificant sed mel vernale meli^o est: mundius: et dulcius

Natura dat vnicuiq; qd sibi conueniens est

Ceru^o eijcit cornua sua vbi graue est ea inuenire. **U**n dicitur in proverbio. vade vbi ceruus eijcit cornua sua

Ceruus eiectis cornibus si met lupos et ideo de die later: et de nocte vadit ad pascua.

Melius est mel ex cera noua q̄ ex cera veteri

Del bonum simile est auro.

Aibus apum est mel tempore necessitatis

Ulter masculi sunt fortiores feis: nisi in viso ⁊ leopardo

Mulier est maioris passionis ⁊ pietatis q̄ vir. s; ē maioris inuidie ⁊ diligit lites ac malignior est ⁊ de facili decipitur.

Nulla femina post impregnationem appetit coitum nisi mulier et equa

Lā masculi est digestio seminis. cā ꝑo feie in digestio eiusdeꝫ.

In coenitibus voces mutantur

Dives rectores habent qui ceteris dormientibus excubant capite eleuato

Dortuo delphino multi de specie delphinum concurrunt ⁊ deferunt eum in profundum ⁊ sepeliunt eum: cauentes ne a piscibus comedatur

Apes hñt regē q̄ nō erit alneolū. nisi cū oib⁹ apibus ⁊ cū fatigat rex apum volatu suo ipsum fert tora turba apum

Item hic quidam incipiunt librum nonum.

Sequitur auctoritates. vii. libri aristo. de animalibus

Generatio filioꝝ nō ē pueniēs nisi ꝑ trina lustra annoꝝ

Pares multū futuētes cito senescunt L. i. xv. annos

Impregnatio accidit mulierib⁹ naturali ꝑ mēstruū: n̄ aliter

Feiē post partū nō crescūt ⁊ cū hoc fiunt vetule

Mulieribus tpe coitus crescit dolor magnus

Menstruum in mulieribus cessat post. xl. annos in aliquib⁹

autem manet vsq; ad quinquaginta annos

Sequitur auctoritates. vii. libri aristo. de animalibus.

One q̄bz cas eadē: habet eadem accidentia

Oduli qñ respiciūt res albas ⁊ lucidas lacrimantur.

Mulier dolorosa ⁊ infirma si impregnata fecum corrumpit

Mulieres lactantes nō menstruant vel modicū menstruant

Sequitur auctoritates. vii. libri aristo. de animalibus.

De rōne boni auctoris est sp̄ iudicare sermones dicentis.

Debemus inspicere formas ⁊ delectari in artifice qui eas fecit.

Magis ꝑcupiscim⁹ scire aliqd̄ modicū de reb⁹ honorabilib⁹

et altissimis licet probabiliter illud non sciam⁹: q̄s scire multū

de reb⁹ p̄ certitudinem ⁊ minus nobilibus ⁊ vltioribus

In quolibet genererum necesse est prius cōsiderare cōmunia

seorsum et postea proprium vniuscuiusq; illius generis.

Natura est sicut motor ad complementum rerum

Natura cuiuslibet rei est rei ad quam est preparata

Nillum ens naturaliter natum est ociose Unde in omnibus

animalibus est res nobilis

Creatio corporis et membrorum est propter animam.

Sequitur auctoritates: ix. libri aristotelis de animalibus.

Pincipia elemētoꝝ sunt calidū frigidū humidū ⁊ siccū.

Calidū: frigidū: humidū ⁊ siccū sunt cē vite ⁊ mortis som

ni ⁊ vigilie: iuuentutis ⁊ senectutis: sanitatis ⁊ egritudinis

Lopa dura q̄si calefcit magis calefcit q̄s corpa mollia vl' hu

gnis infrigidari non potest

Instrumētū sensus tact⁹ ē caro. dicit tñ postea q̄ instrumētū.

tact⁹ nō ē caro sed aliqd' infra carnem: vt infra dcm̄ est de aīa

Principiū sensus in animalibus est in corde

Sensus tactus ⁊ gustus cōtinui sunt in corde. tres vero resu

di sunt in capite

Omne animal habens sanguinem habet cerebrum.

Homo in sua comparatione corporis habet maius cerebrū

et caput alijs animalibus

Creatio cranee est propter custodiam cerebri

Creatio lingue ē ad fmocinādū ⁊ ad gustandum humores.

Dedulla est supfluitas cibi ⁊ sanguinis ex quo cibant ossa ⁊

spūs animalium. ⁊ propter hoc est retenta inter ossa

Animal multe pinguedinis cito senescit ⁊ par⁹ generat.

Cerebrum est valde frigidum ⁊ magis oib⁹ membris ⁊ cōtra

rium eius est calor cordis. q̄ non potest esse aliqd' membr⁹ de

aliqua cōplexione per se sine alterius cōtrarietate ⁊ ideo ingeni

atiū est nature ponere cerebry in opposito cordis

Sequitur auto. x. libri de animalibus aristotelis

Si possibile est esse vnā radicē meli⁹ ē cē vnū principiū

Natura nō facit nisi qd' melius est ⁊ p̄fer⁹ **L**q̄s multa

causē rebus possibilibus.

Folio

Calor naturalis regit corpus aialis vt princeps regni.
Dō solū recipit titulatōem qz cor eū ei⁹ valde tenue est
Dñe aial cornuū caret dentib⁹ in superiori mandibula
Natura n̄ dat mēbra vigori pueniētia nisi aialib⁹ indigentib⁹
illis. vt aquile vngues: cornua ceruis.
Femine ceruoz nec dentes superiores nec cornua habent
Cornua sunt curua propter vigorem ⁊ iuuamē.
Aues loco dentium habent rostrum.
Pincipiū vite ⁊ oīs motus ⁊ sensus est a corde
Tenerāsiūt p oia mēbra corpis s; n̄ trāsiūt p ipm cor. s; ipm
ē principiū venaz. **S**anguis n̄ venit ab alio loco q̄s a corde qz
ipm ē fōs ⁊ origo sanguis ⁊ ē principiū mēbroz recipiētū sangui
nē. **I**n sanguine h̄ntib⁹ ē epar sicut cor: nō tñ epar ē principiū
cordis toti⁹ nec sanguis vl venaz. qz venerāsiūt p ipm epar.
Cor solū iter oia mēbra iteriora n̄ p̄t pati dolorē l̄ ḡm n̄ oziūt
Aial maioris cordis est naturaliter timidū sicut lepus. quia
calor talis animalis non potest totum cor suū naturaliter im
plere ⁊ inde est debiliōr vnde ⁊ accidit ei timor.
In nullo membro est sanguis extra venam p̄ter q̄s in corde.
In homine cor declinat ad sinistram partem: cum in ceteris
animalibus est in medio pectoris.
Cor ⁊ cerebz multa indigēt custodia qz i eis ē principiū vite
Cerebz ē mēbz diuinū in quo ē opatio sensus ⁊ intellectus.
Epar est in aiali ad coquendum ⁊ digerendum
Pulmo est instrumentum anhelitus.
Pulmo est positus iuxta cor ⁊ est mollis: leuis: cauus: spon
giōsus et spumōsus
Splen est quasi epar impurum.
Splen est in animalibus accidentaliter ⁊ non de necessitate
quia simile est superfluitari.
Dolor renū difficilis est homini a natura
Ren dexter minoris est pinguedinis q̄s sinister
Ren dexter altior est sinistro ⁊ transit in plumas.
Aues nō mungūt ne h̄nt vesicam qz parz bibunt: ⁊ q̄d sup̄est
Similiter nec pisces qz q̄d sup̄est transit in squamas.
Sudor nō fit nisi qñ calefit corpus ⁊ agiuntur pori venaruz

Sequuntur auctoritates. xi. vel secundū aliquos. xiiij. li
bri aristo. de animalibus

Quod alteratio in membro principali facit multam al-
terationem in toto corpore.

In animalibus propter timorem accidit effusio ventris et vine
Animalibus natantibus natura posuit cor eum inter digitos
pedis. alijs vero non

Alle respitionū sunt mēbrales et sunt de coreo et indistincte

In piscantibus collum est sicut arundo

Delphines non habent fel

Natura vititur quibusdā supfluis ad iuuamentum

Larentia fellis est causa boni coloris.

Causa ventris est propter cibum vt digerat.

Manus nō est vnū instrumentū vel vnū organū sed multa
q; p eas hō plus potest habere q̄ p cetera

Vigor pollicis est equalis vigori omnū digitorū

Operatio manū est recipere et accipere. pedum vero susten-
tate fugere.

Homo non habet caudam nec vllum animalū qd̄ hz anchas
homo vero non habet anchas.

Quadrupedia statim se erigūt. hō vero nō ppter pond⁹ capi-
tis; q; homo est maior et ponderosior in superioribus

Virga virilis crescit et diminuit absq; lesione sui inter omnia
alia membra

Sequuntur auto. xij. libri aristo. de animalibus

Quod vix in reb⁹ sunt. finis: forma: materia: et efficiens.

In finitum natura respuit.

Homo qui pinguis est raro generat

Sperma est supfluum nutrimenti

Sperma femine non est pueniens generationi

fer⁹ n̄ sit ex punctione duoz spermatū **U**n̄ etiā mulier imp̄g
nati sine emissionē spermatis et sine delectatione. **U**n̄ mulier ē

pueniens generationi fm naturā menstrui et fm naturā sper-
matis qd̄ ipsa emittit in coitu propter delectatōem qd̄ est hu-
midum: nō aut̄ est vere sperma. vñ nec oibus mulieribus p̄ci-
piantibus accidit eijcere sperma.

Sperma non est materia generatis sed est motor et forma. vii
 nō potest dici q̄ sperma sit pars cecepti. sicut nō potest dici q̄
 carpentarius sit pars materie lignee

Das est in diffinitionem q̄ p̄t generare in alio. femina vero
 que p̄t generare in se vel pot̄ q̄ generat ab alio [materia]
 Vir dat principiū mor̄ et formā generato: s̄ feia dat corp̄ et
 Castratoꝝ corpus non soluz offertur deo sed etiam animus.
 et sic parum differt a femina

Quā abscondunt testiculi castratis tūc contrahunt vie spermat̄
 et p̄prie aial castratū nō est aptū natū facere filium.

Sequitur auctoritates. xiiij. libri aristo. de animalibus.

Perfectius animal est quod naturaliter est maioris caliditatis et humiditatis.

Animus nobilior est corpore: et animatum inanimato: viuus
 mortuo: et ens non ente

Animus nutritiuus est in concepto semine in potentia: sed nō ē
 in eo actu simpliciter anima sensitiva: ergo impossibile est q̄ anima
 sensitiva et nutritiva nutriēt nos ab extrinseco et tali modo

Sol̄ intellect̄ ē in nobis ab extrinseco qz ip̄e sol̄ ē diuinus
 Cum sperma emittit̄ exit quidam spūs vel ventus qui ē virt̄
 principalis anime et est separatus a corpore

Calor aialis et solis ē i spermate et i q̄libet sup̄stuitate nature.

Calor naturalis non est ignis nec igneus. quia calor natura
 lis generat animalia: ignis consumit ea

Corpus animalis est ex femina: anima ex mare

Animus est substantia et forma substantialis corporis

Femina est mas occasionatus.

Cum homo fuerit multi coitus debilitatur eius visus.

Caput creatur in generatione post creationem cordis

Natura est rector: sive rector

Genus multorum semper est scibile

Possibile est q̄ mula impregnetur sed non generat. p̄imum
 raro visum est in tempore preterito

Embrius primo viuit vita plāte: deinde vita animalis. et post
 ea vita hominis

Sequitur auctoritates. xiiij. libri aristo. de animalibus

Quantum natura diminuit in multitudine tantum augmentat in magnitudine

Ars cicut supflū a suo corpore: similiter ⁊ natura

Omne quod facit natura est s̄m ordinem

Natura humidi est puenientior generationi q̄s aridi.

Primum qd̄ generatur pre alijs membris est cor

Animal parui corporis et multi coitus est multorum humo

rum quia nutrimentum crescit in sperma

Arbores que multum fructificant cito desiccantur qz cib⁹ co
rum transe in semen

Dua non conueniunt conceptui sine semine maris

Dua autū duos hñt colores scz albū ⁊ rubcū vel s̄similem

Dua piscium vnum tm̄

Principiū generationis pulli est ex albo oui. quia principūz

anime ex calido cibus autem est ex vitello

Natura posuit auib⁹ cibum in ouo scilicet vitellum. quem

admodum animalibus lac in mamillis.

Generatio animalium ex sua specie est diuersa.

Quod in animalibus magis est intelligentius: magis habet

solicitudines circa filios

Nō est p̄suetudinis q̄ mares sint solliciti circa filios sed femie

Sequūtur autoritates. xv. libri aristo. de animalibus

Natura dat instrumentum ⁊ opationem simul. qz visus
sine oculo esse non potest nec oculus sine visu

Sol facit estatem ⁊ hyemem omni anno

Spacia impregnatiōis ⁊ vite aialū s̄m s̄m reuolutōem lune

Uiri multoz piloz apd̄ coxas in pre inferiori sunt multi coit⁹

Cibus non est nisi dulce ⁊ valde digestum.

Quicquid modicum est cito digeritur

Materia qua fit generatio est eadem cum materia qua ciba//
tur generatio

Si hōbz siml̄ mēbz maris ⁊ mulieris vñū illoz ē p̄cipale

Mulier sup omnes feminas diligit coitum valde

In hominibus citius formantur mares in ventre q̄s mulier
res. quia femina est contraria mari naturaliter

Animalia magni corporis vnum generant filium tm̄: pauci ve

ro corporis multos. qz in magnis cibis transit ad nutrimentū
corporis: 7 ideo modicū spermatis manet in eis

Ex vno coitu spermatifantis multum cum sperma diuiditur
generantur multi filij

Destrūū mulieris magis accidit ī diminutōe lune: qz illi di
esunt frigidiores alijs dieb⁹ mēsis. ppter diminutōem lune

Femine debiliores sunt marib⁹ qz frigidiores sunt nature

In animalib⁹ generantib⁹ multos filios plus accidit mēstru
ofitas 7 maxime in maribus

¶ Sequitur auto. xvi. libri aristo. de animalibus

Abruo in prima sui generatōe viuunt vita sili vite plāte.

Fili decaluari non redeunt. folia vero arborū 7 plume
auūū redeūt. qz caluicies est ppter mutatōez etatis 7 defectum
humidi radicalis que irreuocabilis est. casus vero foliorū 7
plume est propter mutationem temporum: quorum reditus
est circularis

Homines tm̄ caluescunt 7 non animalia. qz homo habet de
cerebro valde multum 7 humidum.

Homo tm̄ caluescit in anteriori parte capitis: quia illic est ce
rebrum valde multum

Nō fluūt folia de arborib⁹ in quibus est humor pinguis

In aialibus color pilorū est fm̄ colorem cutis. in boie fo nō.
qz qdam boies hnt̄ coreū valde albū 7 nigros crines. cui⁹ cā
est qz cutis hois est valde tenuis respectu altoz animalium.
et ideo non mutant materiam pilorū.

Aialia cōcedentia dulces cibos diuersificant̄ in coloribus

Multa animalia in infirmitate mutant colorem. 7 ideo corū
uus visus est albus 7 passer albus.

Digestio fit ex calore.

Ocul⁹ em̄nēs 7 extēsus nō bñ videt a remotis. s; ocul⁹ p̄fun
dus bñ videt remota. qz ei⁹ mor⁹ nō diuidit nec p̄sumitur

Acumē 7 bonitas sensus distinguit̄ duob⁹ modis veli sentie
do remote vel distinguendo differentias astroz.

Somnus videtur esse medium inter esse 7 non esse: inter viu
uere 7 non viuere

Puberes plus delectant̄ in coitu q̄ cetera etas 7 quanto pl⁹

affuecunt tanto plus appetunt

Cerebrz est magis frigidum q̄ totum corpus.

Sequuntur autoritates de substantia orbis ⁊ lune

Illud qđ ɔpositū est ex se ɔpositum est ex duabus natu-
ris. scz recipiente motū ⁊ agente motum.

In individuis substantie duplex est transmutatio. Una est
substantial que transmutat ea noie ⁊ diffinitione: que trāsmu-
tatio dicit̄ generatio vel corruptio. Alia est transmutatio ac-
cidental̄ q̄ non transmutat ea noie ⁊ diffinitione. sed tm̄ fm̄
dīspōnes accidentales: que sunt q̄ntitas: q̄litas ⁊ sic de alijs
Quod impossibile est fieri non potest.

Impossibile est vnū subiectū plures q̄ vnā formam habere.

Materia substantiat̄ p̄ posse ⁊ hoc est qđ recipit oēs formas

Un̄ materia nihil est in actu nec est etiam aliquam formam in
sua natura includens: sed dumtaxat est in potentia ad recipi-
endum omnes formas

Forme naturales diuiduntur diuisionem aterie

Diuisio non ɔperit substantie nisi vt habeat q̄ntitatem

Diuisiones interminate precedunt formā in materia: sed di-
mensiones terminatē sequuntur formam in materia

Omne quod aduenit enti in actu est accidens

Omne quod substat in ratione substantis primi substat in ra-
tione materie.

Impossibile est formam esse sine materia ⁊ non econuerso

Materia nō recipit diuersas formas nisi quia prius recipit
dimensiones interminatas.

Aia celi non diungitur celi esse sed fm̄ opationem ⁊ motum.

In celestibus idem est efficiens motum ⁊ finis motus.

Impossibile est illud vt quod de se est corruptibile recipiat
eternitatem ab alio

Materia celi est aliquid existens in actu ⁊ non in potentia. ⁊
ideo dignius dicitur subiectum q̄ materia

Finis significat a gens significatione necessaria sicut mot⁹ si-
gnificat ipsum mouens.

Quicquid puenit celestib⁹ in istis inferiorib⁹ hoc uenit eis
pure et equiuoce vel analogice fm̄ prius et posterius

Transmutatio arguit materiam; opatio vero formam.

Primus motus dat omnibus entibus esse et vivere

Uirtus infinita est duplex. scilicet infinita in vigore; et infinita in duracione

Uirtus mouens celum est infinita in duracione non autem in vigore

Sequitur auctoritates libri causarum aristotelis:

Omnis causa primaria plus influit causam suam quam causa secundaria.
Quicquid potest causa secunda potest et causa prima nobiliori
et altiori tamen modo

Quicquid est causa cause etiam est causa causati

Omnis anima nobilis habet tres operationes. quia in ea est
operatio intellectualis et diuina.

Prima causa est semper causa omnium narratione

Luce secunde illuminantur a lumine primae cause

Intelligentia est substantia que non dividitur

Omnis intelligentia fixa est essentia propter bonitatem puram
que est causa prima. unde causa prima est pura bonitas.

Prima causa non habet aliquid extrinsecum. id est materiale. sed omnis
intelligentia et anima habet extrinsecum.

Diuis intelligentia est plena formis. id est speciebus intelligibilibus.

Quanto aliquid est propinquius primae cause tanto est simplicius

Quicquid recipitur ab alio recipitur per modum rei accipientis
et non recepte.

Omnis virtus unita fortior est seipsa dispersa.

Causa prima regit omnes res creatas propter hoc quod commiscet cum eis.

Causa prima influit bonitatem suam omnibus rebus uno influxu
sed res non recipiunt illam bonitatem equaliter: sed secundum capacitatem

Causa prima est diues pro seipsam / Item nature.

Causa prima est super omnem nomen quod nominari potest

Diuis intelligentia diuina facit res propter hoc quod est intelligentia et regit
eas propter hoc quod ipsa est diuina. unde habemus quod regere est diuinitus.

Causa prima existit in omnibus rebus secundum dispositionem unam. sed omnia non
persistent in prima causa secundum dispositionem unam sed secundum multas.

Sequitur auctoritates super primum librum ethice aristotelis

Omnia bona appetunt / Cognitio finis utilis est in arte
Unusquisque quod cognoscit bene iudicat.

Nihil differt et aetate pueri et moribus puerilis.

Bonum quanto communius tanto diuinius
 Conscijs proprie ignorantie ammirantur omnes
 Sermones inquirendi sunt fm materiam de qua sunt
 In infortunijs virtus refulget.
 Duobus existentibus amicis sanctū est phonorare veritatē
 Quis fm stratum iustum est honorare amicum.
 Honor magis est in honorante q̄s in honorato
 Felicitas est pfectio anime fm virtutem perfectam: sicut vna
 vundo non facit ver nec vna dies calida estatem. sic nec vna
 dies vel modicū tempus facit hominem felicem
 Principia maxime valent ad subsequencia.
 Principium plus est q̄s dimidium totius
 Bona aie maxime sunt bona Omnia vera vero psonant
 Unicuiq̄s delectabile est istud quod amat
 Delior est vsus rei q̄s possessio.
 Impossibile est indigentem operari bona.
 Non oio felix est qui specie turpissimus est ⁊ sine prole.
 Felix est sine vituperio sicut tetragonus.
 Finem laudamus sed ea que sunt ad finem honoramus.
 Felicitas est premium virtutis
 Felix non differt a misero nisi per dimidium vite.
 Nullus est bonus vel malus per somnum
 Ratio semper deprecatur ad optima.
 ¶ Sequitur auto. ij. libri ethicorum aristotelis.
Actibus multum iteratis fit habitus
 Nō paz dicit sic vel sic. i. bñ vel male puerū in iuuentute
 In obscuris oz vri aptis testimonijs Lassuesci imo multū
 Exercitium temperatum pseruat sanitatem
 Fortiter comedere facit fortiter laborare
 Circa voluptates ⁊ tristitias est virtus moralis.
 Medicinē sunt per contrarium
 Circa difficulta semp est ars ⁊ virtus
 Tria sunt in aia. possessiones: potentie: ⁊ habit⁹ seu virtus
 Passio nō ē vt⁹: qz fm passionē nec laudamur nec vitupamē
 Virt⁹ nō est potentia. qz potentes sumus p naturam
 Virt⁹ ē habit⁹ qz hñtē se pficit ⁊ op⁹ ei⁹ laudabile reddit.

Omnis virtus consistit in medio scz inter defectuz 7 excessuz
Virtus certior est 7 melior omni arte
Nalium est facile bonum autem difficile.
Non est facile attingere medium sed difficile.
Virtus est habitus electus in mente consistens quo ad nos:
 declarata ratione: vt vtiqz sapiens determinabit.
Operationes sunt circa singularia.
Difficile e aliquem esse bonum id est studiosum.
Medium in omnibus rebus est laudabile.

Sequuntur autoritates tertij libri ethicozum aristotelis

Melius est mori qz facere contra bonum virtutis
Ignorantia excusat peccatum
Consilium non est de fine: sed de his que sunt ad finem.
Quod primum est in intentione: hoc debet vltimum esse in
 executione
Homo est principium suarum operationum
Bonum voluntarium est quod simpliciter est bonum.
Bonus singula recte iudicat.
Nullus est bonus vel beatus nisi volens.
Nos sumus dñi nostraz opationum a principio vsqz ad finē
Qualis vnusquisqz est talis videtur sibi esse finis.
Terribilissimum omnium terribilium est mors
Fortitudo est aggressio terribilium vbi mors imminet pro
 pter bonum saluandum
In repentinis cognoscitur habitus.
Desiderium pueri oportet esse in preceptum doctozis
In naturalibus desiderijs pauci peccant

Sequuntur autoritates .iiij. libri ethicozum aristotelis

Daus 7 gratiaz actio debetur danti 7 non accipienti
Dator virtus est bona operari qz turpia nō opari.
Virtuosus bene vitur quibuscunqz
Dare 7 non accipere est liberalitas.
Pulcritudo semp est in magno corpore. **U**nde parui formo-
 si dici possunt non autem pulcri.

Maximus bonorum exteriorum est honor
 Prau⁹ honore non est dignus Honor est primum virtutis
 Secundum virtutem solus bonus est honorandus
 Virtuti perfectae non fit honor dignus
 Non irasci in quibus oportet insipientis est
 Iniuriam sustinere et seruilis siue familiaris decipere seruilis est.
 Malum seipsum destruit.
 Malum si integre fuerit importabile erit
 Qualis vnusquisque est talia dicit: talia operatur: et taliter viuit
 Omne mendacium est fugiendum
 Verum bonum est et laudabile.
 Verax laudandus est mendax aut vituperandus.
 Factator maxime est vituperandus
 Requies et ludus in vita videntur esse necessaria
 Verecundia est timor ingloriationis.
 Verecundia non venit omni aetate sed iuuenili. **U**n iuuenes
 verecundos laudamus. senem autem verecundum vitupamus. quod se-
 nec caueat id de quo verecundabitur.
Sequitur autem. v. libri ethicorum aristotelis
Innu⁹ opositorum dicitur multis modis. et reliquum
 Quae simpliciter sunt bona hominibus pro his oratur et illa geruntur.
 Praedarissima virtutum est iusticia. neque hesperus neque lucifer
 ferrea mirabilis sicut iusticia
 Principatus virum ostendit
 Pessimus est ille qui non solum vitium malicia ad se. sed etiam ad alios
 Optimus est ille qui non solum vitium bonitate. id est virtute ad se. sed etiam ad
 Duplex est iusticia scilicet totalis et partialis Lalios.
 Partialis est duplex scilicet commutativa et distributiva. **C**ommuta-
 tiva est duplex. scilicet voluntaria et non voluntaria. non voluntaria est duplex
 scilicet occulta et manifesta. occulta ut furtum adulterium. manifesta
Din⁹ malum est magis eligibile maiori malo **L**ut vincula et verbera
Ubi quis reperit maius et minus ibi reperit medium et equale
 Oportet te famulari illi qui bene fecit.
 Denarius est mensura omnium rerum quod est fideiussores non in omni aduer-
 sitate vel necessitate pro qualibet re qua indigemus.
Primum institutum debet custodiri.

Princeps debet custodire iustum
 Duplex est ius scz naturale z legale. Naturale est qd apud omnes hz eandē potentiam. Legale aut institutū est a lege.
 Sacrificare dijs simpliciter est naturale. sed sacrificare hoc vel illud isti vel illi est ad placitum.

Lex prohibet seipsum interficere
 Nullus proprie potest sibi ipsi iniuriam facere.

¶ Sequitur auto. vi. libri ethicoꝝ aristotelis

Non sufficit ad sciam alicui⁹ qd sciat in vniuersali z p̄fule.
 sed oportet scire determinate z distingere
 Omnis cognitio fit p̄m similitudinem.

Consilium debz esse de his que possunt se aliter habere

Consiliū nō debz esse de preteritis sed de futuris. qz qd factū est nō p̄t eē nō factū. Un̄ dicit Agaton. Venitum facere non genitum hoc solo priuat deus

¶ Verum bonum est intellectus

¶ Quicqz sunt in anima quib⁹ vez. dicit. scz ars. scientia. sapientia: intellectus: z prudentia.

¶ Scia est de his q nō p̄nt aliter se habere. i. de eternis.

¶ Dis doctrina est ex precognitis vel est de precognitis.

¶ Ars est recta ratio factibilium.

¶ Prudentia est recta ratio agibilium

¶ Sapientia est cognitio rerum diuinaz habens caput inter omnes alias scientias

¶ Sapientia est certissima omnium aliaz sciaz.

¶ Iuvenes nō p̄nt esse prudentes. qz prudentia prerequitur ex perentiam que indiget tempore.

¶ Solitudo r̄pis facit experientiam

¶ Ad principia non est ratio

¶ Consiliata oportz opari velociter. p̄siliari aut tarde

¶ Impossibile est prudentē. i. sapientem non esse bonum

¶ Habens vnā virtutem habet omnes

¶ Sequitur auto. vii. libri ethicoꝝ aristotelis

Etur bestie nec malicia nec virt⁹ attribuit p̄prie. sic nec deo. sed deo honorabili⁹ aliquid virtute. bestie vero ali qd genus malicie: scz bestialitas

Domines discuntur fieri dii ppter virtutum excellentias
 Homo prauus deterior est bestia
 Difficile est resistere p̄suetudini. qz assilat nature: facili⁹ tñ est
 transmutare p̄suetudinem q̄s naturam
 Consuetudo est altera natura
 Fama quam omnes famant: omnino non deperditur.
 Non solum oportet vezz dicere: sed z cãm falsi assignare.
 Delectationi intellectuali non est admixta tristitia.
 Operationes bestie prae sunt ex natura. sed operationes pra
 uoz hominum ex p̄suetudine
 Homo semp̄ indiget aliqua delectatione quasi quadã recrea
 tione ppter multos labores qui sibi occurrunt.
 Maior est delectatio in quiete q̄s in motu
 Deus semp̄ simplici et vna gaudet delectatione
 Felicitatem super excellens impetit fortuna
 Sequuntur auto. viij. libri ethicoz aristotelis
Nullus eligere dz viuere sine amicis hñs reliqua bona
 Quãto maior est fortuna. tanto min⁹ est secura.
 Duo simul viuẽtes intelligere z agere sunt potiores q̄s vnus.
 In infortunijs refugiendũ est ad amicos
 Omnis homo omnium hominũ naturaliter est amicus.
 Generantis ad generatum naturaliter est amicitia
 Hoies eiusdẽ gentis naturaliter pl⁹ sunt amici q̄s alij
 Simile diligit sibi simile. vezz est p se z nõ p accidens
 Amicitia est beniuolentia mutua nõ latens in p̄rapassis
 Tripliciter fit amicitia scz ppter bonũ vtile: bonũ delectabile
 z ppter bonũ honestũ. Amicitia ppter bonũ vtile maxime vi
 det̄ in senib⁹ eẽ. qz tales nõ curãt delectabilez tñ vtile. Amicitia
 ppter bonũ delectabile iuuenũ e. Amicitia ppter bonũ p̄ma
 nes e stabills. Nulli se inuicẽ cognoscũt nisi mẽsurã satis simul
 p̄sumant. Sola amicitia bonoz honestoz e intrãsmutabil.
 Non est facile alicui credere de amico qui multo tpe probat⁹
 est ab ipso z nunq̄s sibi iniuste fecit.
 Loci distantia nõ separat amicitia sed operationem.
 Natura maxime triste fugit z appetit delectabile
 Durua colloquia sunt factiua amicitie.

Perfecta amicitia non est nisi ad vnum. qz qd est supabūdās
z pfectū non potest fieri ad plures nisi ad vnum.

Unusquisqz sibi ipsi maxime vult bonum

Amicorum omnia sunt cōmunia

Pessimum est p̄trarium optimo

Regnū est optima policia **Mal^o** rex tyrannus dicitur

Rex d̄z se h̄re ad suos subditos sicut pastor ad oues

Pater tria bñficia dat. est em̄ cā essendi generando. z cā disci-
pline informando. z cā nutriendi educando

In q̄bus nihil est cōmune in his nec est iusticia nec amicitia

Seruus est organum animatum

Dñi ad seruū nō est amicitia. fm̄ qd seru^o ē sibi dissimilis.

Parentes amant filios suos vt aliquid existens sui.

Parentes plus amant filios q̄ econuerso. quia magis sciūt
parentes q̄ nati sunt ex eis q̄ filij

Matres plus diligunt pueros q̄ patres quia certiores sunt
de eis z plures labores habent circa eos.

Maiores dat honor: minorib^o vero z indigentib^o lucrum.
quia honor est retributio virtutis z beneficij

Lucrum est auxilium indigentis.

Retributio debet esse possibilis non cōdigna. vt patz de deo z
parentib^o quibus non possumus equale reddere.

Pater potest abnegare filio z non econuerso.

¶ Sequūtur aut̄. ix. libri ethicoz aristotelis.

Magis d̄is z parentib^o non reddit̄ equiualens

Magis est murū dare cui q̄s debz q̄ amicis dare.

Amicis existentibus propter bonum vtile z delectabile: illis
cessantibus cessat z amicitia.

Qui fingit se amicū z nō ē: peior ē illo q̄ facit falsam monetaz.

Quāto malicia est circa melius tanto ipsa est peior.

Similis simili ē amic^o. z ideo bon^o malū amare nō potest

Magis tenemur amicis largiri bona q̄ extraneis

Amicabilia q̄ sunt ad alterz veniunt ex amicabilib^o q̄ sunt ad
seipm̄. Vñ vnusquisqz est sibi maxime amicus

Amic^o d̄z se h̄re ad amicū sicut ad seipm̄. qz amic^o ē alter ipse

Prav^o nō est amabilis ad seipm̄ neqz ad alios.

Beniuentia nō est amicitia est tñ principium ipsius.

Ex beniuolentia diuturna fit amicitia.

Concordia ad amicitiam pertinet.

Bis factores prius amant beneficiatos q̄ q̄ amant ab eis

Omnis artifex plus diligit opus suum q̄ q̄ diligit ab opere: vt patet de parentibus respectu filiorum.

Quod cum magno labore acquiritur magis diligitur. vt patet de hominibus querentibus pecuniam a labore proprio

Amicus debet se habere ad amicum vt genu ad tibiam.

Quaedam modū ciuitas ⁊ alia congregatio videt esse principalissimū sui ipsius: sicut hō. sed principalissimū in hōie est intellect⁹

ergo homo maxime videtur esse suus intellect⁹. Ex predicto habemus q̄ omnis denominatio debz fieri a principaliori.

Homo est animal politicum aptum natum ꝓmunicare suum conceptum siue conuere.

Amicitia est maxime bonorum exteriorum

Velius est cum amicis ⁊ precipue cum bonis q̄ extraneis quibuscumq̄ alijs commorari.

Felix honestis indiget

Solitaria difficilis est vita.

Virtuorum beatissima est vita

Presentia amicorum est delectabilis tam in bonis fortunis q̄ in alijs scz malis. In malis quia trista ri alleviant amici

ꝓdolentib⁹ ipsis In bonis qz delectabile ē ꝓuersari cū amico

Amicus est consolatio amici visione et sermone.

In omnibus oportet imitari meliores

Amicitia bonorum coaugetur bonis colloquijs ⁊ operibus quibus ipsi vtuntur. Unde a bonis bona fiunt

Sequūtur autoritates. ⁊. libri ethicorum aristotelis.

In actibus humanis minus credit sermonib⁹ q̄ opib⁹
Quando sermones dissonant operibus sensibilib⁹ tūc contemnuntur.

Ex quibus res generantur in hec resoluuntur

Omnia virtus in corpore existens fatigabilis est

Quaedam delectant que postmodum non delectant

Unusquisq̄ maxime opatur in illo quod maxime diligit.

Delectatio tenet operantem in opere
Operatio delectabilior minus delectabilem expellit. vñ amā
 res fistulas non possunt intendere sermonibus.
Non potentes p̄tinuē laborare requie indigent
Ph̄ia habz delectatōes am̄irabiles puritate ⁊ firmitate.
Ultima felicitas hominis cōsistit in optima operatione
Optime potentie sunt respectu optimi subiecti
Speculatio ipsius veritatis est ipsa felicitas
Vita p̄templatiua melior est q̄s vita actiua: que ē vita f̄m ho
 minem. quia vita p̄templatiua est vita diuina
Duplex est vita scz p̄templatiua ⁊ politica: inter quas p̄tem
 platiua est melior: cum sit diuina alia vero humana
Unusquisqz opera sua dirigere debet ad bene viuenduz f̄m
 op̄imum eorum que sunt in ipso
Optimū in homine est intellectus. qz licet intellectus sit mi
 nus in q̄ntitate: tñ maximus est in potestate ⁊ preciositate
Unū qd̄qz dicit̄ maximuz qd̄ est principalissimum sui: ⁊ hoc
 potest dici intellectus. qz intellectus est principalissimum ho
 minis. ex quo licet habem⁹ q̄ denoiatio fit a principaliori
Proprium opus dei est speculatio.
Hō felix siue sapiens indiget aliq̄liter reb⁹ extrioribus. quia
 natura p̄ se nō est sufficiens speculari s̄ oportz q̄ h̄eat corp⁹ sa
 nū cibū bonū ⁊ reliquū famulatū. nō tñ indiget multis ac ma
 gnis reb⁹: q̄ nō opz felicē vel p̄hm esse dñm terre vel maris
Moderate ditati non minus agunt bona q̄s potentes: imo
 etiam magis. vnde dicitur q̄ moderate ditati sunt felices: qz
 magis agunt f̄m virtutem vel intellectum.
Homo f̄m intellectum opans ⁊ habens curaz est bene dispo
 situs. ⁊ ideo amantissimus esse videtur
Homo maxime sapiens maxime felix est
Sermones cōsonantes opibus sunt acceptandi: dissonātes
 vero suspicandi
Nō facile est hoies ex antiq̄ cōsuetudine trāsmutare p̄ sermo
Dulti plus coacti obediūt necessitati q̄s sermoni Lnes.
Quidā sunt dispositi ad virtutes ex natura: quidāz ex cōsuetu
 dine: qdā p̄ doctrinā. ⁊ ad hoc q̄ doctrina habeat efficaciam

In auditoribus oportet animam auditoris esse dispositam et preparatam sicut terra anteq̄ nutriat semen. Oportet bonos provocare per virtutes ad premia. malos autem per penas in sanabiles totaliter exterminare.

Autoritates aristotelis libri de fortuna bona.
Fabonis exterioribus quorum fortuna est domina nō
 pringit hominem esse felicem.

Ubi plurim⁹ intellect⁹ ⁊ rō: ibi q̄nq; minima est fortuna

Ubi vero plurima fortuna: ibi minimus q̄nq; intellectus.

Deum dignificamus vt dominum existentem vt dignis di-
 stribuat bona ⁊ malis mala.

Deum verisimile non est prauoꝝ curam habere

Apertitus naturalis naturaliter tendit ad bona.

Illi sūt bñ fortunati q̄cūq; directe agūt sine rōe: vt in plurib⁹

Quid est melius intellectu ⁊ scia nisi deus

Deus bene videt presentia preterita ⁊ futura.

Bōa fortūa ē appetit⁹ natural⁹ dat⁹ a dō mouēte totā naturā.

Sequūtur autoritates libri yconmice aristotelis.

Quitas ē dōmōꝝ pluralitas p̄dīis et possessiōib⁹ abun-
 dans ad bñ viuēdū ordinata. **L**ōicatio vīri ⁊ scie in aīa
 lib⁹ irōnabilib⁹ est solū grā plus p̄cedēde. in hoibus vero nō
 solū gratia illius: sed etiam gratia alterius vilitatis.

Que parētes potētes cr̄ntes fecerūt filiis ipotentib⁹ iterū re-
 portant a potentib⁹ filiis parentes impotētes ⁊ senio p̄fecti.

Natura facit vnū animalium p̄iugabilem fort⁹ scz masculū
 vt viscatur p̄e fortunadine sibi illata. aliud vero debile scz fe-
 minam vt magis se custodiat p̄e timore

Uir nō debet iniuriari femine vt femina nō iniuriē ei. **I**niur-
 iari femine est virū cū extranea muliere coire. sed iniuriari vi-
 ro sciam est feminā coire cū extraneo viro fm. **E**thodū poetaꝝ
 virū oportet. i. exp̄dit viro puellam ducere in vxorē vt do-
 ceat eam bonos mores: quia iuuēcula est flexibilior vidua

Difficultudines moꝝ inter vīꝝ ⁊ mulierē nequaq; sunt amāde
Duesunt spēs seruoꝝ. scz p̄curator ⁊ opator. **O**portet seruis
 tria dare. opa: ⁊ penam. i. disciplinā: ⁊ victū sufficientem. qz si
 ne mercede impossibile est operari.

Ultimus autem est merces seruatorum qui tamen sine alijs duobus facit seruum proteruum

Nemo aliorum bona et propria similiter curat et equaliter.

Quidam interrogatus quid magis impugnat equum. respondit oculus domini. Alius interrogatus quale stercus optimū ad pinguandum agrum. respondit vestigia domini

Impossibile est negligentibus dñis seruos esse sollicitos

Nunquā oportet dñm esse sine custodia: sic nec ciuitatem

Surgere de nocte ad sanitatem: ad philosophiam: et ad bonam dispositionem vtile est

Nec questus vestimentoꝝ: nec forma: nec multitudo auri tāta est ad mulieris virtutem: quanta est modestia in quolibet opere et desiderium honeste et composite vite

Quāto quis diligentius obsequit: tāto maiorē gratiā obtinebit.

Nisi parentes pueris exemplum probitatis vite dederint inculpabilem adiuuicem possunt habere causam

Si mulier cognouit virum sibi iustum ac fidelem esse ipsa etiam circa ipsum iusta et fidelis erit

Multo grauius aliquis fert si honore priuetur quā si omnia bona sua auferantur

Non debet homo sane mētis vbiunquē et ad quamlibet mulierem mittere semen suum

Autoritates super primum librum politicoꝝ aristotelis.

Homines ratione et intellectu vigentes: naturaliter aliorum domini sunt et rectores

Natura non facit nisi vnum instrumentum ad vnum opus. et hoc pauperibus est pro seruo

Homo naturaliter est animal politicum et civile

Natura nihil facit frustra.

Nullum animal a natura habet rationem nisi homo.

Domini sermonem natura dedit

Pars separata a toto non remanet nisi equiuoce

Homo solitarius vel est deus vel bestia

Sicut optimum animalium est homo fruens lege. sic pessimum animalium est homo a lege et iusticia recedens

Seuissima iniusticia habens arma scilicet sciendi

Sine necessarijs impossibile est vivere

Seruus naturaliter non est sui ipsius sed alterius.

Opus quod fit a melioribus semper melius est

Quandoquocumque ex multis unum constituitur: inter illa unum
erit regens aliud vero rectum

Anima naturaliter dominatur corpori: sicut dominus seruo

Utile est corpus regi ab anima. ab his enim duobus coniunctis homo constituitur.

Item utile est omnibus animalibus regi ab homine

Regens naturaliter dignius est recto.

Masculinum genus naturaliter dignius est feminino

Uirum et malicia determinat sibi seruos et liberos: nobiles et ignobiles.

Dominos reputant dignum ex bonis fieri bonum: sicut ex homine fieri hominem.

Dupliciter dicitur seruus. vno modo secundum naturam: alio modo secundum legem positam.

Non est possibile vivere sine cibo

Plurimum genus hominum ex terra et fructibus domesticis viuunt

Natura facit omnia animalia propter hominem

Duplices sunt diuitie. scilicet naturales et artificiales. naturales sunt possessiones rerum. artificiales pro sunt possessiones pecunie.

Desiderium diuitiarum vadit in infinitum.

Facile est philosophis ditari si volunt

Magis et minus diuersificant speciem.

Consilium mulieris est inualidum: pueri vero imperfectum.

Silencium mulieris prestat ornatum.

Sequitur autoritates. ij. libri politico et aristotelis.

Ques sunt socii vnius ciuitatis

Ad plurimorum est commune minime sortiri curam. quod de principibus maxime curant homines: de ceteris autem minus

Multi serui quocumque seruiunt deterius paucioribus.

Optimum est ciuitati ut sit vna secundum amicitiam

Amicorum omnia sunt communia

Unusquisque naturaliter amat seipsum

Amicis auxiliari delectabilissimum est.

Bonum est abstinere a muliere propter temperantiam
 Periurie malignitatem efficiunt et seditionem
 Plures hoies discordat ppter inequalitatem possessionum
 Qui delectari velit sine tristicia ad philosophiam currat.
Omnis ciuitas artificialibus indiget
 Leges inhoneste licet maxime sint in vsu pñe tñ aboleri
A mulieribus non bene regitur ciuitas
Beli⁹ est iudicare s^m leges et l^{ras} q̄s ex propria sententia
Dignoꝝ dñi pstituti si viles fuerint maxime ledūt ciuitatē
Impossibile est indigentē bñ principari et studio vacare.
Onum opus optime fit ab vno.

Sequuntur auctoritates. iij. libri politicoꝝ aristotelis.

Ciuitas est quedam ciuū multitudo ¶ Policiam
 Ciuitas nō ē vna ppter eosdem mores. s^z ppter eandem
 Policia est ordo qdā inhabitatū ciuitatem in subiicendo et
 Non est idem bonus homo et bon⁹ ciuis ¶ Principiādo.
 Nō ptingit hoies bñ principari q̄ nunq̄s sub principe fuerūt.
 Prudentia est propria virtus principis ¶ Fesse ciuem
 Optima ciuitas nō facit vnarbit⁹ s^z siue banatū. i. vile artificē
 Quicūq̄ sunt vni necessarij no ministrantes dicuntur serui. qui
 cunq̄s aures omuniter pluribus dicūtur banancij
 Quicūq̄ intēdūt policie vtilitati cōi recti sunt et iusti. q̄ autē in
 tēdūt vtilitati p^{ue} vitiosi sūt et rēoꝝ politicoꝝ trāsgressores.
 Oportet bonam ciuitatem de virtute sollicitam esse
 Vnū virtuosus meli⁹ est principari q̄s plures et multos alios
 Sine iusticia impossibile est inhabitare ciuitatem
 Melius est ciuitatem regi vno optimo viro q̄s vna optima
 s^z muliere vel lege

Ingenuitas est virtus generis id est nobilitas

Turba multa melius iudicat q̄s vn⁹ tm̄.

Melius est iudicium duorum q̄s vnius tm̄

Pars non est apra nata excellere summi totum.

Sequuntur auctoritates. iij. libri politicoꝝ aristotelis.

Non solum oportet policiaz a principe instituire: sed eti
 am oportet eos corrigere
 Ciuitas nō constabit ex vna parte s^z ex multis: quarum vna

pars sunt agricolae: scda artifices manuales. tertia q̄ negotiā-
tur circa for̄. q̄rta mercenarij. q̄nta ppugnatores ⁊ armigeri
quos necariū est in ciuitate existeri si nō deat seruire inimicis

Qui alteri seruit non est p̄ se sufficiens

Sine principibus impossibile est esse ciuitatem.

Littere vacare nō existentibus prouentib⁹ est impossibile

Ingenuitas ⁊ nobilitas sunt virtutes ⁊ diuitie antieque.

In omni ciuitate sunt tres spēs hominum. scz pauperes: di-
uites: ⁊ mediocres. inter quos optimi sunt mediocres: qz me-
dium semper est optimum. media possessio bonorum exteriorum
est optima quia facile est rationi obedire

Nō nimis est pulcrū: nimis forte: nimis ingenuū: nimis di-
ues. habz p̄trariū scz nimis feridū: nimis debile: nimis igno-
bile. Rō sequit̄ qz quidā eoz sunt iniuriosi ⁊ in magnis pl⁹ ue-
q̄. qdā aut̄ astuti et in paruis valde neq̄

Qui sunt nimis diuites ⁊ potentes nec sciunt nec volunt sub-
ijci. qui aut̄ inuis ingenui sunt ⁊ viles nesciūt principari.

Mediocres ciues maxime saluantur in ciuitate quia ipsi nec
desiderant aliena vt pauperes. nec alij paupes existentes ho-
rum substantiā desiderant. ⁊ ergo nec insidias patiunt̄: neq̄
fraudes faciunt: quia propter sine periculo viuunt

Maximū cūfortunū est ciues mediocrem substantiāz haberi
retanq̄ sufficientem eis. qz p̄ tales bñ regitur ciuitas.

Quanto aliquid magis attingit mediū tanto meli⁹ est. q̄nto
autem aliquid magis distat a medio tanto peius

Magne ciuitates plus sunt sediciose q̄ parue. quia multum
est ibi medium.

In magnis negotijs oportz vñū ordinare ad vñuz opus. qz
cura melius est intenta circa vñum opus q̄ circa multa

¶ Sequitur autoritates. v. libi politicorum aristotelis.

Quod plus est inequale est.

Ubiqz propter inequale fit seditio.

Luiz.

Nobilitas generis ⁊ diuitie sunt principia ⁊ fontes seditionis

Nobilitas et virtus in paucis inueniuntur.

Minores vt fiant equales seditiones faciunt. equales vero
vt fiant maiores

57.

Quod parum est quasi nihil differt ad eo quod non est.
Divinitas diversitas videtur facere seditionem
Seditiões que parue sunt primo quasi non fuerint inter do-
 minos conualescunt.
Pincipium alicuius videtur esse dimidium totius. pater et
 filius simul principari nequeunt
Politic maxime dissoluuntur propter iusticie transgressiones
Contrariozum contraria sunt factiva
Parue expense sepe facere substantias sepe consumunt.
Periculosus est principi dare subdito suo magnos honores.
Regnum seruetur per amicos.
Rex iusticiam seruare debet
Contumacia est causa ire
Nullus manum suam mittit ad impossibilia
Non de facili potest inuadi qui est sobrius ⁊ vigilans. s; qui
 est dormiens. quapropter principes vt non sint inuasibiles:
 somnum et ebrietatem multum euitare debent
Princeps debet esse deicola. quia minus timent homines in
 iustum pati a principe si deicolam putant ipsum esse
Oportet principem bonos honorare et ipsummet honorem
 distribuere
Supplicia autem non debet distribuere per se sed per alios.
Si princeps aliquis de potestate sibi tradita vult deponere
 gradatum hoc debet facere: et non simul auferre totā prātem.

¶ Sequuntur auctoritates. vi. libri politicorum aristotelis

Opus libertatis est viuere vt aliquis vult: quia seruus
 non viuut vt vult.
Pluralitas in electione personarum prefertur paucitati. simi-
 liter magnitudo dignitatis prefertur paruitati
Optimus populus est qui terreculturus est.
Agricole qui nō habent necessaria circa opera immorantur
 et aliena non concupiscunt
Agricole magis concupiscunt lucrum q̄ honorem: quia de-
 lectabilius est eis laborare q̄ principari

Non est facile ciuitatem permanere sine legibus et consuetudinibus compositam.

Quanto aliquid est peius tanto maior indiget cautela

Neceesse est in omni ciuitate aliquid vendi vel emi.

Prauos non est secum facere dominos quia ipsi magis indigent custodia alioque quam alios possunt custodire

Opportet in ciuitate aliquos esse curam deorum et homines ut sacerdotes

Sequitur autem. vii. libri politico et aristotelis.

Ariplex est bonum scilicet bonum anime bonum corporis et bonum extrinsecus pueniens

Prudentia nemo dicit esse brutus

Sine his quatuor virtutibus scilicet fortitudine temperantia iusticia et

Omnia excessus reus vel nocet vel nihil proficit.

Anima preciosior est corpore et omni possessione

Anime bonum preciosius est omnibus bonis

Teste deo quod in omnibus exterius bonis non est felicitas. quod

felix quis est qui nullo exteriorum bonorum vitur

Duplex est felicitas. scilicet politica et contemplatiua inter quas contemplatiua est melior

Bonum anime est optimum et eligibilissimum

Non est possibile policia esse optimam sine moderata abundantia.

Felicitas est perfectus usus virtutis.

Potentia est in iunioribus. prudentia vero in senioribus

Inter omnia animalia solus homo habet rationem

Neceesse est futurum principem subditum fuisse

Finis generationis ut in pluribus in viris est numerus. lxx. annorum. in mulieribus vero. xl.

Mulieribus puenit coniugari circa annum. xviii. viris autem circa. xxviij.

Iuuenum conit prauius est ad generationem filiorum. sicut et senum.

Lactis alimentum maxime est familiare corporibus puerorum

Bonum est pueris esse sine vino

Iuuenes custodiendi sunt ut non dicant nec audiant aliquid turpe.

quia ex dicere et audire aliquid turpius facile eos facere aliquid turpius

Iuuenes maxime ab ebrietate custodiendi sunt // Lpium dicitur.

Omnia amamus magis in principio.

Ars supplet defectum nature.

Sequitur autem oritates. viij. libri politico et aristotelis

Omnis laborans requie indiget
Ludus fit propter requiem

Continuum et continue debet esse studium.

Musica valet ad deductiōem tēpīs et delectationem sine recreationem: et ideo pueris valet studere in musica.

Nō solū pueri erudiendi sunt sed et in arte vtili et necessaria. sed etiam in artibus liberalibus et honestis. vt est lra et eruditio. et in artibus delectabilibus: vt in musica

Facilius est habere vnū vel paucos bñ sapiētes q̄ plures

Reques de necessitate est delectabilis. qz ē medicine tristitie q̄

Musica est potens letificare homines

¶ Lest in labore

Anima naturaliter delectat in musicis melodijs

Melodia iratos homines et alijs passionib⁹ occupatos sepe alleviat illos leros faciendo.

Ebrietas homines impetuosos facit.

¶ Sequuntur auto. super primum librum rethoricozum.

Rethorica est affectiua dyaletice

Litigantis nihil ē aliud nisi oñdere: qz res est vel nō ē aut qz pfecta est vel non. et vtz sit iusta vel iniusta oportz ipm iudicem cognoscere et non addiscere a litigantibus

Facilius est hē vnū vel paucos bñ sapiētes q̄ plures

Amor odium et proprium modum sepe faciunt iudices nō cognoscere verum

¶ Fugere

Rethorica docet iusta et vera persuadere et contraria eorum

Si incōueniēs et turpe est aliquē se nō posse defendere corpe multo magis incōueniēs est et turpe nō posse defendere fmoē

Nulla ars cōsiderat particulare. qz particularia sunt infinita et

De necessarijs et impossibilib⁹ nō cōsilia mur. s; ¶ Inōscibilia de cōtingētib⁹ et aliter se hēe potentib⁹ q̄ in nra potestate sunt.

Nobilitas gentis vel ciuitatis est hoies antiquos esse p̄sides principes et insignes: et multos insignes ex eis prodijisse

Nobilitas singularis ē q̄ a viris ac mulierib⁹ fit. ppter diuitias vel p̄tutes vel ppter aliqd aliud. ppter qd hō honoratur

Honor est benefactiue opationis signum. qz illi maxime et iuste honorantur. quia beneficia dare possunt

Multi sine virtutibus corporis longevi inueniuntur.

Consilium non est de fine. sed de his que sunt ad finem
Omnia bonū appetunt et tertio ethicorum
Exercitium ut in pluribus conseruat sanitatem
Cuius contrarium est malum illud est bonum.
Quidquid fuerit superabundans et magis quam esse deat hoc est malum
Facta sunt quicquid sine tristitia sunt et in modico tpe sunt: sicut
 simpliciter ad simpliciter magis ad magis: maximū ad maximū et e contra
Sine causa et principio impossibile est aliquid esse vel fieri odoratum
Subtiliter videre melius est quam subtiliter odorare. quia visus melior est
Pulchrius est esse amatorem socioꝝ quam pecuniarum.
Dulta que naturaliter non sunt delectabilia cum assuefacta
 fuerint delectabilia sunt
Omnis consuetudo est velut in natura est. quia consuetudo est similis nature
Diligere est delectabile. quia nullus diligit unum nisi delectetur in eo.
Omnne consuetum est delectabile.
Addiscere aliquid delectabile est.
Iustum est ei gratiam facere qui gratiam fecit.
Iustum est auxiliari amicis
Que sequitur autem. ij. libri ethicorum aristotelis.
Ira est appetitus cum tristitia punitus propter paru-
 pensionem sui ipsius vel suorum.
Ad omnem iram sequitur delectatio propter spem puniendi
Unde dicit homerus quia ira est dulcior melle stillante
Infirmi coeutes: bellantes: amantes: finientes: et vltimè desideran-
 tes aliquid et non consequentes illud de facili irascuntur
Si quis in preda cupit delectari irascetur qui eam decepit
Obluio est signum paruipensionis.
Manuetudo est habitatio ire / Nullus seipsum paruipendit
Seruos arrogantes et contradicentes magis flagellamus.
Manifesta negare irreuerentia est / Tempus quietat iram
Amicus est qui amat et e converso qui amatur
Amicus gaudet de bonis et dolet de tristibus sui amici
Signa voluptatis sunt delectationes et tristitie
Ira est feminarum inimicitie et odij
Laudare presentem adulari est.
Aliquem sua propria narrare iactantia est.

Turpe est ignorare quod omnibus scire contingit
 Omne malum erubescibile est. de bonis autem opibus nullus erubescit
 Superari ab inimicis mirabile est Lacere debet
 Similis simili invidet si in hoc quod sunt similes unus excedit
 alium. unde figulus odit figulum.
 Nobilitas est pro genito et nobilitas attendit secundum virtutem generis
 Generosum non dicitur de genere sed a natura Lris
 Dulci sunt qui indigent habentibus
 Peiores sunt nuper ditati quam ditati ab antiquo.
 Si sine arte et operatione aliquid fieri possibile est. magis pro
 artem et curam aliquid fieri possibile est. Unde ubi philosophi fuerunt
 principes felix fuit civitas. similiter impie agunt qui dicunt fieri
 deos et qui mori dicunt eos
 Nil est sine causa
 Omnis fur malignus est
 Sequitur autem. iij. libri rethoricozum aristotelis
 Quod mirabile est delectabile est.
 Contraria iuxta se posita magis apparet siue elucescunt.
 Honestas vel turpitudine nominis vel est signato vel signo
 Qui mortuos spoliant assilant canibus qui lapidem mordent
 Infinitum non est scibile.
 Omnia terminantur numero
 Quod est brevius semper delectabilius
 Intellectus est lumen quod deus infundit.
 Deum transferre oportet transferre a similitudinibus et manifestis.
 Prohemium est principium orationis
 Prohemium habet in oratione sicut prelium in fistulis.
 Optat facere viam animam auditoris future orationis quod fit per prohemium
 Quod autem magis dicitur quam est. de hoc prohemio facere debet
 Prohemio auctores debent facere benivolos et attentos
 Laus est sermo dilucidans magnitudinem persone
 Defuturis non est narratio: sed preterita acta oportet credi
 Sequitur autem. super primum librum poetrie
 Omnis oratio poetica vel est laudatio vel vituperatio.
 Ars poetica est ars logicalis
 Compositio sermonum metrorum in naturalibus potius

est denominandus auctor sermocinalis quæ poeta

Omnis motus et omnis actio versatur circa vltima

Homo naturaliter delectatur in metro et sophonia.

Exceptis utimur docendo ut facilius intelligatur quod dicitur

Doctrina naturaliter procedit de homine in hominem: sicut
operationem quam habet ad discipulum

Anime virtuose et nobiles naturaliter inuenerunt artes car-
minum ad laudandum.

Hic homo deficientes in his adinuerunt carmina ad vitupandum

Bonitas artis laudandi consistit in metro politico et non curato

Sequitur auctoritates secundi libri poetrie

Quod completum est quod habet principium: medium
et finem

Locum medium obtinebunt in bello qui fortes sunt. locum scilicet
medium inter timidum et audacem

Omnis sermo si breuior sit quæ debeat obscurat intellectum. si
longior fuerit difficilis est retentiōis et discipulo obliuione iducit

Unum rei multa accidunt

Operetur ut ars in hoc naturam imitetur. ut omnia que agit
agat sicut propositum et unum finem.

Rebus non existentibus in natura non imponunt nomina nisi raro

Comentator Suauis est homini quod consuevit tota sua vita.

Secundum aristotelem Ira est tristitia et perturbatio quedam in
rehebenti appetitu vindicte

Quod quis non credit non mouet ipsum: nec ad timendum
nec ad miserandum

Non contristatur nec leditur aliquis in tantum propter ma-
lum quod inferitur sibi ab inimicis: in quantum contristatur
et leditur propter malum sibi illatum ab amicis.

In quolibet genere est aliquod bonum: licet in eo inueniuntur
aliqua non bona

Propter versus et consuetudines malos et peruersos non lau-
datur quisquam

Qui beneficia inuenit compedes inuenit

Res nulle sunt stabiles quæ cum fluxu temporis fluunt et fluxibiles sunt

Aristoteles In inferno continua est tristitia et meror inconsolabilis

Littera est simplicissimū elementū ex quibus locutio constituit
 ¶ Sequuntur auctoritates epistole de bene viuere siue agere:
 alexandro regi misse.

Melius est animam habere abundantem scientijs q̄s habitū
 corporis bene indurum

Eos qui rōne vtunt̄ ⁊ cuz hac agunt omnia tanq̄s bonos et
 optimos existentes laudamus. eos aut̄ qui sine rōne aliquid
 agunt tanq̄s rudes ⁊ bestiales existentes ostendimus

Sicut vita sine tristitia delectabilis est: ita ratiocinatio sine
 animam laudabilis est

Concupiscentia ⁊ ira ⁊ reliquis similibus reliqua vtunt̄ aia
 lia. rōne autem nullum animalium nisi homo

Suadeo tibi attingere rationem phiē.

Sicut p̄seruatiū corp̄s ē sanitas. ita p̄seruatiū aie ē erudi-

Eruditōe p̄cedente nō p̄tingit peccare circa actōem Ltio

Sicut videre est delectabile oculis: sic oculis anime intueri
 acute amabile est

Sicut dux ē saluator exercit̄ sic rō cū eruditōe ē dux vite.

¶ De regum principum aristotelis eruditio

Deo nihil est difficile ⁊ sine eo nihil est possibile possideri
 Quicquid dat̄ indigno p̄dit̄ ¶ subditozū

Sūma bonitas est i rege abstinere a pecunijs ⁊ possessiōib̄

Tūc solent hoies timere regē q̄n vidēt eū timere deum

Summa sapientia est in rege seipsum regere

Honorificum est regi a multiloquio se abstinere

Humilia familiaritas contemptum parit.

Holi a p̄perere qd̄ trāsitor: si ē s̄ cura tibi diuitias imortales

Dirige temp̄ cogitationes in bonū ¶ prietas porcoz

Holite inclinare ad coitū mulieris: qz coit̄ est quedam pro-

Que gloria tibi est si exerceas vitiiū irrōnabiliū aialiiū ⁊ actus

Luit̄ est destructio corp̄s ⁊ abbreviatio vite ¶ Lbrutoz

Laue effundere sanguinem humanum

Facta circa preterita documenta dant in futuris

A nozem ne contempseris quia minor ascendere potest ad
 honores et tunc potentior erit ad nocendum.

Holi penitere de preteritis. qz hoc p̄p̄ū est debiliū mulieruz

Deus gloriosus nihil otiosum facit

Sine vacuo est natura

Ad potentiam intellectus nihil est difficile.

Luncta sunt scibilia via rationis

Futura si presciant facili⁹ tolerant⁹ & prudē⁹ declinantur

Conservatio sanitatis melior est omni medicina

Accessitas non habet legem.

Consuetudo est altera natura

Duratio consuetudinis non est subita sed successiva

Inferiora a superioribus reguntur

Iusticia regnatis utilior est subditis q̄ fertilitas temporis.

Consilium est oculus futurorum

Nobilissimum animalium est homo

Autoritates libri aristotelis de pomo et morte

Sepius mihi philosophia visa est res diuina.

Dors nihil est nisi recessus anime a corpore.

Sapienter debet letari de morte sua & non dolere.

Phia docet hominem cognoscere suum creatorem.

Docentes alios mentiri non debent.

Logica est similis scorpiōi in turriā q̄ licet de se sit venenū

in turriā existens remedium prestat dolore patienti

Beata est anima que non fuit infecta prauis operationibus
huius mundi

Cleanime peccatrici que non habet posse redeundi ad locuz
suuz vnde exiit. quia turpia opera & delectationes carnales
impediunt eius ascensum sursum

Sequuntur morales autoritates **S**enece ad lucilluz bal/
bum: et hoc congruo ordine ante progressum ad logicalia ari/
stotelis & aliorum.

Vtriusq̄ est iactura q̄ fit p̄ ignorantia & negligentia.

Fastidit is stōa chi ē multa desiderare s̄ pauca d̄ gustare

Tibi diuersa sunt cibaria ibi nutrimenta pauca. quia diuersa
minus alunt

Peregrini multa habent hospicia: nullas amicitias

Nusquam deest qui vbiq̄ est.

Omnia aliena sunt: tempus tm̄ nostrum est
Non prodest cib⁹ corpori cū statim sumptus emittitur
Nihil impedit ita sanitatem sicut crebra remediorum temp⁹
 ratio aut immutatio
Non em̄ venit vulnus ad cicatricem in quo medicina sepe ne
 gligitur ac diuersimode temperatur. sicut nec pualescit plan⁹
 ta que sepe transfertur
Leta paupertas est res honesta
Non qui parum habet est pauper. sed qui plus cupit.
Lum amico omnia deliberare: sed te amico prius.
Utrunq; est vitium omni credere ⁊ nulli.
Pessimus est q; habemus auctoritates senū vitia s̄o pueroꝝ
Noli fortune credere: in momento em̄ mare vertitur
Infirmi animi est non poscere diuitias.
Nullius rei iocunda est possessio sine socio
Unū exemplum luxurie siue auaricie multa mala facit
Lū illis puerari debes q; te iocundū facturi sunt vel melioꝝ:
Illos admitte quos tu meliores facere potes.
Quid refert q̄lis stat⁹ tuus sit si videt tibi malus
Sic viue cum hoibus tanq; deus videat.
Sic loquere cum deo tanq; homines audiant
Quid est turpius q; senem viuere insipienter
Sine studio philosophie eger est animus.
Non inbeo te semper scribere libros ac tabulas
Dugillaribus em̄ dandum est interuallum omnino.
Dugilib⁹ nō dat reſes. nō vt virt⁹ spoliets; vt magis acuet
Scio neminem beate viuere sine studio sapientie
Bonam vitam perfecta sapientia efficit
Non sit qd̄ nos a philosophia remoueat: nec paupertas nec
 alicuius rei indigentia
Nemo dignus est deo nisi opes contempserit.
Philosophia docet nos facere ⁊ discernere.
Magnus est ille qui in diuitijs pauper est.
Nemo diues nascitur.
Petiores morimur q; nascimur.
Incertum est quo loco mors te expectat. itaq; tu eaz in omni

Si quis percipit p̄biam: ita securus moritur sicut nascitur.
Sola virt⁹ prestat gaudiū perpetuū ⁊ securum
Dens bona nō accōmodat nec emit ⁊ si venalis esset nō ha-
beret emptorem. sed mala quotidie emuntur
Initium sapientie est cognitio peccati
Qui peccare se nescit corrigi non vult
Benerosus animus ꝑcitatur ad honesta
Pagni an imi est magna ꝑtemnere
Nemo bonus est sine deo.
Quid est facilius propria in homine aut aliena laudare
Non faciunt meliorem equum aurei freni.
Nemo gloriari debet nisi desuo
Lauda hominem in illo qđ nec dari nec cripi potest s; qđ ꝑ-
prium hominis est. sed hoc nō est dom⁹ vel vestis pulchra vel
familia famosa vel seia formosa: sed anim⁹ ⁊ ratio perfecta
Pbia platonem nobile nō accepit: sed eū nobilem fecit
Pbia nullū rejicit aut eijcit: sed lucet omnibus
Sic eū inferiori viuas que ad modū tecū sup iorē viuere velis.
Nulla seruitus turpior q̄s voluntarius
Nihil tam p̄tinax qđ pugilax opatio ⁊ diligens cura non ex-
pugnat vel permollit
Pbie seruas quia ipsi seruire libertas est.
Alienum est omne quicquid oprando euenit
Si vis amari tunc ama.
Quicquid est ingenitum alicui non leue arte vincitur
Ille beatissimus est et securus sui possessor qui crastinū diem
sine solitudine expectat
Nunq̄s em̄ in tantū ꝑtra virtutes nequitia inualescit ⁊ nullū
p̄bie sacꝝ ⁊ venerabile vestigium aut nomen ꝑmaneat
Subtilitas anime copia ciboꝝ impeditur.
Pbia non ꝑsistit in verbis sed in rebus
Pbia animū subleuat: fabricat vitam: disponit actiones: res
git agenda: et omittenda demonstrat.
Natura modicum petit
Naturalia desideria sunt infinita
Benerosos animos labor nutrit

Te ipsum felicem facies si intellexeris illa esse bona quib⁹ vir-
tus est admixta

Quid est bonum nisi rerum scientia.

Quid est malum nisi rerum imperitia

Hoc est summū bonū qd si occupas incipis esse deoz socius.

Ad summum bonum tutum est iter et iocundum

Natura dedit tibi illa bona q̄ si nō deseris par deo p̄surges.
sed te parem deo pecunia nō facit. qz deus talū nihil habet.
nec preterita: qz deus nudus est: nec fama: nec ostensio tui i po-
pulo q̄ deus nō nouit: nec turba seruoꝝ seq̄ntium te: qz mari-
mus ꝛ potentissim⁹ regit omnia. nec forma nec vires. qz nihil
eoz est qd nō patiat̄ vetustate. quid ergo te deo parē facit: cer-
te anonus bonus rectus ꝛ magnus

Hnt aut̄ nihil aliud hoies nisi deū in hūano corpe hospitātū
P̄ncipia ton⁹ opatōis dimidiū occupare videntur

Ad phiam tetraffer si vis esse san⁹: si secur⁹: si brū: si liber

Si vis oia tibi subijci subijcere te rōm: multos ei reges si rō te

Multū p̄ficiat̄ ꝛ mosi paulatim irrepserit animo Lreperit

Plato dicit neminem esse regē nisi ex seruis esse ortū. ꝛ nemi-
nē esse seruū nisi ex regib⁹ esse ortū. sed oia illa varietas fortu-
ne miscuit et in sursum deorsum nature fortuna iactauit.

Non refert q̄ multos libros sed q̄ bonos habeas.

Virga omne murmur p̄pescitur

Phia hoc mihi promittit vt me deo parem faciet

Punctū est quid minimū ꝛ adhuc p̄cto aliquid minus

Dociles natura nos edidit ꝛ rōnem nobis dedit imp̄fectam
que tamen perfici potest

Omnia impedimenta dimitte ꝛ vaca rōne tota mente.

Ad phiam rotā mentem p̄uerte: huic assiste hanc cole: ꝛ tunc
ingens interuallū est inter te ꝛ ceteros hoies. omnes eū moꝝ
tales antecedes ꝛ dī non multū antecedent

Dcium ꝛ sollicitudo non faciunt hominem bonum.

Nulla subtilitas est sine difficultate

Omnia habere nemo potest.

Singulis rebus modum exhibeas

Omnis ars est imitatio nature.

Contemptus corporis est tota libertas.

Non ex difformitate corporis defedat animus. sed ex putredine anime defedatur corpus et nõ econtra

Intellectus nihil aliud est q̄ i corpus humanuz diuini sp̄s pars immersa

Q̄s contempta est ars

Homo nisi sup humanã rationẽ se erexerit homo non est.

Nulla victoria maior est q̄ vitia domare

Principium in rebus est erigere animum sup iniurias ⁊ promissa fortitudine leto animo aduersa posse tolerare.

Sapor pabuli manet in lacte: vis vini in aceto qz nulla res est que non sapiat naturam eius ex qua nascitur

¶ Seneca de vita et moribus.

Omnis peccati actio voluntaria est

Disciplina bonos mores facit

Id sapit vnusquisqz quod didicit

Bona s̄uetudo excutere debet qd mala instruxit

Bene decet loqui bene decet tacere

Qd animalũ est magis mitiũ homini q̄ alter homo

Dolor patientia vincitur

Libentius audias q̄ loquaris.

Quod tactum esse velis nemini dixeris.

Donstro est auaricia similis.

Quid dulcius est q̄ habere amicum cum quo omnia sicut te cum loqui audeas

Priusq̄ promittis delibera sed cũ promiseris statim facias:

Nil peras quod negaturus fuisti.

Pacem habeas cum amicis: bellum cum vitijs.

Bonũ est laudari sed prestantius est esse laudabilem

Que sunt magne diuitie desiderare non debes.

Que est magna egestas: auaritia

Quis est pauper: qui sibi videtur esse pauper

Spes premij: solatium est labori.

h n

Pecuniam habere oportet sed ei seruire non oportet.
Diuitijs vtendum est sed non est eis abutendum.
Magis et minus non diuersificant speciem
Fortior est qui cupiditatem vincit q̄s qui honestatem vincit.
Tibi est confessio ibi est remissio
Diuertissimam vitam homines haberent in terris si hec duo
 pronomina scz meum et tuum tollerentur
Sibi crede non potest quis esse diues et felix.
Auribus vtatis frequentius q̄s lingua
Quicquid dicat: us es anteq̄ alijs dicas tibi dicas
Qui nescit tacere nescit loqui.
Periora sunt odia tecta q̄s aperta.
Nullum scelus scelere vincendum est

Seneca de quatuor virtutibus cardinalib⁹: als de forma
 ad paulum

DE dubijs non diffinies: sed suspensam teneas iniam.
Dendacium spe veritatis occultatur
Prudens fallere non vult: falli autem non potest.
Auiuslibet facti causam inquire
Cogitatio tua nunq̄s recedet a vero
Lauda parce vitupera parcius. similiter em̄ reprehensibilis
 est nimia laudatio et imoderata vituperatio. illa quidem adu-
 latione: ista autem malignitate suspecta est
Non semper sis in actu: sed interdum animo tuo requiem da
 to: et ipsa requies data plena sit sapientie studijs et cogitatio-
 nibus bonis.
Non te moueat dicentis autoritas: nec quis dicat sed quid
 dicatur attende
Donestum et magnum est vindicte ignoscere
Non ascribas tibi qd̄ non es: nec maior q̄s es videri velis.
A verbis turpibus te abstineas
Interdum serijs miscebis iocos sed tamen moderatos
Risus tuus erit sine cachinno

Esto fugax: vitioꝝ tuoꝝ alioꝝ nõ scrutator: nec acer reprehẽ
 Non extollas aliquem nec deprimas Lfo.:

Seucrior esto iudicio q̃ sermone.

Clementie esto cultor: seuericie detestator

Lunctis esto benignus: nemini blandus: paucis familiaris:
 ad iram tardus: ad misericordiã pronus: in aduersis firmus
 in prosperis cautus ⁊ humilis.

Inferiores non contenas superbiendo.

Superiores recte viuendo non timeas

Rumoribus minime sis credulus

Scientie cupidus sis ⁊ docilis.

Que nõst sine arrogãtia postulãti imp̃tire q̃ nescis occultat

Laue nescis parcus Lone ignorãtie tibi postula impartiri

Deum amabis si opere eum imitaberis

Si non velis oibus prodesse: non velis ⁊ nocere

Sene. de beneficijs ad ebuchium liberalem. li. tres

Nullũ beneficium dandum est negligenter

Dignũ est decipi q̃ de recipiendo cogitauit cum daret.

Multi sunt indigni luce: ⁊ tñ dies oritur eis

Qui bñficiũ nõ reddit magis peccat q̃ qui non dat c̃tius

Bñficio bene dato multoꝝ amissoꝝ damna soluuntur.

Bñficiũ manu tangi non potest sed in aia generatur.

Peccatum nec argentũ nec aliq̃d talium beneficium est.

Nõ refert q̃d vel q̃ntũ def̃s: quo aio def. qz bñficiuz nõ in eo

q̃d dat p̃sistit sed in ipsius dantis anũmo. Primo necessaria

sunt danda: deinde vtilia: ⁊ deinde iocunda ⁊ honesta.

Uideamus ne mittamus munera sup̃uacua. vt femine arma
 ⁊ rustico libros.

Pecunia inges̃s nõ cũ recta rõne ⁊ volũtate data nõ ẽ bñfi.

Semp̃ dem̃ dare quo mō vellem̃ accipe // Cũ s̃ ⁊ thesaur̃

Ingratũ ẽ bñficiũ q̃d diu manub̃ dãtis adhesit. // Ideamur

Laueam̃ ne aliq̃d more interueniat i dãdo ne deliberare vi

Diatissima sunt beneficia q̃ sunt parata facili occurrentia: in

quibus nulla moza fuit nisi accipientis verecũdia

Ille nõ tulit munera gratis q̃ cũ rogasset accepit. **U**nũ optimũ

est preuenire desiderium rogantis.

Illud beneficium est locundum quod alicui obusam venit.
 Celeritas multum facit. mora multum auferit
 Qui dederit beneficium taceat. narret autem is qui accepit
 Nihil ita vitandum est in dando beneficia sicut superbia
 Dabo egenti non ut ipse egeam.
 Succorro perituro non ut ipse peream [beneficium turpe est
 Referre gratiam de beneficium facile est. sed non referre gratiam de
 Ingratus est qui beneficium negat accepisse quod accepit.
 Ingratus est qui dissimulat Ingratus est qui non reddit
 Ingratissimus omnium qui oblitus est
 Turpissima vox in beneficiis est redde.
 In quolibet scelere est supplicium aut vitium sceleris
 Nulla virtus preclusa est: omnibus patet: omnes admittit: omnes
 iudicat: egenos: seruos: reges: et exules
 Regnum est nolle regnare cum posses
 Nihil sine ratione faciendum est
 Non est aliquid beneficium quod non ratione facti dandum est
 Videndum est et considerandum quid: cui: quomodo: et ubi dandum sit.
 Turpissimum genus beneficium est inconsulta donatio
 In dando beneficia vir simplex gratus est eligendus
 Multo grauius est malo dedisse beneficia quam non dedisse
 Non est turpe remunerare vel remediare consilium
 Multo plus prodest si pauca sapientia precepta teneas: et ista
 in proposito vsu habeas quam si multa didiceris et illa non habeas
 Stultitia est morbus anime Lad manus
 Alia quam plurima sunt senecę scripta magistri neronis primo
 capis vilissimi. sed hec magis congrua
 Sequitur autem super primo librum de consolatione phie ipsi
 us Boetii Anicii: maulij: torquati patricij consulis romani
 viri orthodoxi quem theodoricus rex ostrogottorum papie in
 carcerauit anno anastasiij. xij. qui est annus christi quingentesimo
 quartus. et postea necauit et anno christi. cccc. xliij. et papa iohannes
 bannem primo rauenno incarceratum occidit
Quammina qui quondam studio florente peregrini
 Flebiles heu mestos cogor inire modos.
 Dors hominum felix qui senec dulcibus annis.

Inferit et mestis sepe vocata venit.

Quid me felicem totiens iactastis amici.

Qui cecidit stabili non erit ille gradu

Beata est respublica cui princeps sapiens dominatur

Phia omnium virtutum est magistra.

Impudentia rerum merita mutare non potest

Pravoz exercit⁹ si aiosior sit sapiens tñ nō est qz a nullo duce

Deteriora velle nostri defectus est Lregitur

Dinuit se quodamō pbantis pscie secretū quoties ostēdādo

se vel iactitando de factis suis recepit fame precium.

Stelliferi p ditor orbis qui pperuo nexu solio: rabido celuz

turbine verlas legemq; pati sidera cogis.

Dia certo sine gubernas Doim solos respicias actus

Non solū qd ante oculos situm est sufficit intueri.

Sequitur auto. ij. libri de p solatione philosophie

R. Erum exitus prudentia meritur.

In omnia aduersitate fortune infelicissimum gen⁹ infor-

tunū est se recordari fuisse felicem

In rebus fortuitis non est beatitudo: qz omnia fortuita au-

ferri possunt sed beatitudo est bonum stabile.

Beatitudo est summū bonū nature rōne dirigentis.

Natura modicis minimisq; p tēta ē cur⁹ facietatez si volueris

vigere supfluis. aut inioctūdū erit qd infunderis aut noxium

Homines deo similes sunt mente

A ceteris aiantib⁹ se ignorare ex natura: hoīb⁹ at vitio venit.

Illud nego bonū esse qd nocet habenti

Diues qui nūc gladiū solicit⁹ primescis si hui⁹ vite callem

vacu⁹ intrasses: coram latrone vacuus cantasses.

Qz preclara est opum beatitudo mortalium quas cuz ad e-

ptus fueris secus esse desistis.

Si corp⁹ hois spectas quid imbecill⁹ repire qas. nec in dlu-

uitijs nec in gēmis nec in agroz vel predioz possessione nec

in pulcritudine: nec in fama: nec in gloria beatitudo pstitit

Finiti z infiniti nulla est proportio.

Dis terre circul⁹ ad celis pacū ppat⁹ puncti rōnem obtinet

Amicos habere precioissimū gēmis diuitiaz est.

Sequitur anto. iij. libri de consolatione phie

Philosophia est summū lassoz solamen amicorum
 Dim mortaliū cura quāuis multipliciū studioz labor ex
 erceat diuerso quōdē cale ad vnū tñ bñtudinīs finē niti puenire
 Illud ē summū bonū quo quōs adepti nil vlti⁹ desiderare qat.
 Beatitudo est stat⁹ oim bonoz aggregatione pfectus
 Ventibus hominū naturaliter est insita veri boniqz cupidi
 tas: sed ad falsa deuius error abducit.
 Bonum est qz hoies diuersis studijs appetunt
 Nulla pestis efficacior ad nocendū qz familiaris fallax amic⁹
 Nobilitas est laus ex meritis parentum proueniens
 Aliena pulcritudo si ppriā nō habes te splēdidū nō efficit.
 Omnium engus hominū in terris simili surgit ab ortu.
 Unus em̄ omnium rex est pater: vnus cuncta ministrat
 Ille dedit pbebo radios ⁊ dedit cornua lune
 Ille homines in terra dedit ⁊ sidera celo.
 Sicut platonī placet in thineo in minimis rebus auxilium
 diuinum debet implorari
 Inuocandus est ergo omnium rerum pater: quo pretermisso
 nullum rite fundatur eoz dium.
 Qui perpetua mundum ratione gubernas terrarum poli⁹
 qz sator temporis euo
 Ire iubes stabilisqz manes das cuncta moueri.
 In quocūqz genere ē aliqđ ipsectū: in eo etiā ē aliqđ pfectum.
 Deū oim rez principē eē ac bonū: cōis aioz ꝑceptio probat.
 Vera beatitudo sita est in deo ⁊ ipsa idem est qđ diuinitas q̄
 adeptione beatitudinis homines fiunt beati
 Omnis beatus est deus. sed natura vnus est deus. participa
 tione vero nihil prohibet plures esse
 De aial salute tueri laborat. mortē atqz pñciez ꝑsus deuiat.
 Natura dat vnicuiqz quod sibi conuenit
 Omnia bñnum appetunt.
 Omnia obediunt regi deo.
 Deum omnipotentem nemo esse dubitat
 Deus malum facere non potest. sed nihil est qđ deus facere
 non potest. ergo peccatum nihil.

Sequuntur auctoritates iij. li. de consolatione philosophie

Nillum malum impunitum. et nullum bonum irremuneratum permansit

Duo sunt in quibus omnium humanorum actuum constat effectus. scilicet potestas et voluntas. quorum si alterum desit nihil est quod perfici possit. quia nullus aggreditur quod non vult: et si potestas absit frustra est voluntas.

Et omnes tam boni quam mali ad bonum pervenire nitantur: maior ad hoc pervenire non possunt. boni autem possunt

Manifestum est malos esse impotentes: bonos autem potentes.

Qui mali sunt non sunt homines simpliciter sed sicut cadaver hominis non praedicatur homo simpliciter sed homo mortuus.

Omne quod ordinem servat detinet naturam

Beatitude est premium humanorum actuum

Sicut probis ipsa metus probitas est premium. sic malis ipsa metus malicia est supplicium

Premium beatorum est ipsos deos fieri.

Qui probitate caret homo esse desinit: cum in divinam conditionem transire non possit necesse est ut vertatur in beluam. Unus avarus homo est lupus: ferax vero canis: et dolosus vulpis. Boni sunt felices mali autem miseri.

Malis puniti feliciores sunt quam mali impuniti. quia pena maiorum bona est ratione iusticie.

Punire malos iustum est. sed ipsos evadere impunitos iniustum

Quidam qui nequeunt de tenebris oculos assuetos ad lumen perspicue veritatis attollere. tales similes sunt aibus quarum intuitum non illuminat: dies execat. et illi nondum rerum ordinem sed suos intuitur affectus et impunitum descelere putant esse felices. quod tamen non est verum

Infeliciores ac miserior est iniurie illator quam iniurie acceptor

Apud sapientes nullus odio relinqui debet.

Sicut languor est morbus corporis sic vitiositas est morbus anime.

Providentia est divina ratio in summo omnium principe constituta: que cuncta disponit. sed factum in rebus mobilibus inherens dispositio

Quid autem amico salutare esse videtur nisi probitas quid egritudo

nisi vitia

Quis alius videt eē seruator bonoz: ⁊ maloz expulsor nisi de⁹ qui cū ex alia puidencie specula quid vnicuiq; pueniat cognoscit ⁊ quid puenire nouit accommodat

Nō est fas hōi cūctas diuini opis machinas vel ingenio p̄bēdere vel sermone explicare ¶ Prosa sexta ante finem

¶ Sequitur auto. v. libri de solatione philosophie.

Quis est inopinate rei euentus ex causis confluentib⁹ in his que geruntur

Nulla est rōnalis creaturā qn ei libertas arbitrij affit.

Speculari vel orare sol⁹ ē mod⁹ quo hoies loq; cū dō vident

Diuina puidencia reb⁹ generandis nēcitate n̄ imponit. q; si oia venirent ex nēcitate premia bonoz ⁊ pene maloz p̄irent.

Frustra esset artis effect⁹ si omnia coacte mouerentur

Signū rei quid sit res ostendit. sed non efficit qd designat

Omne qd cognoscit f̄m vim sui non cognoscit: sed pot⁹ f̄m cognoscentium facultatem

Eternitas ē interminabilis vite tota simul ⁊ p̄fecta possessio.

Si digna rebus noia imponere volumus dicendū est eē deū unum eternum mūdum perpetuū f̄m platonem.

Deus omnia futura scit quasi iam generent ⁊ i sui simplici cognitione considerat

Omne qd sensib⁹ ptz: si ad rōnem referas v̄le est: si ad sensum pticularē est. vñ v̄le est dum intelligit. pticularē autē: dū sentit

Omne futurum diuinus p̄currit intuitus ¶ eē nō p̄nt

Nō frustra in dō sūt posite spes ⁊ p̄ces q̄ cū rēe sunt inefficaces

¶ Sequitur auto. boetij de disciplina scoliarum

Diligentia cuiuslibet opis obtusitas pmollitur.

Logica ē scia veri falsiq; indagatrix ¶ prudētia multū

Sic prudētia paz vel nihil p̄dest sine iusticia: sic iusticia sine

Sicut scia sine vsu paz vel nihil p̄dest: sic vsus sine scia multū

Aristotelis succincta vitas licet voce sit tediosa nō m̄ oio est

¶ Amaticae fructuositas nullaten⁹ est omittēda Lifeructuosa

p̄ eā em̄ scie cuiuslibet p̄mendabilis reddit possessio.

Qui non nouit se subijci non noscet se magistrari.

Disce est eū esse magistz qui nunq; nouit se esse discipulz

Discipulus debz esse beniuolus: docilis et attentus. docilis ingenio: attentus exercitio: beniuolus in aio. attentus ad audiendū: docilis ad intelligendū: beniuolus ad recipiendum

Scolaris non debet esse discolor.

Discolus est ille q̄ currit p̄ vicos et plateas et meretricū cellulas p̄ publica spectacula: p̄ pompas coreas et sumilia

Discipulus non sit magistro violentus. non est dignus scientia qui scientie insurgit preceptorū

Luxuria studeat se discipulus alienare.

Meretricis est non azia inferni ianua: via iniquitatis: scorpione percussio: fiscarium sceleris: putei introitus

Unū modice sumptū acuit ingenū. sed nō modice sumptuz rōnem perturbat: intellectū eberat: memoriā pfundit: obliuionem parat: errorem infundit: ignorantiam producit

Quid est constantia lucidius: quid inconstantia nequius

Felices discipuli discretio magistratū gaudeat subijci: eumq̄ meruendo diligat fidelisq̄ existat.

Uteseducēti mācipio in quo plenaria pfidit dñantē dilectio.

Inuidia si fm̄ qd̄ euenit sc̄z in discendo: gratuita ē si simpliciter ipsa qd̄em propriū autoris est sumptiua.

Non est dignus dulcoris acumene qui amaritudinis nequit infiscari grauamini

Licet a multis defituatur laboris retributio: tū ab aliquo p̄ merebitur fauoris adeptio

Disertum q̄ppe est ingenij vti inuentis et non inueniendis.

Alios docere est proprie facultatis industria

Poportet q̄ aliquis prius discat q̄s doceat

Rerum affectus operis exhibitioe declarat

Q̄s felices exitus veneranda est pmendatio

Nulla siquidem res discipulo magis perniciofa q̄s vita magistri contumeliosa

Poportunius esset mechanice arti deseruire q̄s negligentie iugo onerari.

Sicut in vnoquoq̄ opere mater esse inuenitur constantia. ita vniuerse doctrine nouerca est diligentia.

¶ Sequuntur autoritates platonis in thimeo

Platonis vt ait belinandus consuetudo fuit libros suos intulere nominibus magistrorum suorum: vel eorum qui magistros suos docuerunt propter maiorem autoritatem. quod & magister walterus burley anglicus confirmauit. Fuit autez plato ciuis atheniensis: magister aristotelis: et auditor socratidis: natus tempore darij regis perfarum: patre ariston de genere neptuni. matre parcion de genere sapientissimi salomonis. Obijt autez anno etatis sue. lxxvi. natalis sui die fm senecam in epistolis

In omnibus siue in maximis siue in minimis diuinum auxilium debet implorari.

Nihil est ortū sub sole cui cā legitima nō precesserit

In omni tractatu fieri debet vt inter initia cōsideretur quid sit illud de quo agitur

Operis suo dat opifer formam

Mundus a deo factus est

Deus autor maximus est

Optim^{us} est mūdi autor: & ab optimo longe inuidia relegata ē

Bonitas dei fuit cā factionis mūdi & originis omniū rerum

Unus est tm̄ mundus.

Non decet rem esse antiquiorem a primo genitore rege

Tempora maxime distinguūtur per motum solis.

Dij deoz quorum opifer id est pater ego sum. dij deoz vocantur intelligentie & corpora celestia natura solubilia: s; dei voluntate perpetua

Ad hoc anima est diiuncta corpori vt fenore effcias & virtutes si autem cum magno fenore veniet benigne recipiet a suo creatore. si autem non relegabitur ad infernum.

Propter hoc enim nobis datus est sermo vt presto nobis suant mutue voluntatis indicia

Deus est summum bonum super oninem substantiam omnē q; naturam quem cūcta expetunt cū ipse sit plene perfectus & nullius societatis indigens.

¶ Sequuntur autoritates apulei affricani platonici lingua latina doctissimi qui succedens platoni floruit athenis

Etimus deus est infinitus non solum exclusione loci
sed etiam nature dignitate

Prestantissimum animalium genus in terra est homo
Dij ab omnibus differunt nature dignitate: perfectione: vite
perpetuitate: loci sublimitate

Nihil deo est perfectius nihil potentius
Conuersatio mutua contemptum parit

Deus ab omnibus animi passionibus liber est. vñ nec dolere
reñectari potest. 7 hoc est verum ad nostrum conceptum

Demonēs sunt animalia animo passiuā: mente rōnabilia:
corpore aerea: tempore eterna

Magna est dignitas sapie q̄ societate summo deo coequat.

Nihil em̄ deo simili? vel grati? q̄ vir animo perfectus

Bonus est qui in tantum ceteros homines antecellit in q̄ntu-
tum ipse a dijs immortalibus antecellitur

Si laudas aliquem q̄ generosus est: parentes ei? laudas: si
q̄ diues: fortune hoc debet. sed si quia formosus est aut vali-
dus est: egritudine fatigabitur. si quia pernix in senectute aut
quia fortis: expecta paulisper 7 non erit. sed si laudes eū dicen-
do q̄ bonis artibus doctus est 7 valde eruditus 7 in q̄ntuz
licet homini sapiens est: tunc ipsum vere laudas: quia hoc nō
est a patre hereditarium nec casu pendulus nec corpore cadu-
cum nec etate mutabile.

Empedocles Tria sunt in tota rez varietate precipua
q̄ phiam magnifice extollū: scz mobilis affluentie contemptus
future felicitatis appetit? . mentis illustratio. quoz primo ni-
hil est honesti? vel vtilius. scdo nihil est pfectius. tertio nihil
ad amboz ppendiosam adeptionem efficacius. Deus est spe-
ra cuius certuz est vbiq; 7 circūferentia nusq; Empedocles
sciens animas esse immortales athenis se incendijs dedit et
sibi ipsi mortem intulit.

Incipit logica

Sequuntur autō. porphirij qui floruit athenis tempe gor-
diani imperatoris qui cepit anno dñi. cccli. Sic scripsit libz
de ysagogis ad cathegorias aristotelis Isagoga ge. i. instru-
ctio siue introductio. sic vniversalia porphirij dicuntur intro-
ductiones ad dialecticā. Cathegorica idē est q̄ predicamentuz

siue predicatio vel significatio. vii. et predicamenta aristotelis di-
cuntur categorice a categorico as. i. dicere. inde categorico quod
id est est. Elementa autem quibus scia verificat. v. sunt scilicet demonstratiua.
ideosunt libri posteriorum et analitico. topica: sophistica: retori-
ca: poetica. quibus si adduntur categorice. peribermenis pro-
ra erunt octo partes logice. i. triuij siue scie sermocinialis. **Excellē-**
ter tñ dialectica dicitur sermocinialis quous gramatica et retori-
ca etiam sunt partes phie rōnalis: qz logice siue dialectice eoz
dinare causam respectu effectus per silogismum.

Quod genus neque species videtur simpliciter dici. i. vno modo. **Se-**
condum primum modo est collectio multorum descendenti ab vno principio
Secundo modo est principium generatōis vniuscuiusque sicut patet et prima
Tertio modo est illud cui supponitur species Quarto modo dicitur ad similitudinem
generis. Primum modo et secundo modo dicitur cōiter accipitur quod quando
vniū nomē cōe debet enti rōnis et enti nature: tūc illud nomen
semper debetur enti rōnis ad similitudinem entis nature
Species est forma vniuscuiusque rei secundum quam species priami di-
citur est digna imperio

Si aliquid omnia predicamenta entia vocet: equo ce et non vni-
uoc ea nūcupabit id est analogice.

Decem sunt tñ genera generalissima.

Specialissima vero in quodā numero sunt: nō tñ diffinito

Indiuidua sunt infinita.

Infinita inquit plato relinquenda sunt ab arte neque horum fieri
posse disciplina. i. sciam. vñ quod indiuidua sunt infinita de his
nō potest esse scientia

Indiuiduū dicitur quod ex quibusdā proprietatibus constat quorum col-
lectio nunquam potest in alio repiri. et sunt. vij. proprietates vt dicit
boetius. scilicet Forma. figura. locus. stirps. nomen. patria. tempus.

De septem propria orinet omnis homo

Omne superius predicatur de suo inferiori

Omne quod predicatur de alio vel est vt plus secundum rationem eadez
vel est sibi equale

Homo differt ab asino rationali qualitate

Esse vniuscuiusque est idem et vniū nec intentionem nec remissi-
onem suscipiens.

Genus pertinet omnes diuersas potentia. actu vero nullam.
 Genus est tanquam materia: diuersa tanquam forma
 Species non iungit species ut gignet aliam species
 Proprium dicitur quadrupliciter. Primo modo quod inest soli et non omni: ut esse medicum. Secundo quod inest omni et non soli: ut esse bipedes. Tertio quod inest omni soli et non semper: ut calescere in senectute. Quarto quod inest omni soli et semper: ut risibile est proprium hominis

Proprium conuertitur cum eo cuius est proprium
 Accidens est quod adest vel abest praeter subiecti corruptionem
 Accidentium aliud est separabile aliud inseparabile
 Sublato aiali auferitur rationabile et irrationabile
 Incipiunt predicamenta aristotelis ubi agit de parte silogismi remota scilicet de termino. sed de parte propinqua agitur in libro peribermeniaram scilicet de enunciatione prout accipit formam propositionis

Quia dicuntur quorum nomen est commune rationi substantiae in illud nomen est diuersa

Uniuersa dicuntur per contrarium.

Denoatiua dicuntur quaecumque ab aliquo solo casu differentia sunt: ut ab albedine albus

Grammatico dicitur denoatiue a grammatica. unde habemus quod praeteritum denoatiue dicitur ab abstracto.

Impossibile est esse accidens sine eo in quo est. id est sine subiecto.

Omnis color est in corpore

Scientia est in anima sicut accidens in subiecto.

Quod alterum de altero predicat ut de subiecto quaecumque de eo predicantur dicuntur omnia de subiecto

Diuersorum generum et non subalternarum positonum diuersae sunt species et differentie

Superiora de inferioribus semper predicantur

Decem sunt entia incomplexa ut substantia quantitas et cetera

Destructis primis substantiis. id est indiuiduis: impossibile est aliquod aliorum remanere

A principali substantia. id est indiuiduo subest nulla exit predicatio

Comune est omni substantie in subiecto non esse.

Opposita habent fieri circa idem.

Omnis substantia videtur hoc aliquid significare. et hoc in dubitanter verum est in primis substantijs: in scōis similiter.

Ab eo quod res est vel non est omnino dicitur vera vel falsa.

Quantitatis aliud primum: aliud discretum.

Quod semel est dictum amplius resumere non potest.

Magnū parū longū breue non sunt in genere quantitatis sed relationis. quia vnumquodque eorum dicitur ad aliquid.

Si magnum parū se diceret nunquā mons diceret parū.

Nec granum milij magnum. **E**x quo trahit illa autoritas. quod per se est tale semper et respectu cuiuslibet est magnum.

Quanta est superficies tantum album esse dicitis.

Aliquā noīa fingere necesse est si alicui nomē nō fuerit ipositū.

Multa sunt aīalia capita non habentia.

Multa sunt scibilia de quibus non est scientia.

Scibile prius est scientia.

Relatiua se habent quod posita se ponunt et pempta se piment.

Quicumque diffinitiuē nouerit vnum correlatiuorum: diffinitiuē nosciturus est et reliquum.

Partes substantie sunt substantie.

Dubitare de singulis nō ē inutile.

Qualitas ē sē in quam quales esse dicimur.

Scientia ē de numero permanentium et difficile mobilium: si quis mediocriter sumit scientiam nisi grandis fiat pmutatio ab egritudine vel ab aliquo hōi.

Boetius ¶ dicit quod scientia festinata marcescit. mediocriter autem sumpta augmentatur et crescit.

Si vnum contrarium fuerit quale et reliquū erit quale.

Si vnum contrarium fuerit in natura nō pro eo oportet reliquū esse in natura. vt ex oibus existentibus sanis nō egritudo.

Prius dicit multis modis. scz natura tpe ordine dignitate et.

Sanitas et egritudo sunt contraria immediata.

Spēs simul sunt sub genere. Idē dicit boetius quod spēs sunt coe.

Potui quies est contraria.

Lque sub eodē genere.

Potus sex sunt spēs: generatio corruptio augmentatio diminutio alteratio sē in locum mutatio.

Autoritates libri peribermeniarum aristotelis
 Et dicitur a prepositione peri. i. de hermenia: nie. i. interpretatio et sunt due dictiones

Quæ sunt in vocesunt eaz q̄ sunt in aia passionū note
Et ea que scribuntur: eozū que sunt in voce et littere scripsunt signa vocum

Circa oppositōem et diuisionem p̄sistit veritas et falsitas
 Cū dicit cathonīs ē vel nō est neq; vez; neq; falsum significat
 ex quo cōiter trahit q̄ vez; et falsum p̄supponit p̄gruum

Verbum est nota eoz que de altero dicuntur
Nomen infinitum equaliter dicit de ente et de non ente

Significare est intellectum p̄stituere.

Hoc verbum est significat quādam p̄positionem quam sine
 extrinsecis non est intelligere

Necessē est omnem enūciationem p̄stitui ex verbo: vnde sine
 verbo perfecta non redditur oratio

Rerum alie sunt vniuersales alie particulares.

Ille est quod aptum natum est predicari de pluribus.

Et singulare quod non

Hoc signum omnis non est vniuersale sed significat vniuersa
 liter. i. designat q̄ vnusquisq; terminus teneat vniuersaliter

Quod fit non est

De futuris p̄tingentib; non est determinata veritas

Unum tantum opponitur vni

Omnis affirmatio vel negatio aut est vera aut falsa: sed non
 potest esse simul vera aut falsa

Nō oīa fiūt ex necessitate s; multa fiūt a casu et ad vtrūlibet.

Propter nost; affirmare vel negare nihil sequitur in re

Nos videmur esse principium futurorum multoz; ab eo q̄
 consiliamur et agamus aliquid

Duplex est necessitas s; absoluta et conditionata

Omne qd̄ est qm̄ est necesse est esse. et omne qd̄ nō est qm̄ nō est
 necesse est nō esse. sed omne qd̄ est simpliciter esse est necesse

Gilbertus autor sex principiorum.

Iste liber tractat de dic. bil; incōplexo nō inherere intra: sicut
 in libro predicamentoz; aristotelis: sed de incōplexo extra

ADima est compositioni contingens simplici et innaturali
essentia consistens

Omne positum adueniens positio facit ipsum maius

Triplex est substantiales: scz materiale: formale: et positus

Natura occulte operatur in pluribus

Omnis unitas a singularitate procedit

Creator creaturarum naturam certo modo stabilivit

Anima dum agit immobilis perseverat

Impossibile est non corpus corporaliter moueri

Omnis actio in motu et omnis motus in actione firmabit.

Actio est proprietas secundum quam in id quod subicitur agere dicimur.

Passio est effectus illatioque actionis

Non est quod ex temporibus adiacentia derelinquitur. id est quod dispositio de relicta in temporali ex adiacentia temporibus ad rem temporalem secundum quam aliquid esse vel fuisse vel futurum esse dicitur.

Anima disiecta corpori completionem corporis imitatur

Qui frigide et sicce complexionis sunt ut melancholici in autumno demetiores sunt seipsis. sanguinci autem in vere

Ubi est circumscripcio corporis locati a loci circumscripcione procedens

Ubi est dispositio derelicta a re locata ex adiacentia loci ad rem locatam secundum quam aliquid dicitur esse in loco

In loco dicitur quicquid a loco circumscribitur.

Duo corpora non possunt esse simul in vno loco nec vnus corpus in diuersis locis.

Eadem vox peruenit ad aures multorum non sed eadem in numero. sed secundum similitudinem et speciem

Hec locus est sine corpore nec corpus sine loco

Positio est partium generationis et rei generate ordinatio. id est positio est dispositio derelicta ex ordinatione partium suarum respectu loci secundum quam dicitur sedere vel stare

Habitatio est corporum et eorum que circa corpus sunt adiacentia. id est habitatio est dispositio derelicta a re habite ex adiacentia rei habite ad habentes.

Impositio superlati ui est facta in tercio ultra que transgredi est impossibile

Possibili posito in esse nullum sequitur impossibile

Si oes puncti ponerentur non facerent lineam

Sequitur autoritates primi libri priorum aristotelis.

Et in libris priorum tractat de dicibili plexo ordinato ad oēs
 materiā idifferēter scz de generali mō faciēdi syllogismū. **S**z i
 libro posteriorum tractat de dicibili plexo tracto ad aliqua
 materiā determinatā. s. de syllogismis demōstratiuis. In topicis
 pō q̄ntū ad materiā pbabilē. in dēcis aut̄ q̄ntū ad materiā so
 phisticā. qz de syllogismis sophisticis et apparētibus s̄z n̄ exētib⁹

Propositio est oratio affirmatiua vel negatiua alicui⁹ de
 aliquo vel alicuius ab aliquo.

Terminus est in quem resoluitur propositio

Syllogismus est oratio in qua quibusdam positis ex necessi
 tate accidit aliud ex eo q̄ hec sunt.

Dici de omni est quādo nihil est sumere de subiecto distribu
 to maioris quin de eo dicatur predicatum.

Dici de nullo per oppositum

Uniuerſalis negatiua et particularis simpliciter p̄uertuntur

Uniuerſalis affirmatiua p̄uertit in particularē affirmatiua

Quā oppositū p̄ntis repugnat antecedēti tūc p̄ntia fuit bona

Quicquid sequit̄ ad antecedens sequitur ad p̄sequens

Syllogism⁹ est necessarius exponibilibus et expositis. vñ su
 sumitur. quicquid est vtz de exponente: etiam est veruz de ex
 posito. vnde exponentis et expositi eadem est veritas

Quando vtraqz p̄missarum est de contrario. tunc cōclusio
 erit de necessario

Maiori exēti de necario et minori de inesse cōclusio erit de ne

Possibile posito inesse nullū sequit̄ impossibile. **L**ecessario

Contingēs dicit̄ duob⁹ modis. vno mō qd̄ fit vt frequēter. vt
 boies canescere i senectute: et tale dicit̄ contingēs inatū. alio mō
 dicit̄ contingēs qd̄ q̄ntū est de se h̄z se indifferēter ad eē et ad nō
 eē: vt me ābulare terre motū fieri: et tale dicit̄ contingēs infinitū

Quācumqz ex opposito p̄sequentis infertur oppositum antece
 dentis. tunc prima p̄sequentia fuit bona

Omnis syllogismus habet fieri per tres terminos et duas pro
 positiones et vnam conclusionem

Exēpla ponim⁹ nō vt ita sint s̄z vt sentiant addiscentes q̄ ad

Nō idē significat eē nō albū: et nō esse albū. **L**oiscunt

Csequuntur auto. secūdi libri priorum aristotelis

Et falso bene sequitur verum: sed ex vero nunquam sequitur
falsum sed semper verum Unde ex falso verum: ex vero
nil nisi verum

Petere quod est in principio est quod demonstratur propositum:
quod fit quatuor modis Primo modo quando demonstratur
omnino propositum Secundo quando demonstrat per ignorantiam
Tertio quando demonstrat per ea que aliquantulum sunt
ignora Quarto quod prius demonstrat per posterius

Si conclusio est falsa oportet aliquam premissam esse falsam

Quod extrema puerunt necesse est medium uerti

Magis eligendum est uelle bene agere quam agere: uero magis eligen-
da est uoluntas sine actioe quam actio bona sine uoluntate

Instantia est propositio propositio contraria

Enthimema constat ex uerbis et signis: unde ycos est pro-
babilis propositio

Probabile est quod scitur esse uerum ut in pluribus: unde
ycos est propositio que scitur esse uera ut in pluribus: ut odia
re odientes: et amare amantes

Signis et propositio demonstratiua et necessaria et probabilis
Per signa corporis nobis nota syllogizamus: sed dispositioes
corporis nobis ignotas

Autozitates sup primū libz posteriorz aristotelis

Omnis doctrina et omnis disciplina: ex preuolenti fit
cognitione

Tam syllogismus quam inductio per prius nota faciunt doctrina
nam habere.

Exemplum uero est inductio: enthimema uero syllogismus

Dupliciter aliquid necessaria est precognoscere: scilicet quod est et quod est

De dignitate oportet precognoscere quod uera est: de passione uero
quod est: et de subiecto utriusque Unum hic habemus quod due sunt precog-
nitiones et tria precognita: que sunt subiectus passio et dignitas

Unde iteque habemus quod in qualibet scia oportet presupponere
resubiectum esse: et quid significet ipsum. passione non oportet
presupponere esse: sed tamen quid significet

Quod addidit aliquis hoc scit quodammodo et nescit quodammodo
nescit ipsum in propria forma: scit tamen ipsum in potentia

Scire opinamur vnumquodque quod est simpliciter: sed non so-
phistico modo quod est secundum accidens.

Scire est causam rei cognoscere et quoniam illius est causa et non con-
tingit aliter se habere

Quis simpliciter est causa hoc impossibile est aliter se habere

Scire est per demonstrationem intelligere

Demonstratio est syllogismus faciens scire quod in habendo
demonstrationem scimus.

Necesse est demonstratiua scientiam ex primis veris immedi-
atis prioribus notioribus causisque conclusionis precedere

Quod non est non contingit scire. ex quo habemus quod de non
ente non est scientia

Scientia est illorum quorum est demonstratio

Dupliciter aliqua sunt priora et notiora. scilicet prius et notius
natura: et prius et notius quo ad nos.

Priora et notiora quo ad nos sunt illa que prima sunt sensui: sed
priora simpliciter et secundum naturam sunt illa que remotiora sunt a
sensu. Remotiora vero a sensu sunt maxime vltima. proxima autem
sensui sunt maxime particularia Idem dico primum et principi-

principium demonstratiua est propositio immediata ¶ Lpium

Propositio autem immediata est qua non est altera prior

Propositio est altera per enunciationis vnum de vno significans

Dialectica propositio est accipiens quolibet partem contradictionis

Demonstratiua autem alteram determinans scilicet veram.

Contradictio est oppositio cuius secundum se non est dare medium

Partes contradictionis que significat aliquid de aliquo est affirmati-
o: que autem significat aliquid ab aliquo est negatio

Diffinitio est propositio quedam non autem superpositio

Superpositio dicit aliquid esse vel non esse

Non est idem quod quid est vnitatis et esse vnitatem

Non solum necesse est precognoscere prima principia aut om-
nia aut quedam aut conclusionem. sed et magis propter vnum
quod est tale et ipsum magis: ut propter quod amamus rem il-
lud est magis amatum: et omnia posteriora credimus et scimus: per
prima ergo illa magis scimus

Necesse est magis credere premissis quam conclusioni.

Principijs nihil notius est in veritate et oppositis eorum nihil est notius in falsitate.

Principia cognoscimus in quantum terminos cognovimus.

Non contingit aliquid circulariter demonstrare nisi in terminis convertibilibus et proprijs.

Impossibile est ea esse priora et notiora sapientiora eodem modo

Ad minus ex duabus propositionibus contingit silogizare

Una propositio posita nihil sequitur silogistice

Demonstratio est silogismus ex necessarijs.

Per se primo sunt quicquid in ratione dicere quod quid est insunt. ut tria

gulo inest linea et punctum linee: substantia enim horum est in his

Per se secundo sunt quicquid insunt: ipsi qui in ratione insunt: ut propria passio proprie est in subiecto.

Ter per se sunt quae non dicuntur de quodam alio subiecto ut substantia

Ter per se sunt propter quod inest alicui aliquid tanquam per causam. Sic habemus quod quatuor sunt modi dicendi per se: quorum primus et secundus in

ingrediuntur demonstrationem

Ter per se presupponit de omni.

Ulle sine principijs dico quod cum de omnibus et proprie est et secundum quod ipsum

est idem ut punctum proprie est in linea et secundum quod ipsum.

Ex veris est demonstratiue silogizare

Ex non necessarijs contingit necessarijs silogizare sicut verum ex non veris

sed ex non necessarijs non contingit demonstrare. quia medium erit ex necessitate.

Demonstratio est eorum quae sunt proprie et non eorum quae sunt per accidens

Accidens contingit non esse

Per quid scire est causam scire

Non contingit ex alio genere descendere demonstrare ut geometricum in arithmetico.

Tria sunt necessaria in demonstratiōe quorum unum est quod demonstrat. scilicet conclusio. hoc autem est quod inest alicuius generis proprie. aliud autem est dignitas

Dignitates sunt ex quibus fit demonstratio. tertium est subiectum et passiones

Necessesse est medium et ultimum in demonstratiōe esse ex eodem genere

Necessaria nec demonstratio est corruptibilium sed perpetuorum

Diffinitio est principium demonstratiōis vel solo vel tota demonstratio

Difficile est noscere si aliquid scivimus vel non. Lpōne dicitur

Difficile est enim noscere si ex uniuscuiusque principijs scimus aut

non quod vere scimus

Si ex principijs & ex veris habeamus silogismū opinamur scire. sed hoc non est sufficiens: sed etiā oportet scire ex quibus scatur vt sunt propria principia

Nō est necesse eē spēs. i. ideas aut vnū aliqd extra multa.

Dēs scīe cōicant s̄m cōia principia ex quib⁹ demonstrantur.

Unaqueq; scīa h̄z interrogatōes et disputationes

Demrātōes nō augent p̄ media. s̄z in post assumpto & in lar⁹.

Demonstratio p̄tingit dupliciter. vel quia procedit p̄ effectus vel causam remotam

Duplex est scire. sc̄z qz est et scire propter quid est

In sciētis diuersis sepe vna scīa dicit qd̄ alia. qz vt medicina dicit q̄ vulnera circularia tardius sanant̄ q̄ oblonga. sed propter quid: illud dicit geometria

Scientes vniuersale sepe nesciunt particulare

Figurarum maxime facientes scire est prima figura.

Coordinatōes predicamentoz nō cōicant̄. vñ qd̄ est in vna coordinatione non est in alia. **U**n̄ habemus q̄ essentie predicamentozum sunt imperm. etc.

Ignorantia est duplex sc̄z s̄m negationez & dispositionem

Si aliquis sensus defecerit necesse ē scīa z illi⁹ sensus deficere

Aliud addiscim⁹ p̄ demonstrationem. aliud p̄ inductionem.

Singularium est sensus.

Disilogism⁹ fit s̄mp p̄ tres terminos & duas p̄positiones

Non p̄tingit ire in infinitū in p̄dicamētis nec ascendendo nec descendendo: sed vtrobiq; est status.

Due est p̄paratio principij ad principium: eadem est principij ad principiatum.

Impossibile est infinita p̄transire.

Haudeant genera & species platonis qm̄ si sunt monstra sunt & si non sunt nihil ad rōnem vel demonstrationez profunt demonstraciones em̄ de his

Qualitat̄ non est qualitas

Unum predicatur de vno.

Demonstratio vniuersalis particulari est potior.

Affirmatiua potior est negatiua

Demonstratiōe ostensua potior est ducente ad impossibile.
 Potior est demonstratio que est de esse q̄s que non est de esse
 Uniuersale non est min⁹ ens q̄s particulare sed mai⁹. qz ip̄m
 est incorruptibile. particulare vero corruptibile. ex quo ⁊ mul
 tis dictis alijs in isto libro ⁊ dicendis habem⁹ q̄ vniuersalia
 sunt sempiterna ⁊ sp̄s rerum sunt eterne.

Uniuersalis magis est causa q̄s particularis cui p se inest ali
 quid: hoc idem est causa sui ipsius

Cognoscēs v̄le cognoscit ⁊ particulare ⁊ nō ecōuerso.

Uniuersale est intelligibile: particulare vero sensu pcipitur.

Pr̄ius est esse q̄s non esse

Certior est scia q̄ est ipsius ppter qd q̄s que alterius

Item certior est que non est de subiecto contracto ad mater
 iam q̄s que est de subiecto contracto

Unitas non est subā sine positione: sed p̄ctus est substantia
 positionem habens

Singulare est hic et nūc. sed v̄le est vbiq̄s et semper.

Sensus est singularium scientia vero vniuersalium

Impossibile est omnium esse eadem p̄ncipia

Scia est necessario ⁊ vero ⁊ nō contingit aliter se habere

Solertia est subtilitas quedam et non tempore mediū.

¶ Sequuntur auctoritates .ij. libri posteriorū aristotelis

Questiones sunt eq̄les numero his q̄ vere scimus.

Questiōes sunt q̄tuor. scz quid est: ⁊ ppter quid. si est. qz
 est. et iste reducunt ad questionem mediū.

Causa ⁊ medium sunt idem

Unius in quantum est vnus vna est scientia

Diffinitio est cognitio substantie ⁊ ipsius qz quid est

Impossibile est qd quid est scire ⁊ ignorare si est ipsius qd qd
 est non est demonstratio.

Per omne genus cause contingit demonstrare.

Scire opinamur cum causas rei cognoscimus

Quatuor sunt cause.

Unū ⁊ idem nō contingit esse ppter quid: ⁊ quid est. vt si quera
 tur quid est tonitruus: ⁊ dicitur qz est extinctio ignis in nube

et si querat ppter quid tonat. dicit q̄ in nubelignis extinguit
Ambulare post cenā est causa sanitatis. ppter non emunere ci
bos in ore stomachi

Interpositio terre inter soles ⁊ lunā est cā eclipsis lune

Pedum in demonstratione est ratio primū terminū. id ē ma
ioris extremitatis

Causa ⁊ effectus debent esse proportionata: vñ eius quod ē
in fieri debet esse causa in fieri ⁊ eius quod est in facto esse de
bet esse causa in facto esse ⁊c.

Sicut se hz linea ad pūctum sic se hz illud qd̄ fit ad factū esse
Quedā sunt temp̄ qd̄a vt frequēter. vt nō oēs masculi sunt bar
bati in maxillis semper: sed vt frequēter.

Ex singularibus oportet vnuerſalia accipere

Equiuocationes magis latent in vlibus q̄ in inferioribus.

Flus magis fluit in fine mensis q̄ finis magis ē humidior

Omnis arbor habens lata folia fluit.

Fluere est succum densatum habere

Causa est prior eo cuius est causa

Dñe aīal hñs cornua caret dētib⁹ in inferiori mandibula.

Ex sensu nobis fit memoria: ex multis memorijs exp̄imentū

Ule quiescens in aīa est principiū artis ⁊ scientie.

Sentire est singularis: sed sensus est vnuerſalis.

Principioꝝ habitus non est scientia sed intellectus

Vnuerſale est vnū in multis ⁊ vnum preter multa

Principia non cognoscim⁹ p̄ demonstrationem sed p̄ indu
ctionem vñ sensus ⁊ memorie.

¶ **A**utoritates sup̄ primū libꝝ thopicoꝝ aristotelis

Thopos em̄ grece loc⁹ dicit̄ vel idē est q̄ totū **L**oc⁹ em̄ in dia
lectica siue logica q̄ spēs est phie duplex est: scz intrinsecus ⁊ ex
trinsecus ⁊c. ⁊ de his tractat̄ in hoc libro. **D**ialectica vero dici
tur a dia ⁊ logos quasi dualis sermo. qz disputatio dialectica
fit inter duos. scz opponentem ⁊ respondentem

¶ **U**ñ quodqz principium est sibi ipsi fides

Dialectica est utilis ad tria. scz ad exercitationem. ad ob
uiationem. ⁊ ad phie disciplinas

Dialectica inquisitiua ad oīm methadoꝝ principia viā habet

Rerbor non semp pluadebit nec medicus semp sanabit
Diffinitio est oratio
Proprium est quod est inseparabile
Accidens est qđ adest vt supra dictum est
Accidens facit vnū numero cū suo subiecto. vñ accidentia nu
 merant numeratōe subiectoz.
Positio est opinio extranea alicui⁹ notoz fm pbiam que ad
 modum posuit eracius omnia moueri.
Silogismus est ozo in qua quibusdā positis aliquid accidit
 et necessitate preterea que posita sunt.
Probabilia sunt que videntur oibus aut plurib⁹ vel sapiētī
 bus. z his vel oib⁹ vel plurib⁹ vel maxime notis z pbiliozib⁹
Genus est quod predicatur de pluribus.
Accidens est qđ neqz est genus neqz species neqz propriū neqz
 qđ differentia: sed est aliquid rei
Idem dicit̄ tripliciter. idē genere idē numero z idem specie
Inductio est processus a particularib⁹ ad vniuersalia
Qui dubitat qđ oportz deos vereri z parentes honozare non
 indiget ratione sed pena [sed sensu
Qui etiā dubitat vtz nix sit alba vel nō: non indiget ratione:
Quot modis dī vnū oppositoz tot modis dicit̄ z reliquum
Delectatōi qđ est circa speculatiua nulla tristitia est admixta
Diuersoz genoz z n̄ subalternati positoz diuerse sunt spēs et
Sequitur auto. ij. li. thopicoz aristo. **L**differentie.
Nillū gen⁹ d enoīatiue p̄dicat̄ de suis spēs⁹ sed vninoce
In iusticiā facere nō inest deo qz in iusticiā facere idē est
 qđ sponte nocere. sed sponte nocere non est in deo.
Inuidus est qui tristatur prosperitate bonozum
Reprehensor est qui tristat̄ de prosperitate malozum
Inuidia est tristitia in apparenate prosperitate alicuius
Loquendū est vt plures sapiendū vero vt pauci.
Aialta semp nutriuntur non tamen augentur.
Scire non est idem qđ reminisci. qz scire p̄tingit circa p̄ntia z
 futura: reminisci autem solū circa futura.
Quecūqz insunt speciei insunt z generi.
Poies vt in pluribus sunt mali. in paucioribus aut̄ boni.

Notis nobis mouentur omnia que in nobis sunt.

Idem est susceptibile contrariorum

Plura possunt vni esse contraria

Plura bñ contingit scire sed nō contingit plura intelligere

Nō iuste fit est scientis. qđ in iuste est ignorantis.

Quoꝝ generatōes sunt bone: ipa quoꝝ bona. sicut d malo

Simpliciter dico qđ nullo addito dico

Sequuntur autoritates. iij. libri thopicoꝝ aristotelis

Omnia bonum appetunt

Nō p se ē eligibile magis ē eligēdū q̄ qđ ppter aliud

Nō plures ⁊ oēs eligunt magis est eligendum

Nō difficilius magis est eligendū q̄ qđ facilius

In iustū nō in genere sed iniusticia in genere est. Ex quo ha-

bet q̄ accidens in creto nō est in genere pdicamenti p se

Robur consistit in neruis ⁊ ossibus.

Finis est magis eligend⁹ his q̄ sunt ad finē. Qui⁹ finis ē me-

Amicia melior est diuitijs ¶ Alioz: ipm quoꝝ melius

Nemo eligat inuenesi duces: qm̄ nō contingit eos eē prudētes

¶ Pantia magis est eligenda in iuuenib⁹ q̄ in senib⁹. qz iuue-

nes plus concupiscencijs molestantur

Si oēs iusti essent nihil vtilis esset fortitudo. sed si oēs essent

fortes adhuc vtilis eēt iusticia. ¶ melior ē iusticia q̄ fortitudo

Illud qđ assimilatur meliori melius est

Si optimū alicui⁹ generis: ipm simpliter melius est alteroꝝ

econuerso. vt si optim⁹ homo melior est optimo equo. simpli-

ter homo est melior equo.

Licet melius sit philosophari q̄ ditari: tamen indigentibus

melius est ditari q̄ philosophari

Melius est bene viuere q̄ male viuere

Studere negamus vt ingeniosi videamur

Illud est albius qđ nigro est impernuxius

Tale additum tali facit ipsum magis tale.

Sequuntur autoritates. iij. libri thopicoꝝ aristotelis

¶ possibile eē aliqđ gen⁹ pculare qđ nō picipat naturaz

aliquā suaz spēz. vñ nihil est in genere qđ nō sit in aliq̄ suarū

Genus de pluribus predicat q̄ spēs

¶ Lpērum.

R 4

Omne genus plures habet species.

Sicut propositum in proposito: sic oppositum in opposito

Donum est datio irredibilis.

Rihil prohibet aiam suis ipsius sciam habere

Mediu est in eodē genere cum extremis

Si quid oio ex specie pmutatū est illud non ptingit amp lius idem pmanere. Ex quo habem⁹ q^d destructa spē impossibile est in diuindū generis idem numero pmanere

Pars nullo modo predicat de suo toto

Unū nō est aq^{ue} in vite putrefacta qd tñ voluit empedocles.

Nemo dī cētalis eo q^d possit cētalis vel q^d possit facere tale.

Pūt cū de⁹ z studiosus prana agere: sed tñ non sunt hmōi

Quod sit non est

Non entis non sunt spēs z dñe.

¶ Sequūtur auto. v. libri thopicorum aristotelis.

S aliquid dicitur esse propriū alteri⁹ z nō separat ipm ab oibus alijs nō tñ assignatū est esse proprium

Oratio discendi proprium assignatur. vñ proprium debz semper assignari p notiora

Sentire dicitur dupliciter. scz habere sensum z vti sensu

Turbat audientem qd frequenter dicitur

Opposita sunt simul natura

Omne sensibile extra sensum factū incertū fit. quia dubiū an sit vel non sit quando recedit a sensu

Et qui omnino instat omnino aduersandum est

Qd p supabūdantiā dicit vni soli puenit ¶ Tñionē aliquorū

Tres sunt spēs ignis. scz lix: flāma: z carbo. z h ē vez fīm opī

Impossibile est idē esse ppiū plurīū. sicut simpliciter ad simpliciter: magis ad magis: maximū ad maximū z ecōuerso

¶ Sequūtur auto. vi. libri thopicorum aristotelis

En⁹ maxime eoz q^d sunt i diffinitōe videt diffinitibām

Uti⁹ est qdlibet fecisse q^d benefecisse ¶ Significare

Opportz diffinitē planissima itēptatōe vti eo q^d cā cognoscē di tradit diffinitio. vñ diffinitio nō debz eē obscura nec aliqd

Ductio z omenuratio sunt equoica. Ex ¶ Lsupflūū p̄tinere. quo habet cōiter q^d oē nomē verbale in cio est equocū videlz q^d tria significat. scz agētis actōem rei passe passionē z ipāz iē

passam siue actum intermedium

Equiuocoꝝ nō est diffinitio. vñ solius vñuoc est diffinitio.

Omne inconsuetum est obscurum

Dēs trāsferentes s̄m aliquā s̄ilitudinē se transferunt

Imago est cuius generatio est per imitationem

Illud est superfluum in diffinitione quo ablato qđ remanet
latis manifestet quod diffinitur.

Flegma est humidū primū a cibo indigestum.

Diffinitio debz dari p̄ priora z notiora qz omnis doctrina et
oīs disciplina ex prioribz z notioribus fit.

Unū z eiusdem rei nō p̄nt eē plures diffinitioēs: sed tm̄ vna.

Dis bona diffinitio d̄z p̄stare ex genere z differentijs, qz ista
sunt priora z notiora q̄z spēs que diffinitur

Simpliciter notum est qđ omnibus notum est

Dpositorum eadem est disciplina

In diffinitione vni⁹ correlatiui debz poni relatiuū z ecōuer-
so, quia impossibile est vnum cognosci absqz reliquo

Dies est latio solis sup̄ nos: z emiserium

Grammatica est scia scribēdi z recte intelligēdi illud qđ profert.

In diffinitōe cuiuslibet rei nō debz poni gen⁹ p̄p̄inquū z reu-
motum, qz in genere p̄p̄inquo fit.

Omnis differentia specifica cum genere facit spēm

Genus p̄ se non predicat de differentia

In diffinitione proprie passionis debet poni subiectum

Omnis diffinitio data p̄ accidens vituperanda est.

Itē diffinitio data p̄ iūctōem copulatiuā vel disiunctiuāz vi-

Omnēs honorem appetunt **C**uperanda est

Finis in vnoquoqz est optimū gratia cuius sunt alia.

Impossibile est incorporē corpore z misceri

Non qui clam sumit sed qui vult sumere latro est

Sequitur auto. vii. libri thopicoꝝ aristotelis.

Oportz id qđ maxime dicit z optimū vñū esse numero

Que vni z eidē nō sunt eadē inter se non sunt eadem

Facili⁹ est destruere q̄z p̄struere z corrumpere q̄z facere.

Inter oīa p̄dicta difficilimū est p̄struere diffinitionem.

Accidens vero p̄struere facillimum est

Uerisimile est in multis magis fieri peccatū q̄ in paucis

Uta scia vel disciplina est melior altera. vel q̄ est certior
vel quia melior est .i. de meliori subiecto.

Datori bono maius malū opponit [dare instantiā]

Dialectica pp̄ est p̄tra quā in plurib⁹ sic se habentem non est

Qui ex probabiliorib⁹ q̄ sit conclusio silogizare conat. palaz est
quoniam non bene silogizat

Lōcessum ē r̄ndēti nō intelligēti dicere qm̄ minime intelligor

Ille bñ soluit rōnem q̄ eam interemit z q̄ falsa sit ostendit.

Nihil prohibet qdā falsa esse probabiliora quibusdam veris

P̄ran⁹ locius est qui impedit omne opus.

Qui litigatione interrogat male disputat.

P̄ctm̄ est aliqd̄ on̄di pl̄ngiora qd̄ inest p̄ breuiora. vñ ex p̄s⁹
secliat q̄ p̄ctm̄ est fieri p̄ plura qd̄ p̄t fieri p̄ pauiora eq̄ bene.

Hoc est habere ingenū bonū fm̄ veritatē posse eligere bonū
vel verum et effugere falsum.

Qui bene nati sunt bene viuere possunt [qd̄ profert.]

Qui amant bonū z odiunt malū de facili discernunt optimū

Sequitur auto. primi libri elencoꝝ aristotelis

Alench⁹ est silogism⁹ p̄tradictōis. ab en. i. in siue p̄tra et
lexis. i. sermo vel dictio. Vide supra añ libꝝ priorum.

Imperiti velut longe distantes speculantur

Nō p̄tingit res ipsas nobiscū ferre ad disputatōem sed in dis
putatōib⁹ noibus pro rebus vrimur [plura significare.]

Flōia sunt finita. res vero infinite. q̄re necesse est vnū nomen

Qui p̄tutes vocabloꝝ sūt ignari d̄ facili palogisat. i. d̄cipiūt.

Quidā magis appetūt se videre eē sapiētes z nō eē. q̄ eē et nō

Sophistria ē scia apparens z nō existens [videri]

Sophista ē copiosus ab apparense scia z nō existente

Duo sunt opa sapientis: quoz̄ primum est non mentiri de q̄
bus nouit alteꝝ posse mentitētem ostendere. i. p̄uincere

P̄oportet addicentem credere

Elench⁹ est p̄tradictio vnus z eiusdem nō nois solū sed rei z

nois: nō synonymi sed eiusdeꝝ fm̄ idē simpliciter z in eodē tpe

Ex nihilo nihil fit [z vni⁹ hois.]

Eadē est diffinitio vni⁹ solius reit̄m̄. z rei simpliciter vt hois

Cōmunia ⁊ generalia sunt: quibus scitis nescitur tamē are:
sed ipsis ignoratis necesse est artem ignorare

Omnes etiā ydeote vsq; ad quid arguūt: q; sine arte partici-
pant illud: de quo artificialiter est logica. vñ habemus q; du-
plex est logica. scz artificialis ⁊ naturalis.

Omnes vtimur quibusdam casibus.

Difficile est multa conspicerē.

Oppositis iuxta se contrarijs maiora ⁊ minora vident. **E**x quo
habemus q; opposita iuxta se posita magis elucescunt

Inuriā pati melius est q̄ alteri nocere

Sequitur auctoritates. ij. libri clenchoꝝ aristotelis.

Quod scim⁹ sepe transpositum ignoramus.

Quod ad interrogatōes plures nō est danda vna rñsio s; plu-
Arguere non est soluere. **T**res.

Dichoz dī multipliciter. vel vt est alicui⁹ possessio: vel vt est

Alibil dat qd nō habz **A** pars alicui⁹ multitudinis

Alibil p̄hibz eādē oꝝonem plures h̄e fallendi occasiones

Diuitie bone sp̄ honeste. s; insipicri ⁊ nō r̄e vt̄ri n̄ sunt bone

In nō facere intelligit̄ facere ⁊ vlr̄ i negatōe itelligit̄ affirmatō

Aasus curu⁹ dicit̄ sum⁹: s; pes curu⁹ dicitur ritus.

Pincipiū maximū ⁊ difficilimū est optimū

Difficilimū est principium alicuius artis inuenire. sed ip̄o in-
uenito facile est addere ⁊ augere reliquū

Pincipiū ē minimū in q̄ntitate. p̄tate vero maximū.

Nota verbū sancti ysidori hispalēsis ep̄i libro sc̄do ethimo-
logiaz q; dialecticā. i. logicā siue phiam rōnalem primi phi in
suis dictōib⁹. i. sermonib⁹ habuerunt: nō tñ ad artis redegere
peritiam. **P**ost hos aristoteles ad regulas quasdam hui⁹ do-
ctrine argumenta perduxit. ⁊ dialecticam nūcupauit pro eo q;
in ea de dictis disputatur. **H**ecille. **D**ividit̄ aut̄ phia. i. amor
sapientie: a philos. i. amor. ⁊ sophia. i. sapientia dicta: in pres-
tres vt dicit̄ **A**ug⁹. li. xi. de ciuita. dei. ca. xxv. et ibidem libro
viii. c. vi. ⁊ vii. scz in phisicā. i. naturalem. logicā. i. rationalem
et ethicam. i. moralem que est finis ⁊ p̄fectio omnū aliarum:
tractans de felicitate humana cui omnes philosophi inuigil-
lauerunt fm̄ **A**ugustinū li. viii. de ciui. dei. ca. iij. quoz dicta

fam fasciculariter recitata tenaci memorie sunt recōmendāda
Predictaz aut̄ autoritarum succincte & exacte collectaz fi
 nis adest: uicā tā osuetā phi a calioz quorundam translatio
 nem quas non alphas abetim prout quāq; plurib; placuit colla
 gere libuit: sed ordinate iuxta textus p̄cessum de libro in libz
 sine vlla expositione propter diuersam diuersoz ineptam ac
 minus congruentem expositionem ne vitij scriptoz nunc tē
 poris irremediabilib; scribatur liber pro libro quoto p̄ quo
 ta. si demum contingeret easdem ec̄ his impressis opera quo
 rūcūq; diligenti condensare. In laudem & gloriā dei oipotē
 tis nūc & in em̄ ac utilitatē quorūlib; studiosoz qui has tena
 ci memoria vt phie florigēz satagerent incorporare. dicente
Seneca epla. cvij. In eodem prato bos herbam querit: ca
 nis leporem: ciconia lacertam siue serpentem. valebunt igitur
 vnicūq; pro suo artis experimento

Finiuntur autoritates

Du hoichde der wijkdomē der wisheit. ind. der wettheit
 gaytz. Wa. onbegrypliche. syn sijn ordē. vñ onspoeliche.
 syn weg. Vñ wy heyt bekant den sijn des hezen. off wy
 heyt sijn rechtman gewist. off wy heyt on ystē. geguen.
 en men sal on weder genē. want wt emē. en darz emē
 en in emē sijn alle dyngē. Emē sy gloriē en ewe thez emē
 hēdē. Amen

Handwritten text in a Gothic script, visible on the left edge of the page. The text is partially cut off by the binding.

Handwritten text in a Gothic script, visible on the left edge of the page. The text is partially cut off by the binding.

